

ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-533-470-7

**POTENTIAL AND TRENDS OF CASSAVA
PRODUCTION AND MARKETING IN LOWER
NORTHEASTERN THAILAND.
(A CASE STUDY OF NAKHON RATCHASIMA)**

Charuwan Veerasestakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Degree of Master of Management

Suranaree University of Technology

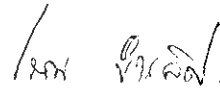
Academic Year 2005

ISBN 974-533-470-7

ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ. ดร.เรณู จำเลิศ)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร.ชัยภูมิ กอนชวา)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

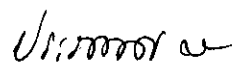
(อ. ดร.สุนธิษา เกื่อนนาดี)

กรรมการ

(รศ. ดร.เสาวณี รัตนพานี)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

(รศ. ดร.ประภาศ สืบสนธิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

จาวรรรณ วีระเศรษฐกุล : ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา) (POTENTIAL
AND TRENDS OF CASSAVA PRODUCTION AND MARKETING IN LOWER
NORTHEASTERN THAILAND (A CASE STUDY OF NAKHON RATCHASIMA))
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา, 154 หน้า,
ISBN 974-533-470-7

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ เพื่อศึกษาศักยภาพและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตและ
การตลาด ปัญหา อุปสรรคและแนวโน้มทางการผลิตและการตลาด ตลอดจนเสนอแนะแนวทาง
การปรับตัวและกลยุทธ์การผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัย
แบบสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยมี
กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง จำนวน 250 ราย กลุ่มพ่อค้าคนกลาง
หรือกลุ่มผู้ประกอบการลานมัน จำนวน 26 ราย และกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิต
ภัณฑ์มันสำปะหลัง จำนวน 14 ราย และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยแบบเส้นตรง และอธิบายด้วยสถิติเชิงพรรณนา
จากผลการศึกษาพบว่ามันสำปะหลังสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายประเภท ได้แก่
มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีพื้นที่ในการปลูก
มันสำปะหลังจำนวนจำกัด และได้รับผลผลิตต่อไร่ น้อย ซึ่งปัญหาหลักในด้านการผลิต คือ สภาพภูมิ
อากาศ ด้านการจำหน่ายนั้นเกษตรกรมีทางเลือกในการจำหน่ายมากขึ้นและทราบเกณฑ์ว่ามี
การประเมินราคาโดยคำนึงถึงปริมาณแป้งในหัวมันสำปะหลังสดเป็นหลักแต่เกษตรกรไม่สามารถ
กำหนดราคาพื้นฐานได้เอง โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการผลิต (ความต้องการขาย) ของ
มันสำปะหลังหัวสดมากที่สุด คือ ราคามันสำปะหลังหัวสดและพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลัง และ
ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความต้องการซื้อมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการลานมันและผู้ประ-
กอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง คือ ราคามันสำปะหลังหัวสดและราคาของ
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

แนวโน้มความต้องการมันสำปะหลังหัวสดเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆมีปริมาณ
สูงขึ้น และคาดว่าจะยังคงมีความต้องการสูงขึ้นในอนาคต ในขณะที่ผลผลิตมีแนวโน้มลดลง ทำให้
ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลังประสบกับสภาวะการขาดแคลนวัตถุดิบ เกิดการแข่งขัน
ทางการตลาดเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบ ประกอบกับผลกระทบจากปัญหาสภาพภูมิอากาศและภัย
แล้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งคาดว่าจะทำให้ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังลดลงในปี พ.ศ.2548 และส่งผล

ให้มันสำปะหลังมีราคาสูงขึ้น แต่ในปี พ.ศ.2549 แนวโน้มการผลิตและปริมาณผลผลิตมีเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2548 เล็กน้อย

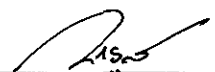
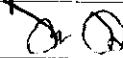
เกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง ต้องพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เพื่อให้การปลูกและการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถแข่งขันได้ในภาวะตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

CHARUWAN VEERASESTAKUL : POTENTIAL AND TRENDS OF
CASSAVA PRODUCTION AND MARKETING IN LOWER
NORTHEASTERN THAILAND (A CASE STUDY OF NAKHON
RATCHASIMA). THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KWUNKAMOL
DONKWA, Ph.D. 154 PP, ISBN 974-533-470-7

POTENTIAL/PRODUCTION/MARKETING/CASSAVA/NORTHEAST

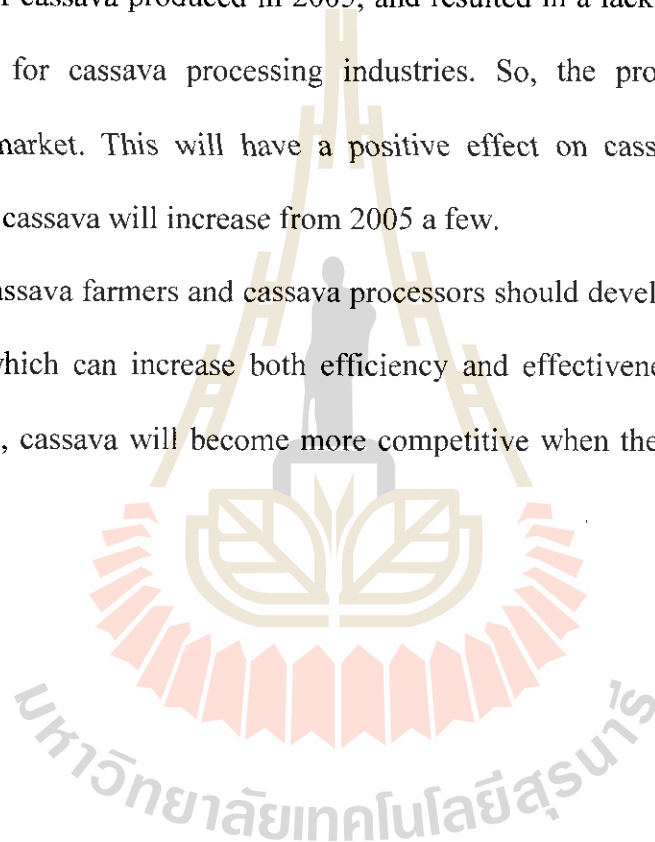
The purpose of this study is to examine the trends and the potential in the production and marketing of cassava in lower northeastern Thailand in a case study of Nakhon Ratchasima. The further objectives will be the factors which affect the supply and demand of cassava and the problems of cassava production and marketing. The study used a survey. The subjects were divided into 3-target groups. There were 250 cassava farmers, 26 cassava middlemen, and 14 cassava processing industries. They were interviewed by using questionnaires to obtain the primary data. In addition, the secondary data came from many documents of related organizations. The methodology of the study used linear regression equations and descriptive methods.

The results of the study showed that cassava could be transformed into chips, hard pallets, and starches. The cassava farmers have limited planted areas, lower yields per rai and high costs. Uncontrolled climate was an important factor in production. At present, farmers have more alternatives for the distribution of their products and know the main criteria for the calculation of cassava prices from the quantity of starches in the cassava, but they cannot set basic prices for cassava.

The factors which affected the quantity of cassava production (supply) are the number of harvesting areas, and the farm prices of cassava for the previous year. Factors affecting the demand for cassava are farm prices of cassava and the price of cassava products.

Trends for cassava demand will increase while the production of cassava will decrease because of climate and drought problems in 2004 that caused a decrease in the quantity of cassava produced in 2005, and resulted in a lack of cassava for use as raw material for cassava processing industries. So, the processors will have a competitive market. This will have a positive effect on cassava prices. In 2006, production of cassava will increase from 2005 a few.

The cassava farmers and cassava processors should develop the technology for production, which can increase both efficiency and effectiveness in the production process. Thus, cassava will become more competitive when there are changes in the market.

School of Management Technology

Academic Year 2003

Student's Signature Ch V.

Advisor's Signature K. Donkwa

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา) สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนในการทำวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง ในจังหวัดนครราชสีมา ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้ถ้าปราศจากคำแนะนำและการเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล ดอนขวา ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรณู ขำเลิศ และ อ.ดร.สุนิทยา เกื้อนนาคี ผู้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำมากมาย

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณบุพการีผู้ซึ่งให้โอกาสในการศึกษา สนับสนุน และให้กำลังใจในให้การทำวิทยานิพนธ์เสมอมา รวมทั้งขอบพระคุณ พี่น้อง ผองเพื่อน และผู้ที่เกี่ยวข้องท่านอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาในนี้ ที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

จารุวรรณ วีระเศรษฐกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ (ภาษาไทย).....	ก
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ).....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.5 คำอธิบายศัพท์.....	4
2 การตรวจสอบเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 การตรวจสอบเอกสาร.....	5
2.2 แนวคิดและรูปแบบสมการที่ใช้ในการพยากรณ์การผลิตและการตลาด.....	14
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	16
3.1 วิธีการวิจัย.....	16
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	16
3.3 ตัวแปรที่ทำการวิจัย.....	20
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	20
3.5 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ.....	21
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	สถานการณ์ทางการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง.....23
4.1	ภาพรวมอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของโลก.....23
4.2	การผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย.....28
4.3	สภาพทั่วไปของ การผลิต และการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่ทำการศึกษ.....47
5	ผลการศึกษา.....51
5.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....51
5.2	ศักยภาพการผลิตมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง.....53
5.3	ศักยภาพทางการตลาดของมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง.....56
5.4	ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตหรือความต้องการขาย(อุปทาน)และความต้องการซื้อ มันสำปะหลังหัวสด59
5.5	แนวโน้มทางการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด.....61
5.6	สภาพการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง.....70
5.7	ปัญหาและอุปสรรคในด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง.....72
5.8	แนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จาก มันสำปะหลัง.....75
6	สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....77
6.1	สรุปผลการศึกษา.....77
6.2	วิจารณ์ผลการศึกษา.....86
6.3	อภิปรายผลการศึกษา.....87
6.4	ข้อเสนอแนะ.....88
	รายการอ้างอิง.....92

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังในจังหวัด นครราชสีมา.....	95
ภาคผนวก ข	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง.....	96
ภาคผนวก ค	แสดงข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการลานมัน.....	118
ภาคผนวก ง	แสดงข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง.....	126
ภาคผนวก จ	แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	138
ประวัติผู้เขียน.....		154

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงจำนวนผู้ประกอบการลานมัน ในอำเภอที่มีผู้ประกอบการมากที่สุด 5 อันดับแรก ของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.2545.....	18
2	แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนจำนวนผู้ประกอบการลานมันปี พ.ศ.2545 ใน 5 อำเภอเป้า หมาย และการคำนวณจำนวนผู้ประกอบการตัวอย่างที่ทำการรวบรวมข้อมูล.....	19
3	แสดงเนื้อที่เก็บเกี่ยว และผลผลิตมันสำปะหลัง ของประเทศไทยและประเทศผู้ผลิตสำคัญ บางประเทศ พ.ศ. 2536 - 2543.....	24
4	แสดงอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีของการผลิต พื้นที่ปลูก และผลผลิตต่อไร่ จำแนกตามภูมิภาค ที่สำคัญของโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2519-2538.....	25
5	ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดโลก ปี พ.ศ. 2538-2544	26
6	ปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดโลก ปี พ.ศ. 2538-2544	27
7	แสดงพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่มันสำปะหลังของ ประเทศไทย ปี พ.ศ.2530- 2547.....	29
8	แสดงพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่เก็บเกี่ยว มันสำปะหลังของประเทศไทยเป็นรายภาค ปี พ.ศ.2537 – 2547.....	31
9	แสดงผลผลิต และผลผลิตต่อไร่มันสำปะหลังของประเทศไทยเป็นรายภาค ปี พ.ศ. 2537 - 2547.....	32
10	แสดงพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2537 -2547.....	33
11	แสดงผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของมันสำปะหลังรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ปี พ.ศ. 2543 -2547.....	34
12	แสดงอุปสงค์และอุปทานของมันสำปะหลังหัวสดในประเทศไทยปี พ.ศ.2540-2544	37
13	ข้อมูลพื้นฐานมันสำปะหลังปี พ.ศ. 2545 - 2546.....	38
14	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยปี พ.ศ. 2531- 2547..	40
15	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2531 - 2542.....	41

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประเภทมันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังแปรรูป ปี พ.ศ. 2543 – 2547.....	42
17 แสดงการพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังระดับประเทศและระดับภาค ปี พ.ศ. 2547 – 2548.....	44
18 แสดงการพยากรณ์ปริมาณผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังระดับประเทศและระดับภาคปี พ.ศ. 2547 – 2548.....	44
19 แสดงการพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังระดับประเทศและระดับภาค ปี พ.ศ. 2548 - 2549.....	46
20 แสดงการพยากรณ์ปริมาณผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังระดับประเทศและภาคปี พ.ศ. 2548 - 2549.....	46
21 แสดงการเพาะปลูกมันสำปะหลังจังหวัดนครราชสีมาปีการเพาะปลูก 2545/46-2546/47.....	47
22 แสดงอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 6 อันดับแรกของจังหวัดนครราชสีมา ปีการเพาะปลูก 2545/2546.....	48
23 แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่เก็บเกี่ยว และผลผลิตเฉลี่ยจำแนกเป็นรายเดือนปีการเพาะปลูก 2545/2546.....	48
24 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกมันสำปะหลัง.....	59
25 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง.....	61
26 แสดงค่าพยากรณ์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปี พ.ศ.2548.....	63
27 แสดงค่าพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในปี พ.ศ.2548.....	64
28 แสดงค่าเฉลี่ยของผลผลิตต่อไร่ในช่วงปี พ.ศ.2543-2547	64
29 แสดงผลการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548.....	64
30 แสดงข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์ราคามันสำปะหลังในปี พ.ศ.2548 โดยวิธีอนุกรมเวลาแบบ Exponential Smoothing.....	66
31 แสดงการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตในปี พ.ศ. 2549 ที่ได้จากการคำนวณ.....	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

32	แสดงมุมมองสภาพการผลิตและการค้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง.....	70
33	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแยกตามปัญหาและอุปสรรค ด้านการปลูกมันสำปะหลัง.....	72
34	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแยกตามปัญหาและอุปสรรค ด้านการจำหน่ายมันสำปะหลัง.....	73
35	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลังแยกตามปัญหาและ อุปสรรคในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง.....	74
36	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังแยกตามแนว ทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง.....	76

ภาคผนวก ข

ตารางที่

1	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามข้อมูลทั่วไป.....	98
2	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและ การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับมันสำปะหลัง.....	99
3	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามอาชีพหลักของเกษตรกรที่ปลูก มันสำปะหลังเป็นอาชีพรอง.....	100
4	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเงินลงทุนเฉลี่ยต่อไร่.....	100
5	แสดงแหล่งเงินทุนและอัตราดอกเบี้ยในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร.....	101
6	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามลักษณะการปลูกมันสำปะหลัง.....	101
7	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพื้นที่ของตนเองที่ใช้ปลูกมันสำปะหลัง ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	102
8	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพื้นที่เช่าที่ปลูกมันสำปะหลังใน ปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	103
9	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามค่าเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังใน ปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

10	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร แยกตามการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ปีการเพาะปลูก 2547/2548 เมื่อเทียบกับปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	104
11	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพื้นที่ที่คาดว่าจะปลูกมันสำปะหลังในปี การเพาะปลูก 2547/2548.....	105
12	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการเปลี่ยนแปลงค่าเช่าพื้นที่ปลูก มันสำปะหลังในปีการเพาะปลูก 2547/2548เมื่อเทียบกับปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	105
13	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามประมาณการค่าเช่าพื้นที่ในปีการเพาะ ปลูก 2547/2548.....	106
14	แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุผลในการเลือกพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร.....	106
15	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรปลูก.....	107
16	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามระยะเวลาการใช้พันธุ์มันสำปะหลัง.....	107
17	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลในการเลือกพันธุ์มันสำปะหลัง.....	108
18	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลัง.....	108
19	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงพันธุ์ มันสำปะหลัง.....	109
20	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลที่เกษตรกรไม่เปลี่ยนแปลงพันธุ์ มันสำปะหลัง.....	109
21	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการได้รับสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลัง.....	109
22	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพันธุ์มันที่ได้รับการสนับสนุน.....	110
23	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามระยะเวลาการปลูกมันสำปะหลัง 1 รุ่น.....	110
24	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเดือนที่เกษตรกรทำการปลูกและ เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง.....	110
25	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลในการเลือกช่วงเวลาในการปลูก และเก็บเกี่ยว.....	111
26	แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามผลผลิตที่ได้รับในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
27 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามราคาดำนํ้าปะหลังหัวสดที่เกษตรกรขาย ได้ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547.....	112
28 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับในปีการเพาะ ปลูก 2547/2548.....	112
29 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามราคาดำนํ้าปะหลังหัวสดที่คาดว่าจะ จำหน่ายได้ในปีการเพาะปลูก 2547/2548.....	113
30 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามสถานที่จำหน่ายนํ้าปะหลัง.....	113
31 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการจำหน่ายให้ผู้รับซื้อในแต่ละปี.....	114
32 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามปัจจัยหรือเหตุผลในการเลือกสถานที่นำ นํ้าปะหลังไปจำหน่าย.....	114
33 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการรับทราบเกณฑ์การกำหนดราคา นํ้าปะหลัง.....	115
34 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการรับทราบเกี่ยวกับประโยชน์ของ นํ้าปะหลังและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับนํ้าปะหลัง.....	115
35 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามประโยชน์ของนํ้าปะหลังที่เกษตรกร ทราบ.....	116
36 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกนํ้าปะหลังแยกตามนโยบายรัฐบาลเกี่ยว กับนํ้าปะหลังที่เกษตรกรทราบ.....	116
37 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกนํ้าปะหลังแยกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการผลิตนํ้าปะหลัง.....	117
38 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจำหน่าย และราคาดำนํ้าปะหลัง.....	117

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ก

ตารางที่

1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามข้อมูลทั่วไป.....	119
2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปริมาณการรับซื้อมัน สำปะหลังหัวสด.....	120
3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปริมาณเฉลี่ยในการผลิต มันเส้น.....	121
4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาจำหน่ายมันเส้น.....	121
5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปริมาณการรับซื้อ มันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546 และปี พ.ศ.2547.....	122
6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาเฉลี่ยในการรับซื้อ มันสำปะหลังหัวสดในปีที่ปี พ.ศ.2546 และปี พ.ศ.2547.....	122
7	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาสูงสุดและราคาต่ำสุดใน การรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546.....	123
8	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาสูงสุดและราคาต่ำสุดใน การรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2547.....	123
9	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามการคาดการณ์ปริมาณการรับ ซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2548.....	124
10	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคารับซื้อเฉลี่ยในปี พ.ศ.2548.....	124
11	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ กำหนดปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด.....	125
12	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามเกณฑ์การกำหนดราคา มันสำปะหลังหัวสด.....	125
13	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามสถานที่จำหน่ายมันเส้น.....	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ตารางที่

1	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามข้อมูลทั่วไป.....	127
2	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง แยกตามผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลัง.....	128
3	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546 และ ปี พ.ศ.2547.....	129
4	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2548.....	129
5	แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด ของผู้ประกอบการ.....	130
6	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด ในปี พ.ศ.2546.....	130
7	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด ในปี พ.ศ.2547.....	131
8	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาที่เคยคาดว่าจะมีการรับซื้อในปี พ.ศ.2548.....	131
9	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง แยกตามกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง.....	132
10	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการผลิตมันเส้นอาหารสัตว์ และมันอัดเม็ด.....	132
11	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มัน- สำปะหลังแยกตามปริมาณการผลิตแป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังคัดแปร.....	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

12	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามเกณฑ์การประเมินราคามันสำปะหลังหัวสด.....	133
13	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการจำหน่ายมันเส้นและมันอัดเม็ด.....	134
14	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มัน- สำปะหลังแยกตามปริมาณการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังคัดแปร..	134
15	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายมันเส้น.....	135
16	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายมันอัดเม็ด.....	135
17	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง	136
18	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง คัดแปร.....	136
19	แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังแยกตามเกณฑ์การประเมินราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง.....	137

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

มันสำปะหลัง เป็นพืชทางการเกษตรที่เรียกว่าได้ว่าเป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สามารถปลูกได้ทั่วไปทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีสภาพดินแบบดินปนทรายและทนต่อความแห้งแล้งได้ดี ในอดีตมันสำปะหลังนิยมปลูกเพื่อการบริโภคเท่านั้น แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้ประเทศไทยเป็นอันดับสามรองจากยางพาราและข้าว

ประเทศไทยเป็นแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลังที่มีกำลังการผลิตมากเป็นลำดับที่ 3 ของโลก มีพื้นที่เพาะปลูกรวมทั้งประเทศประมาณ 7 ล้านไร่ ในพื้นที่การเพาะปลูกมากกว่า 37 จังหวัดทั่วประเทศ และสามารถผลิตมันสำปะหลังได้มากกว่า 20 ล้านตันต่อปี ซึ่งผลผลิตมันสำปะหลังนอกจากจะใช้ในการบริโภคโดยตรงแล้ว มันสำปะหลังยังใช้เป็นวัตถุดิบการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังหลายประเภท เช่น แป้งมันสำปะหลัง มันเส้น มันอัดเม็ด อาหารสัตว์ กระดาษ พงชูรส อาหาร และกาว เป็นต้น โดยประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังในรูปแบบของผลิตภัณฑ์หลัก คือ มันเส้น มันอัดเม็ดและแป้งมันสำปะหลังเป็นอันดับหนึ่งของโลก มีปริมาณการส่งออกรวมทุกผลิตภัณฑ์มากกว่า 6 ล้านตันต่อปี ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณการส่งออกมากที่สุด คือ แป้งมันสำปะหลัง โดยส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกมากกว่า 90 ประเทศ มีปริมาณการส่งออกคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 50 ของการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยทั้งหมด และเนื่องจากปัจจัยการผลิตมันสำปะหลังเกือบทั้งหมดเป็นปัจจัยการผลิตภายในประเทศ ทำให้ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศคิดเป็นมูลค่ารวมกว่า 20,000 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www.ags.go.th, 2547) ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ได้หวัน ญี่ปุ่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา และฮ่องกง เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้มันสำปะหลังสามารถนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอล หรือแก๊สโซฮอลล์ ซึ่งในปัจจุบันมีการสนับสนุนและส่งเสริมจากรัฐบาลให้มีการใช้แก๊สโซฮอลล์มากขึ้น เพื่อเป็นพลังงานทดแทน โดยมีโรงงานที่ขออนุญาตผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงแล้วจำนวน 24 โรงงาน ในจำนวนนี้มีโรงงานที่ผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังจำนวน 6 โรงงาน ในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ปราจีนบุรี ชัยภูมิ ขอนแก่น และระยอง มีการประมาณการกำลัง

การผลิตรวมภายในปี พ.ศ. 2549 ประมาณ 1,700,00 ล้านลิตร/วัน และใช้มันสำปะหลังหัวสดมากกว่า 3 ล้านตัน/วัน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, www, 2548) จึงส่งผลให้ในปัจจุบันความต้องการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และทำให้ มันสำปะหลังกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

มันสำปะหลังในประเทศไทยมีผลผลิตออกมามากอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เกษตรกรส่วนใหญ่จะจำหน่ายหัวมันสำปะหลังสดให้กับพ่อค้าคนกลางหรือโรงงานแปรรูป โดยในการผลิตและจำหน่ายมันสำปะหลังมักประสบปัญหา ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง เช่น อุตสาหกรรมมันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และอุตสาหกรรมที่มีการนำผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังไปใช้เป็นวัตถุดิบ เช่น แป้งมันสำปะหลังตัดแปร สารให้ความหวาน ผงชูรส อาหาร กระจก ยาง และแอลกอฮอล์ เป็นต้น ตลอดจนผู้บริโภคที่ใช้แป้งมันสำปะหลังในการประกอบอาหารโดยตรง ก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้นมันสำปะหลังจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกระทรวงพาณิชย์พยายามที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา อุตสาหกรรมมันสำปะหลังในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย ในประเด็นของการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย, www, 2547)

1. ด้านการผลิต

ได้มีการวิจัยและพัฒนาตลอดจนผลิตพันธุ์ใหม่ๆ ที่ให้เปอร์เซ็นต์แป้งและปริมาณผลผลิตต่อไร่สูง กระจายพันธุ์ที่มีคุณภาพไปสู่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ให้มีพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ สามารถผลิตมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบที่มีคุณภาพป้อนสู่ภาคอุตสาหกรรมต่อไป และยังช่วยให้มีต้นทุนการผลิตต่ำลง

2. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ได้มีการส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใหม่ๆ ให้มีความหลากหลายในการนำไปใช้ประโยชน์และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งผลักดันให้มีการใช้แป้งมันสำปะหลังในอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ มากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง และการผลิตปุ๋ย เป็นต้น ในส่วนของมันเส้นนั้นได้มีการดำเนินโครงการมันเส้นสะอาด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่ต้องการสินค้าคุณภาพสูง และยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้นอีกด้วย

3. ด้านคุณภาพมาตรฐานสินค้า

กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดมาตรฐานแนะนำสำหรับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ทั้งมันเส้นและแป้งมันสำปะหลัง เพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับผู้ส่งออก ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การยกเลิกสินค้าของผู้นำเข้าโดยอ้างว่าไม่ได้เกณฑ์มาตรฐาน เป็นต้น

4. ด้านการตลาดและการส่งออก

กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายส่งเสริมด้านการตลาดและการส่งออก โดยนโยบายแรกคือการรักษาตลาดเดิมที่มีอยู่ ขณะเดียวกันก็ขยายไปยังตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ

จากยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังดังกล่าว ทำให้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับมันสำปะหลังมากขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาพันธุ์ การผลิต การแปรรูป การปรับปรุงส่งค์ อุปทาน และด้านการตลาดทั้งในและนอกประเทศ หรือแม้แต่การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลดีต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลังต่อไป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในประเทศไทย โดยเฉพาะตอนล่างของภูมิภาคในเขตจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในปี พ.ศ. 2545 จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกรวมประมาณ 1.3 ล้านไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 21 ของพื้นที่การเพาะปลูกทั่วประเทศ และมีผลผลิตรวมประมาณ 3.8 ล้านตัน คิดเป็นประมาณร้อยละ 22.5 ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร, www, 2547) ประกอบกับเป็นจังหวัดที่มีผู้ประกอบการแปรรูป และส่งออกมันสำปะหลังที่มีขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ส่งออกไปยังต่างประเทศและนำเงินตราเข้าสู่ประเทศได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อ อุตสาหกรรมเกษตรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพทางด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของ มันสำปะหลังหัวสด
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด
3. เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มทางด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการปรับตัวและกลยุทธ์ในการผลิตและการตลาด

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา) มีขอบเขตการศึกษาศักยภาพโดยทั่วไป ทางด้านการผลิตและการตลาด และแนวโน้มทางด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด โดยเน้นศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในประเทศ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง กลุ่มพ่อค้าคนกลาง และกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงศักยภาพทางด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของมันสำปะหลังหัวสด
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด
3. ทำให้ทราบถึงแนวโน้มทางด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนสามารถเสนอแนะแนวทางในการปรับตัวและกลยุทธ์ในการผลิตและการตลาด

1.5 คำอธิบายศัพท์

ศักยภาพ (Potential): อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้

การผลิต (Production): การแปรสภาพทรัพยากรต่างๆ ให้เป็นสินค้าและบริการ

การตลาด (Marketing): การกระทำการกิจกรรมต่างๆ ในทางธุรกิจที่มีผลให้เกิดการนำสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการนั้นๆ ให้ได้รับความพึงพอใจ ขณะเดียวกันก็บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ

มันสำปะหลัง (Cassava): พืชหัวชนิดหนึ่ง อยู่ในวงศ์ Euphorbiaceae หัวดิบเป็นพิษ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (Northeast): เขตพื้นที่ในตอนล่าง 9 จังหวัด ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสารและแนวคิดทฤษฎี

2.1 การตรวจสอบเอกสาร

กล้าณรงค์ ศรีรอด และคณะ (2542) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการแปรรูปและการใช้ประโยชน์มันสำปะหลัง ซึ่งถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรโดยทั่วไป โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีรายได้น้อยซึ่งการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังมีตั้งแต่การแปรรูปเบื้องต้นในระดับเกษตรกร จนกระทั่งใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สามารถแบ่งการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังเป็นหัวข้อหลักๆ ดังนี้

1. การบริโภคเป็นอาหารโดยตรง

ปกติมันสำปะหลังที่นิยมนำรับประทานจะเป็นมันสำปะหลังชนิดหวาน หมายถึงชนิดที่มีกรดไซยานิกน้อย เช่น มันปิ้งชุบน้ำเชื่อม และมันเชื่อม เป็นต้น ถ้ารับประทานโดยนำมันสำปะหลังหัวสดมาปิ้งหรือย่าง ต้องให้แน่ใจว่าสุกดี ถ้าแป้งมีรสขมอยู่ ให้หลีกเลี่ยงการบริโภค

2. อุตสาหกรรมมันเส้น

การแปรรูปที่ใกล้ชิดตัวเกษตรกรมากที่สุดคือการทำมันเส้น เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังหัวสดแล้วจะนำส่งลานมัน ซึ่งเกษตรกรบางรายมีลานของตัวเองก็จะทำการแปรรูปโดยใช้เครื่องตัดหัวมันเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วนำไปตากบนลานซีเมนต์ เมื่อแห้งดีแล้วก็ทำการเก็บเพื่อส่งขายเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์หรืออุตสาหกรรมมันอัดเม็ดต่อไป ซึ่งโดยปกติมันสำปะหลังหัวสด 2.5 กิโลกรัมจะผลิตเป็นมันเส้นได้ 1 กิโลกรัม ในปัจจุบันเกษตรกรนิยมใช้มันเส้นในการเลี้ยงสัตว์มากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่ามีราคาถูกและหาได้ตลอดปี

3. อุตสาหกรรมมันอัดเม็ด

มันอัดเม็ดหรือที่เรียกว่ามันเม็ด ผลิตโดยการอัดมันเส้นโดยใช้เครื่องอัดภายใต้สภาวะความร้อนและความดัน หลังจากอัดแล้วจะมีลักษณะเป็นท่อนยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ความชื้นประมาณร้อยละ 14 ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และเนื่องจากมันอัดเม็ดของประเทศไทยสามารถผลิตได้ตลอดปีและราคาไม่สูงเมื่อเทียบกับผลิตผลของธัญพืชอาหารสัตว์ของประเทศอื่นๆ ดังนั้นหลายประเทศจึงนิยมใช้มันอัดเม็ดของประเทศไทยในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งข้อได้เปรียบที่สำคัญของมันอัดเม็ดเมื่อเทียบกับ

รัฐพืชอาหารสัตว์อื่นๆคือ สามารถขนส่งได้ง่าย ขนย้ายได้สะดวก และสามารถใช้อุปกรณ์ในการขนส่งได้เช่นเดียวกับเมล็ดพืชต่างๆ

4. อุตสาหกรรมแปรรูปไขมันสัตว์

ในกลุ่มประเทศที่มีการผลิตไขมันสัตว์เป็นปริมาณมาก ได้แก่ ในจีเรีย บราซิล อินโดนีเซีย และประเทศไทยนั้น พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่ใช้ไขมันสัตว์มาผลิตเป็นแปรรูปมากที่สุด และถือได้ว่าเป็นประเทศผู้ผลิตแปรรูปไขมันสัตว์รายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีกำลังความสามารถในการผลิตมากกว่า 2 ล้านตันต่อปี มีเทคโนโลยีการผลิตแปรรูปไขมันสัตว์สูงสุดในบรรดาทุกๆประเทศ และได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านด้วย คุณสมบัติพิเศษของแปรรูปไขมันสัตว์ คือ มีความขาวมันวาว เมื่อผสมน้ำและให้ความร้อน จะเหนียวเป็นกาว ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เหมาะแก่การนำมาใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหาร

นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์แปรรูปไขมันสัตว์ ดังนี้

- การบริโภคในครัวเรือน
 - อุตสาหกรรมแปรรูปแปรรูปไขมันสัตว์ที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับปฏิภักชีเคมี เพื่อให้แปรรูปมีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เหนียวขึ้น ทนความร้อน ทนกรดดีขึ้น
 - ใช้ทำผงชูรส เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการหมักและตกผลึก โดยใช้แปรรูปไขมันสัตว์
 - ใช้ทำไลซีน ซึ่งเป็นกรดอะมิโนที่จำเป็นต้องใช้ผสมในอาหารสัตว์
 - สารให้ความหวาน เช่น น้ำเชื่อมกลูโคส น้ำเชื่อมฟรุกโตส ซอร์บิทอล และอื่นๆ ที่ได้จากการย่อยแปรรูปให้เล็กลง เป็นหน่วยของน้ำตาลต่างๆ มีความจำเป็นต้องใช้ในอุตสาหกรรมขนมหวาน ลูกกวาด ยาสีฟัน และยา
 - อุตสาหกรรมสาชู เป็นอุตสาหกรรมที่ทำจากการเอาแปรรูปมาขึ้นรูปโดยเครื่องเขย่าให้จับกันเป็นก้อนและร้อนเพื่อลดขนาดที่ต้องการ คั่วและอบแห้งเป็นเม็ดๆเรียกว่า สาชู
 - อุตสาหกรรมโดยทั่วไป ใช้แปรรูปเป็นตัวทำให้เหนียว สร้างลักษณะงาววาว และน้ำหนักรักษาเนื้ออาหาร
 - อุตสาหกรรมกระดาษ โดยใช้แปรรูปเป็นตัวประสานและเคลือบในการทำกระดาษ
 - อุตสาหกรรมสิ่งทอ ในการเคลือบเส้นใยของผ้าจำเป็นต้องใช้แปรรูปเคลือบ
- ปกตินิยมใช้แปรรูปแปรรูป
- อุตสาหกรรมไม้อัดและกาว โดยใช้แปรรูปไขมันสัตว์ผสมกับสารเคมีต่างๆ เป็นกาวติดกระดาษ เช่น กระดาษลูกฟูก รวมทั้งใช้ในอุตสาหกรรมไม้อัดด้วย
 - การใช้แปรรูปในส่วนอื่นๆ เช่น การผลิตยาเม็ด และส่วนผสมของอาหารสัตว์

วดี สุภฤกษ์รัตน์ (2541) ได้ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมาปีการเพาะปลูก 2540/41 โดยผลของการศึกษาทำให้ทราบถึงฟังก์ชันการผลิต ประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางเศรษฐกิจของการใช้ปัจจัยการผลิต พิจารณาดัชนีทุน ผลตอบแทน รวมทั้งวิเคราะห์หาจุดคุ้มทุน โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรในอำเภอด่านขุนทด 52 ราย และอำเภอสีคิ้ว 38 ราย ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มี ผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมาที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ แรงงานคน ปริมาณปุ๋ย และปริมาณท่อนพันธุ์ มีค่าความยืดหยุ่นของปัจจัยทั้ง 3 ชนิด เท่ากับ 0.0529, 0.0221, และ 0.4918 ซึ่งผลรวมของความยืดหยุ่นของปัจจัยทั้ง 3 น้อยกว่า 1 แสดงว่า ลักษณะการผลิตอยู่ในระยะผลตอบแทนต่อขนาดลดลง เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพทางเทคนิคและทางเศรษฐกิจของการใช้ปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิด พบว่า ควรจะลดการใช้ปัจจัยแรงงานและปุ๋ยลง และเพิ่มการใช้ท่อนพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดการใช้ปัจจัยในระดับที่เหมาะสมและก่อให้เกิดกำไรสูงสุด สำหรับด้านต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตนั้น เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 228.60 บาทต่อไร่ หรือเท่ากับ 0.09 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเกษตรกรในอำเภอด่านขุนทดจะได้รับผลตอบแทนสูงกว่าเกษตรกรในอำเภอสีคิ้ว ส่วนปริมาณจุดคุ้มทุน ณ ระดับราคามันสำปะหลัง 1.16 บาทต่อกิโลกรัม คือ ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง 1,777.19 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งเกษตรกรในทั้ง 2 อำเภอสามารถผลิตได้สูงกว่าปริมาณคุ้มทุนไม่มากนัก ดังนั้น รัฐบาลควรเข้ามาช่วยเหลือในการกระจายพันธุ์ที่ดี รวมทั้งให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้ปุ๋ยและแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนของเกษตรกร

นิรันดร์ เขยเกษ (2543) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของราคาและการสะท้อนราคาของมันสำปะหลังของประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผนทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านราคามันสำปะหลัง ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับพบว่า ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของราคาอันทำให้เกิดความไม่แน่นอนของผลผลิต ทำให้การส่งออกมันสำปะหลังลดลง และการเปลี่ยนแปลงของราคาในแต่ละระดับตลาดไม่เท่ากัน จึงมีผลต่อรายได้ของเกษตรกรและการผลิตของผู้แปรรูปและผู้ส่งออก โดยราคามันสำปะหลังหัวสดและมันอัดเม็ดมีค่าลดต่ำลงในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และมีลักษณะการเคลื่อนไหวของราคาตามวัฏจักรที่มีช่วงการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แสดงถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ลดลงอย่างรุนแรง จึงได้มีการเสนอแนะให้ชันโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอันจะทำให้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของราคาดังกล่าวลดลง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (www, 2545) ได้รายงานสถานการณ์มันสำปะหลังปีการเพาะปลูก 2544/2545 พบว่าราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ คือ ผลผลิตธัญพืชของสหภาพยุโรปและผลผลิตข้าวโพดของสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มลดลง ประกอบกับผลผลิตมันสำปะหลังของไทยมีแนวโน้มลดลงจาก 18.26 ล้านตันในปี พ.ศ. 2544 เหลือเพียง 17.80 ล้านตันในปี พ.ศ. 2545 เนื่องจากราคาไม่จูงใจ ทำให้เกษตรกรหันไปปลูกพืชอื่นแทน รวมทั้งสต็อกมันสำปะหลังของไทยคงเหลือในปี พ.ศ. 2544 มีปริมาณน้อยมาก ทำให้อุปทานในต้นปี พ.ศ. 2545 มีปริมาณน้อยกว่าทุกปีที่ผ่านมา ส่วนราคาซื้อและราคาขายล่วงหน้ามันอัดเม็ดในตลาดรอตเตอร์ดัม ส่งมอบเดือนกันยายน ถึง เดือนธันวาคม ในปี พ.ศ. 2544 เฉลี่ยประมาณ 190 ดอลลาร์สหรัฐ สูงกว่าปี พ.ศ. 2543 ที่มีราคา 165 ดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากความต้องการใช้มันสำปะหลังภายในประเทศเพิ่มขึ้นจนไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศและการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกมันเส้นไปตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีปริมาณการส่งออกมากกว่าปี พ.ศ. 2544 ปัจจัยดังกล่าวน่าจะเป็นผลดีต่อราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังจะได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรได้รับราคาที่อยู่ในระดับสูงต่อเนื่องตลอดทั้งปี และมีความยั่งยืนตลอดไปนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้มีการแนะนำเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังให้ทยอยเก็บเกี่ยวหัวมันสำปะหลังสดออกมาขายเป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพราะหากยังคงเร่งขุดผลผลิตมันสำปะหลังในช่วงเดือนธันวาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ร้อยละ 65 ดังเช่นปีอื่นๆที่ผ่านมา อาจส่งผลกระทบต่อราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรควรจะได้รับในทางลบ นอกจากนี้เกษตรกรควรจะรักษาระดับพื้นที่ปลูก โดยหันมาให้ความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การใช้พันธุ์ดี การปรับปรุงและการบำรุงดิน เป็นต้น

นิตยสารโลกการค้า (2546) ได้มีการอธิบายถึงโครงการส่งมันเส้นคุณภาพดีสู่ตลาดจีนของกระทรวงพาณิชย์ ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อค้ำให้ราคามันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้น โดยเริ่มจากการฝึกอบรมเกษตรกรให้มีฝีมือที่ดีขึ้น พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เจริญเปิดตลาดจีนให้กับสินค้ามันสำปะหลังจากไทย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์) ได้ให้สัมภาษณ์ว่ากระทรวงพาณิชย์และกระทรวงการคลังได้ร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อส่งเสริมตลาด ขยายตลาดและเพื่อค้ำราคามันสำปะหลังให้สูงขึ้น จึงได้สนับสนุนให้บริษัทไทยธุรกิจเกษตร จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนของ ธ.ก.ส. และ 7 สหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ กาญจนบุรี อุทัยธานี นครราชสีมา สระแก้ว และฉะเชิงเทรา ร่วมกันดำเนินการให้เกษตรกรพัฒนาคุณภาพมันสำปะหลัง โดยฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และให้สินเชื่อสร้างลานมันในพื้นที่โครงการเพื่อผลิต มันเส้นที่สะอาด โดยมีความชื้นไม่เกินร้อยละ 14 และจะผลักดันการส่งออกมันเส้นคุณภาพดีไปยังสาธารณรัฐประชา

ชนจีน ทั้งนี้จากสถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยนั้น พบว่าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยที่ส่งออกไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นมันเส้นร้อยละ 80 นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการส่งออกมันอัดเม็ดไปยังตลาดหลัก คือ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และมีการส่งออกแป้งมันสำปะหลังไปยังประเทศต่างๆทั่วโลก

มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย (www, 2546) รายงานข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมันสำปะหลังไว้ว่า มันสำปะหลังเป็นพืชหัวชนิดหนึ่งมีชื่อเรียกกันทั่วไปในภาษาอังกฤษว่า Cassava หรือ Tapioca ประเทศแถบแอฟริกา เรียกชื่อ ภาษาฝรั่งเศส ว่า Manioc มีถิ่นกำเนิดในอเมริกาใต้ เช่น ประเทศ เปรู เม็กซิโก กัวเตมาลา ฮอนดูรัส และบราซิล ต่อมาได้ขยายไปสู่แหล่งอื่นๆ ของโลก โดยชาวโปรตุเกสและสเปน นำมันสำปะหลังจากเม็กซิโกมายังประเทศฟิลิปปินส์ และชาวฮอลแลนด์นำมายังประเทศอินโดนีเซีย สำหรับในประเทศไทยไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่า มีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูกเมื่อใด แต่คาดว่ามีการนำมันสำปะหลังมาจากประเทศมาเลเซียเมื่อประมาณปี พ.ศ.2329 โดยพบว่าในระยะเริ่มแรกการเพาะปลูกมันสำปะหลังมีมากทางภาคใต้ โดยนำมันสำปะหลังมาผลิตเป็นแป้งมันและสาकु เพื่อการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น ต่อมาเมื่อได้มีการผลิตเป็นอุตสาหกรรมการค้าขนาดใหญ่ จึงได้ย้ายแหล่งผลิตมายังภาคตะวันออกและเริ่มมีการเพาะปลูกเพื่อการค้าอย่างจริงจังประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2517-2518 ได้แพร่กระจายการปลูกไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วเนื่องจากได้มีการพัฒนานำมันสำปะหลังมาทำเป็นมันเส้น และมันอัดเม็ดส่งออกเพื่อเป็นส่วนประกอบของอาหารสัตว์ (Grain Substitute) ในประเทศกลุ่มประชาคมยุโรป และเนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชทนแล้งได้ดีกว่าพืชอื่นๆ และสามารถปลูกได้แม้ในพื้นที่ที่ความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เพียงพอ และมีต้นทุนในการผลิตต่ำ จึงทำให้เกษตรกรหันมาเพาะปลูกมันสำปะหลังกันอย่างกว้างขวาง

มันสำปะหลังที่ปลูกในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

1. ชนิดหวาน (Sweet Type) เป็นมันสำปะหลังที่มีปริมาณกรดไฮโดรไซยานิกต่ำ ไม่มีรสขมสามารถใช้หัวสดทำอาหารเพื่อการบริโภคของมนุษย์ได้โดยตรง เช่น นึ่ง เชื่อม หรือทอด ซึ่งได้แก่พันธุ์ห่านาที พันธุ์ระยอง2 เป็นต้น แต่มันชนิดนี้มีปริมาณไม่มากนัก

2. ชนิดขม (Bitter Type) เป็นมันสำปะหลังที่มีกรดไฮโดรไซยานิกสูง เป็นพืช และมีรสขม ไม่เหมาะสำหรับการบริโภคของมนุษย์ หรือใช้หัวมันสำปะหลังสดเลี้ยงสัตว์โดยตรง แต่จะใช้สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปต่างๆเช่น แป้งมันสำปะหลัง มันอัดเม็ด และแอลกอฮอล์ เป็นต้น เนื่องจากมีปริมาณแป้งสูง ซึ่งมันสำปะหลังที่ปลูกในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นชนิดขม

ประเทศไทยเป็นประเทศแรกของโลกในการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเริ่มตั้งแต่การนำกากมันที่เหลือใช้จากการทำแป้งมันสำปะหลังไปตากแห้ง แล้วส่งไปจำหน่ายให้แก่โรงงาน

ผลิตอาหารสัตว์ในประชาคมยุโรป และการผลิตมันอัดเม็ดเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนธัญพืชอาหารสัตว์ (Grain Substitute) เพื่อการส่งออก รวมทั้งมีการพัฒนาระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีอำนาจในการแข่งขันสูงจนขยายการส่งออกให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในปัจจุบันรัฐบาลและเอกชนได้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาทางเลือกและโอกาสของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในอนาคต ซึ่งทุกฝ่ายเห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องเร่งการพัฒนามันสำปะหลังให้เป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ให้มีต้นทุนถูกลง จนมีศักยภาพที่จะนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้ในราคาที่สามารถแข่งขันในต่างประเทศได้ รวมทั้งการเร่งรัดพัฒนาการใช้มันสำปะหลังผลิตเป็นสินค้าต่างๆ เพื่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออก แต่การจะลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลัง ส่งเสริม และกระจายพันธุ์ที่ดี และพันธุ์ที่มีผลผลิตสูงไปสู่เกษตรกรโดยเร็ว รวมถึงการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการปลูก การดูแลรักษาที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (www, 2546) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และการผลิตมันสำปะหลังและพบว่า ตามที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตรและสมาคมการค้ามันสำปะหลัง 4 สมาคม ประกอบด้วย สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย สมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสมาคมแปรรูปมันสำปะหลังไทย โดยการสนับสนุนของมูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย ได้ร่วมกันสำรวจข้อมูลในพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือตอนล่าง และภาคตะวันตก รวม 47 จังหวัด ในระหว่างวันที่ 27-30 สิงหาคม 2546 ซึ่งผลการสำรวจสรุปได้ว่า ในปีเพาะปลูก 2546/2547 (ต.ค.46-ก.ย.47) คาดว่ามีพื้นที่เก็บเกี่ยว 6.97 ล้านไร่ ผลผลิต 20.43 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 2.93 ตัน เปรียบเทียบกับปีเพาะปลูก 2545/2546(ต.ค.45-ก.ย.46) เก็บเกี่ยว 6.74 ล้านไร่ ผลผลิตรวม 18.31 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 2.71 ตัน เนื่องจากราคาหัวมันสำปะหลังในปีที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ดีจึงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูก จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นแม้ว่าผลการสำรวจผลผลิตมันสำปะหลังในปีเพาะปลูก 2546/2547 จะมีประมาณ 20.43 ล้านตัน ซึ่งสูงกว่าปีเพาะปลูก 2545/2546 จำนวน 2.12 ล้านตัน แต่ความต้องการใช้มันสำปะหลังในรูปแบบเส้น มันอัดเม็ด และแปรรูปมันสำปะหลัง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยคาดว่าจะมีประมาณ 19.50-20.50 ล้านตัน ขณะที่ความต้องการใช้เพื่อส่งออกมีปริมาณมากขึ้น เนื่องจากสหภาพยุโรปซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้ามันอัดเม็ดที่สำคัญของไทย ประสบปัญหาคลื่นความร้อนส่งผลให้ธัญพืชของสหภาพยุโรปลดลงมาก และจีนซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้ามันเส้นก็ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตข้าวโพดลดลง เป็นผลให้สหภาพยุโรปและสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น และ

นอกจากนี้ประเทศผู้นำเข้าแป้งมันสำปะหลัง ได้แก่ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ก็มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น สำหรับความต้องการใช้ภายในประเทศโดยเฉพาะมันเส้นสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดว่า จะขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากข้าวโพดมีราคาสูง จึงทำให้ผู้ประกอบการอาหารสัตว์หันมาใช้มันเส้นทดแทน สำหรับการคาดการณ์ราคามันสำปะหลังหัวสดที่เกษตรกรขายได้ในปีการเพาะปลูก 2546/2547(ต.ค.46-ก.ย.47) คาดว่าน่าจะใกล้เคียงกับปีการเพาะปลูก 2545/2546 คือ ประมาณกิโลกรัมละ 0.90-0.95 บาท นอกจากนี้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรยังได้มีการแนะนำว่า กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรแนะนำให้สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรไม่ให้ขุดหัวมันสำปะหลังออกสู่ตลาดในปริมาณเกินความต้องการของโรงงานในช่วงเดือนธันวาคมของปี พ.ศ. 2546 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ในปี พ.ศ. 2547 เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาราคาหัวมันสำปะหลังตกต่ำ นอกจากนี้รัฐบาลควรจะสนับสนุนให้มีการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพื่อการส่งออก โดยจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยลดผลผลิตปริมาณมากที่จะออกสู่ตลาดได้ รวมทั้งสนับสนุนให้มีนโยบายผลักดันให้มีการผลิตแปรรูป เพื่อทดแทนแป้งมันฝรั่งและแป้งข้าวโพด สำหรับใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งในประเทศและส่งออก และเร่งขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตลาดใหม่ๆ อีกด้วย

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจการเกษตรมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(www, 2547) คาดว่าปริมาณการผลิตมันสำปะหลังปี พ.ศ. 2548 จะมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยผลผลิตมันสำปะหลังคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 22.20 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2548 เมื่อเทียบกับ 21.82 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2547 หรือเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.7 นอกจากนี้ราคาในช่วงปลายปี พ.ศ. 2547 ค่อนข้างสูงเป็นสิ่งที่จูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สำหรับแหล่งผลิตมันสำปะหลังที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดอุดรธานี บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิและนครราชสีมา มีช่วงเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2548 เก็บเกี่ยวมากที่สุดเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ แหล่งผลิตที่สำคัญของภาคเหนือ คือ จังหวัดกำแพงเพชร พิชณุโลก นครสวรรค์ และอุทัยธานี เก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2548 เก็บเกี่ยวมากที่สุดเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ และแหล่งผลิตที่สำคัญของภาคกลาง คือ จังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ระยอง ชลบุรี และกาญจนบุรี เก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2548 เก็บเกี่ยวมากที่สุดเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ สำหรับปริมาณการส่งออกปี พ.ศ. 2548 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากปริมาณการส่งออกมันเส้นไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน และแป้งมัน ไปยังประเทศญี่ปุ่น และได้หวันจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และคาดว่าในปี พ.ศ. 2548 ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรได้รับจะมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการของ

ตลาดต่างประเทศและตลาดภายในประเทศ ตลอดจนการนำมันสำปะหลังไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนมีมากขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กรมการค้าภายใน, www, 2548) พยากรณ์ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 ว่าผลผลิตมันสำปะหลังปีการเพาะปลูก 2547/48 จะลดลงจากปีการเพาะปลูก 2546/2547 ที่คาดว่าจะมีผลผลิตมันสำปะหลังประมาณ 22.20 ล้านตัน เหลือ 20.98 ล้านตัน เนื่องจากเกิดความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้ดินแข็งเป็นอุปสรรคต่อการขุดหัวมันสำปะหลังและการขาดแคลนแรงงานที่อยู่ระหว่างรับจ้างเก็บเกี่ยวข้าว ส่งผลให้เดือนธันวาคมมีผลผลิตมันสำปะหลังออกสู่ตลาดไม่มาก ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจึงแข่งขันกันรับซื้อทำให้ราคาหัวมันสำปะหลังสดอยู่ในเกณฑ์ดี ประกอบกับการที่รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการรับจํานำและกํากับดูแล โดยได้ปรับวิธีการและราคารับจํานำให้สูงขึ้นเพื่อยกระดับราคามันสำปะหลังหัวสดที่เกษตรกรขายได้ให้มีราคา ทำให้ราคาหัวมันสำปะหลังสด(คละ)ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 มีราคาเฉลี่ย กิโลกรัมละ 1.20 บาท และราคาที่เกษตรกรขายได้หัวมันสำปะหลังสดเชื้อแป้ง 25% จังหวัด นครราชสีมา เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.29 บาท ปัจจุบันผลผลิตมันสำปะหลังทยอยออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว และราคาอยู่ในเกณฑ์ดีจึงจูงใจให้เกษตรกรขุดหัวมันออกจำหน่าย โดย ณ วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2548 ราคาหัวมันสด (คละ) ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่กิโลกรัมละ 1.29 บาท และราคาหัวมันสดเชื้อแป้ง 25% จังหวัดนครราชสีมา กิโลกรัมละ 1.45-1.60 บาท ส่วนแนวโน้มราคามันสดคาดว่าจะปรับตัวสูงขึ้นอีก ทั้งนี้เป็นผลจากมาตรการรับจํานำของภาครัฐ ทำให้เกษตรกรมีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีอำนาจต่อรองในการขายหัวมันสำปะหลัง และตลาดเกิดการแข่งขันรับซื้อผลผลิตในราคาสูง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กรมการค้าภายใน, www, 2548) รายงานสถานการณ์สินค้าเกษตรเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดยได้ปรับลดปริมาณผลผลิตหัวมันสดปี 2547/48 ลงเนื่องจากประสบปัญหาภัยแล้งและส่งผลกระทบต่อกรขุดหัวมันทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาด สำหรับราคาหัวมันสำปะหลังสดอยู่ในเกณฑ์ดีและปรับตัวสูงขึ้น โดยราคาหัวมันสด(คละ)ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศเดือนมกราคม เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.30 บาท และราคาที่เกษตรกรขายได้หัวมันสำปะหลังสดเชื้อแป้ง 25% จังหวัดนครราชสีมา เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.49 บาท ปัจจุบันผลผลิตยังคงทยอยออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง โดย ณ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 ราคาหัวมันสำปะหลังสด (คละ) ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศกิโลกรัมละ 1.38 บาท และราคาหัวมันสดเชื้อแป้ง 25% จังหวัดนครราชสีมา กิโลกรัมละ 1.45-1.60 บาท ส่วนแนวโน้มราคามันสดคาดว่าจะปรับตัวสูงขึ้นตามภาวะตลาดและแรงผลักดันของภาครัฐ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(www, 2548) ได้พยากรณ์การผลิตมันสำปะหลังปีเพาะปลูก 2548/49(ปี พ.ศ.2549) ประจำปีเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548 โดยในปี พ.ศ. 2549 คาดว่าพื้นที่เก็บเกี่ยวจะเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2548 เนื่องจากตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี ประมาณกิโลกรัมละ 0.80 – 1.30 บาท เป็นปัจจัยจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง โดยเกษตรกรภาคเหนือส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือปลูกมันสำปะหลังทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และบางแห่งลดพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานหันไปปลูกมันสำปะหลังแทน ส่งผลให้พื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้น สำหรับผลผลิตต่อไร่ปี พ.ศ. 2549 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แม้ว่าเกษตรกรมีการดูแลรักษาดี และใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ แต่ในปีที่ผ่านมามีปัญหาฝนทิ้งช่วง ทำให้ดินมันสำปะหลังเจริญเติบโตไม่ดี ส่งผลให้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่คุณภาพดีขาดแคลน และบางส่วนเป็นท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่ไม่สมบูรณ์ ด้านสถานการณ์ตลาดคาดว่าความต้องการใช้มันสำปะหลังทั้งในรูปแบบมันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้เลี้ยงสัตว์มีความต้องการใช้มันเส้นคุณภาพดีเพื่อเป็นส่วนประกอบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแป้งมันสำปะหลังขยายตัวเพิ่มขึ้น และรัฐบาลมีโครงการนำมันสำปะหลังไปผลิตเอทานอลเพื่อทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงที่มีราคาสูงขึ้น ด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังคาดว่าจะลดลงเล็กน้อย เนื่องจากราคาดัดเม็ดของไทยสูงขึ้น และสหภาพยุโรปหันไปใช้รัฐพืชในกลุ่มประเทศของตนที่มีราคาถูกกว่า ทำให้การส่งออกมันอัดเม็ดไปสหภาพยุโรปลดลงและการส่งออกมันเส้นในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เนื่องจากราคาดัชนีของไทยมีราคาสูงขึ้นมาก สำหรับแป้งมันสำปะหลังคาดว่าจะการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงเช่นกัน เนื่องจากราคาแป้งมันสำปะหลังของประเทศไทยมีราคาสูงกว่าราคาแป้งข้าวโพด และแป้งมันฝรั่งที่เป็นสินค้าทดแทนกันได้ สำหรับราคาดัชนีมันสำปะหลังคาดว่าราคาที่เกษตรกรขายได้จะสูงขึ้นถึงกิโลกรัมละ 1.00-2.00 บาท เนื่องจากปี พ.ศ. 2547-2548 เกิดภาวะภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทั้งภายในประเทศและส่งออก

2.2 แนวคิดและรูปแบบสมการที่ใช้ในการพยากรณ์การผลิต และการตลาด

ในระบบตลาดแบบเสรี ราคาสินค้าจะถูกกำหนดโดยความต้องการซื้อ (อุปสงค์) และความต้องการขาย (อุปทาน) ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงในความต้องการซื้อ (อุปสงค์) หรือความต้องการขาย (อุปทาน) ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนขายหรือราคา หรือมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสองอย่างพร้อมๆกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานมีอยู่หลายลักษณะ เช่น ในบางขณะอุปสงค์อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นพร้อมกับที่อุปทานเปลี่ยนแปลงลดลง หรืออุปสงค์อาจมีการเปลี่ยนแปลงลดลงในขณะที่อุปทานมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น หรือ ทั้งอุปสงค์และอุปทานจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงในอัตราส่วนที่มากกว่ากัน เท่ากัน หรือน้อยกว่ากันอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์หรืออุปทานในขณะที่อุปทานหรืออุปสงค์คงที่ก็เป็นได้เช่น การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของอุปสงค์และอุปทานนี้ สามารถยึดเป็นหลักในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของราคาและปริมาณสินค้าได้

สำหรับการศึกษานี้ได้นำรูปแบบการวิเคราะห์แบบสมการเส้นตรง (Linear Function) มาใช้ในการพยากรณ์การผลิตของมันสำปะหลัง โดยการสร้างแบบจำลองที่ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ได้จากการคำนวณจะแสดงขนาดของตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ที่มีผลต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) รูปแบบของสมการมีลักษณะดังนี้

$$Y = f(X_1)$$
$$Y = a + b_1 X_1$$

โดยที่ Y คือ ตัวแปรตาม

X_1 คือ ตัวแปรอิสระที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตาม

b_1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ

a คือ ค่าคงที่

โดยในการพยากรณ์การผลิตของมันสำปะหลังนั้น ใช้ข้อมูลทุกฤดูกาลเป็นฐานในการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์กันของตัวแปร จะใช้วิธีสมการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ในรูปสมการถดถอยแบบเส้นตรง (Linear regression equation) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เพื่อให้ได้ค่าพยากรณ์ของตัวแปรที่ต้องการทราบ นอกจากนี้ยังใช้วิธีพยากรณ์ราคาด้วยวิธี Exponential Smoothing ซึ่งเป็นวิธีการพยากรณ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ที่ให้น้ำหนักของข้อมูลที่ผ่านมาแล้วต่างๆกัน คือ ข้อมูลที่ผ่านมาแล้วนั้นจะให้น้ำหนักน้อยแล้วเพิ่ม

ขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่ง ข้อมูลในปัจจุบันจะให้น้ำหนักมากที่สุด วิธีนี้ค่าพยากรณ์จะถูกกำหนดด้วยค่าพยากรณ์ของงวดที่ผ่านมา บวกกับส่วนต่างระหว่างข้อมูลจริงของงวดที่ผ่านมากับค่าพยากรณ์ของงวดที่ผ่านมา สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$F_t = F_{t-1} + \alpha (D_{t-1} - F_{t-1})$$

โดย F_t คือ ค่าพยากรณ์ราคา ณ เวลา t

F_{t-1} คือ ค่าพยากรณ์ราคาเป็นเวลา $t-1$ (งวดที่ผ่านมา)

α คือ ค่าคงที่ปรับเรียบมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ควรเป็นค่าที่ทำให้ค่า Bias และค่า Deviation ต่ำพร้อมๆกัน

D_{t-1} คือ ข้อมูลจริงที่เวลาของงวด $t-1$

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา) นั้น รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) มีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการเข้าสังเกตการณ์ ศึกษา และสัมภาษณ์ กลุ่มประชากรเป้าหมายในพื้นที่ที่ทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการดังนี้

1. ลักษณะและสถานการณ์ทั่วไปของการผลิตและการตลาด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของมันสำปะหลังในเขตพื้นที่การศึกษา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในเขตพื้นที่การศึกษา
3. ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและแนวโน้มทางการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกเป็นจำนวนมากในประเทศไทย และมีพื้นที่การผลิตมากในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด และอำนาจเจริญ โดยในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดดังกล่าว จังหวัดที่มีการปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่ปลูกในปี พ.ศ. 2545 รวมประมาณ 1.3 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่ที่มีการปลูกมันสำปะหลังทั้งหมด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างประมาณ 2.2 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547) จึงเลือกจังหวัดนครราชสีมาเพื่อทำการศึกษา และเลือกประชากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง กลุ่มพ่อค้าคนกลาง หรือกลุ่มผู้ประกอบการลานมัน และกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรมีความเกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง 3 กลุ่มที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในเขตจังหวัดนครราชสีมา นั้น ทำการกำหนดขนาดตัวอย่าง ดังนี้

1) **กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง** กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมาก ในระดับความเชื่อมั่น 95% ขอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสัดส่วนได้ในระดับ 5% ซึ่งจะได้กลุ่มขนาดตัวอย่างประมาณ 250 ราย ตามการคำนวณด้วยสูตรดังนี้ (วรัญญา, 2545)

$$n = \frac{p(1-p)Z^2}{E^2}$$

โดยที่

- n คือจำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง
- p คือสัดส่วนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดจะสุ่ม ในที่นี้ทำการสุ่มประชากรจำนวน 20% = 0.2
- Z คือระดับความมั่นใจ กำหนดไว้ที่ 95% (ระดับ 0.05) = 1.96
- E คือความคลาดเคลื่อนที่พอจะอนุโลมได้ 5% = 0.05

การคำนวณ

$$n = \frac{0.2 \times (1-0.2) \times 1.96^2}{0.05^2}$$

$$= \frac{0.2 \times 0.8 \times 3.8461}{0.0025}$$

$$= \frac{0.614656}{0.0025}$$

$$= 245.8624 \quad \text{ประมาณ} \quad 250 \quad \text{ราย}$$

ทำการสุ่มตัวอย่าง แบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนเกษตรกรครบถ้วน 250 ราย จากพื้นที่เป้าหมาย

2) กลุ่มผู้ค้าคนกลาง หรือกลุ่มผู้ประกอบการลานมัน ในเขตจังหวัด นครราชสีมา ซึ่งมีจำนวน 87 ราย (สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2547) กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการกำหนดสัดส่วนของประชากรที่จะทำการสุ่มร้อยละ 30 (วรัญญา, 2545) จากจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งจะได้ขนาดตัวอย่างซึ่งสามารถแสดงวิธีคำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= N \times (30 / 100) \\ &= 87 \times 0.30 \\ &= 26.1 \quad \text{หรือประมาณ} \quad 26 \quad \text{ราย} \end{aligned}$$

เมื่อได้ขนาดตัวอย่างที่จะต้องทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด คือ 26 ราย ในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษาแล้ว จึงทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) ดังนี้

2.1) เลือกตัวอย่างอำเภอ ที่มีผู้ประกอบการลานมันมากที่สุด 5 อันดับแรกเพื่อเป็นตัวแทนของข้อมูล ซึ่งข้อมูลจากสมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือปี พ.ศ. 2546 พบว่าอำเภอที่มีจำนวนของผู้ประกอบการลานมันมากที่สุด 5 อันดับแรกของจังหวัด นครราชสีมาในปี พ.ศ.2545 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ประกอบการลานมัน ในอำเภอที่มีผู้ประกอบการมากที่สุด 5 อันดับแรกของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.2545

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนลานมัน (ราย)
1	นครบุรี	13
2	เมือง	11
3	สีคิ้ว	11
4	เสิงสาง	10
5	ด่านขุนทด	10
รวม		55

ที่มา : สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2546

2.2) กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวนผู้ประกอบการลานมันที่จะทำการรวบรวมข้อมูลตามสัดส่วน ของจำนวนผู้ประกอบการลานมัน ในพื้นที่อำเภอที่สุ่มตัวอย่างไว้ในข้อ 2.1 เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และได้จำนวนผู้ประกอบการตัวอย่างตามที่ต้องการ คือ 26 ราย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนจำนวนผู้ประกอบการลานมันปี พ.ศ.2545 ใน 5 อำเภอ เป้าหมาย และการคำนวณจำนวนผู้ประกอบการตัวอย่างที่ทำการรวบรวมข้อมูล

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนผู้ประกอบการ ลานมัน (ราย)	สัดส่วนร้อยละ ต่อจำนวนทั้ง หมด(%)	จำนวนผู้ประกอบการ ตัวอย่าง ที่ทำการรวบรวมข้อมูล (ราย)
1	ครบุรี	13	24	6
2	เมือง	11	20	5
3	สีคิ้ว	11	20	5
4	เสิงสาง	10	18	5
5	ด่านขุนทด	10	18	5
รวมทั้งสิ้น		55	100	26

ที่มา : สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2546 และจากการคำนวณ

จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่าง แบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนเกษตรกรครบตามที่ได้กำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่ และได้ตัวอย่างผู้ประกอบการครบถ้วน 26 ราย

เมื่อได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจริง พบว่าในอำเภอเป้าหมายผู้ประกอบการหลายรายได้ยกเลิกการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังหัวสดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองและอำเภอครบุรี ผู้ประกอบการเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการผลิตมันเส้น หรือ ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังหัวสด เป็นการตากกากมันสำปะหลังที่รับซื้อจากโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง เพื่อจำหน่ายเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการทำอาหารสัตว์ จึงไม่ถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษานี้ ดังนั้น จึงได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ประกอบการลานมันเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาครบ 26 ราย ที่ยังมีการดำเนินการเกี่ยวกับมันสำปะหลังหัวสด โดยไม่เฉพาะเจาะจงตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอที่กำหนดไว้ในเบื้องต้น

3) กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง ในเขตพื้นที่จังหวัด

นครราชสีมา มีการดำเนินกิจการ จำนวน 27 ราย (สมาคม โรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2546) ดังนั้นจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 100% และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดังแสดงรายชื่อสถานประกอบการในภาคผนวก ก

เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านเวลาและความไม่สะดวกในการที่จะให้ข้อมูลของบริษัทเป้าหมายทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลในกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจำนวน 27 ราย ตามรายชื่อที่กำหนดไว้ได้ครบถ้วน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลจากบริษัทเป้าหมายจำนวน 10 ราย และมีบริษัทที่แจ้งว่าไม่ได้มีการผลิตแล้วจำนวน 1 ราย จึงใช้วิธีการขอข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมายเดิม โดยใช้ฐานข้อมูลจากรายชื่อผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ปี พ.ศ. 2547 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมายเดิมอีกจำนวน 4 ราย ทำให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 14 ราย

3.3 ตัวแปรที่ทำการวิจัย

ในการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง ใช้วิธีสมการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ในรูปสมการถดถอยแบบเส้นตรง (Linear regression equation) ช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันของตัวแปรและขนาดของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นฐานในการศึกษา ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ราคามันสำปะหลังหัวสดที่เกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมา พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง และ พื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) นั้น ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือจำนวน 3 ชุด โดย

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- ข้อมูลโดยทั่วไปของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม
- ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพด้านการผลิตมันสำปะหลัง
- ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพด้านการตลาดมันสำปะหลัง

ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการลานมันหรือพ่อค้าคนกลาง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและสถานประกอบการ
- ข้อมูลด้านการผลิต ความต้องการ และปัจจัยที่มีผลต่อการรับซื้อ
- ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ
- สภาพการผลิตและการตลาดจากอดีตถึงปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต
- ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

ทั้งนี้ในการรวบรวมข้อมูล จะใช้การสัมภาษณ์ร่วมกับแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและครอบคลุมงานวิจัยมากที่สุด

3.5 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

นำเครื่องมือไปตรวจสอบความเข้าใจของเนื้อหาและโครงสร้างคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ในจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ชุดที่ 1 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในเขตตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จำนวน 10 ราย และอำเภอปากช่อง จำนวน 10 ราย

ชุดที่ 2 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ประกอบการลานมันในเขตอำเภอครบุรี จำนวน 5 ราย

ชุดที่ 3 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตอำเภอเมือง จำนวน 3 ราย

จากนั้นจึงนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขด้านความเข้าใจเนื้อหาและโครงสร้างคำถามอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปเก็บข้อมูลภาคสนาม

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาใช้ศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา) นั้น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและแนวโน้มทางการตลาดของมันสำปะหลังหั่วสด โดยมีการรวบรวมข้อมูลทั้งแบบทุติยภูมิ (Secondary data) และแบบปฐมภูมิ (Primary data) ดังนี้

3.6.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังจากหน่วยงานที่มีการรวบรวมข้อมูล เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการค้าภายใน เป็นต้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530- 2547

3.6.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมจากการสำรวจพื้นที่โดยวิธีการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถามจากประชากร 3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง	จำนวน	250	ราย
- กลุ่มผู้ประกอบการลานมัน	จำนวน	26	ราย
- กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง	จำนวน	14	ราย

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา นั้น วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานะทั่วไปทางด้านการผลิตและการตลาด แนวโน้มทางด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการปรับตัวและกลยุทธ์ในการผลิตและการตลาด ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ต่ำสุด ตาราง และแผนภาพต่างๆ เป็นต้น และใช้วิธีแบบจำลองสมการเคียวน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ในรูปแบบสมการถดถอยแบบเส้นตรง (Linear regression equation) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ คือ ราคาที่เกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมา และตัวแปรตาม คือ พื้นที่ปลูก พยากรณ์ราคา มันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ด้วยวิธี Exponential Smoothing หลังจากนั้นจึงหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว โดยให้พื้นที่ปลูกเป็นตัวแปรต้น และพื้นที่เก็บเกี่ยวเป็นตัวแปรตาม เมื่อได้ค่าพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวแล้วจึงนำมาคูณกับผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย เพื่อให้ได้ค่าพยากรณ์ผลผลิตของมันสำปะหลัง

บทที่ 4

สถานการณ์ทางการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง

4.1 ภาพรวมอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของตลาดโลก

มันสำปะหลังเป็นพืชอาหารที่สำคัญของโลกชนิดหนึ่ง โดยภูมิภาคที่นิยมบริโภค ได้แก่ แอฟริกา ละตินอเมริกาและแคริบเบียน รวมทั้งบางส่วนของเอเชีย ดังนั้น เกษตรกรในหลายประเทศ จึงนิยมปลูกมันสำปะหลังกันอย่างแพร่หลาย เพราะนอกจากจะใช้บริโภคได้แล้ว มันสำปะหลังยังสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ ที่สามารถทำรายได้ให้เกษตรกรและประเทศได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อเทคนิคการปลูกมันสำปะหลังได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผลผลิตส่วนเกินมากขึ้น มันสำปะหลังจึงกลายเป็นสินค้าส่งออกและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในหลายประเทศ รูปแบบของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เช่น มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมัน เป็นต้น

จากข้อมูลการผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทยและประเทศผู้ผลิตที่สำคัญบางประเทศ ซึ่งรายงานโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร แสดงให้เห็นว่ามีการผลิตมันสำปะหลังในหลายประเทศ แต่ผลผลิตส่วนใหญ่จะมาจากผู้ผลิตรายใหญ่เพียง 5 ประเทศคือ ไนจีเรีย บราซิล ไทย อินโดนีเซีย และ คองโก ตามลำดับ การผลิตมันสำปะหลังของประเทศที่สำคัญในช่วงปี พ.ศ.2539 - 2540 มีแนวโน้มลดลง แต่ในปี พ.ศ.2541 เริ่มมีการผลิตเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นในปีถัดมาตามลำดับ ในขณะที่ผลผลิตมันสำปะหลังแปรผันตามการผลิตที่มีมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี ประเทศที่มีพื้นที่เก็บเกี่ยวและปริมาณผลผลิตมากที่สุดในปี พ.ศ.2543 ได้แก่ประเทศไนจีเรีย ซึ่งมีพื้นที่เก็บเกี่ยวจำนวน 192,000 ไร่ และมีผลผลิตรวมจำนวน 32,697,000 ตัน รองลงมาคือประเทศบราซิล ซึ่งมีพื้นที่เก็บเกี่ยวจำนวน 10,667,000 ไร่ และมีผลผลิตรวมจำนวน 22,960,000 ตัน สำหรับประเทศผู้ผลิตที่สำคัญในแถบภูมิภาคเอเชีย คือ ประเทศไทย และ ประเทศอินโดนีเซีย โดยในปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังจำนวน 7,608,000 ไร่ และมีผลผลิตรวม 19,049,000 ตัน ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซียมีพื้นที่ปลูกจำนวน 8,500,000 ไร่ มากกว่าประเทศไทยจำนวน 892,000 ไร่ และมีผลผลิตรวมจำนวน 16,347,000 ตัน น้อยกว่าประเทศไทยจำนวน 2,702,000 ตัน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงพื้นที่เก็บเกี่ยว และผลผลิตมันสำปะหลัง ของประเทศไทยและประเทศผู้ผลิตสำคัญบางประเทศ พ.ศ. 2536 – 2543

พ.ศ. ประเทศ	พื้นที่เก็บเกี่ยว (1,000 ไร่)								ผลผลิต (1,000 ตัน)							
	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
ไนจีเรีย	17,500	18,294	18,375	18,438	16,856	16,856	19,200	19,200	29,900	31,005	31,404	31,418	30,409	30,409	32,697	32,697
บราซิล	11,319	11,565	12,163	12,113	11,950	9,913	9,891	10,667	21,837	24,452	25,423	24,584	24,354	19,809	20,892	22,960
ไทย	8,988	8,642	7,782	7,676	7,690	6,527	6,659	7,608	20,203	19,091	16,217	17,388	18,084	15,591	16,507	19,049
อินโดนีเซีย	8,763	8,481	8,275	8,125	8,125	7,531	8,500	8,500	16,799	15,729	15,442	17,003	6,103	14,728	16,347	16,347
คองโก	-	-	15,625	13,750	13,750	13,750	12,710	6,855	-	-	19,378	16,800	16,800	16,500	16,500	15,959
กานา	3,613	3,250	3,444	3,694	3,563	3,938	4,063	4,063	4,500	6,025	6,612	7,111	6,800	7,172	7,845	7,845
อินเดีย	1,469	1,538	1,519	1,525	1,525	1,531	1,563	1,563	5,413	5,784	5,929	5,979	5,979	5,868	5,800	5,800
แทนซาเนีย	4,106	4,338	3,656	3,619	3,969	4,331	4,375	5,301	6,833	7,209	5,969	5,992	6,444	6,193	7,182	5,758
ยูกันดา	2,306	2,000	2,075	2,094	2,138	2,138	2,344	2,388	3,139	2,080	2,224	2,245	2,291	2,285	3,300	4,966
โมซัมบิก	5,269	5,675	6,163	6,206	6,200	6,344	5,988	5,000	3,511	3,294	4,178	4,734	5,337	5,639	5,353	4,643

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2545

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2538 ประเทศแถบแอฟริกาและเอเชียมีการเจริญเติบโตของการผลิตมันสำปะหลังร้อยละ 4.1 และ 0.3 ตามลำดับ สำหรับอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของพื้นที่ปลูกพื้นที่ปลูกในช่วงพบว่าประเทศในแถบแอฟริกามีพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2 ในขณะที่ประเทศในแถบในแถบภูมิภาคเอเชียและละตินอเมริกามีพื้นที่ปลูกลดลงร้อยละ 0.9 และ 0.3 ตามลำดับ และอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตมันสำปะหลังมีอัตราเพิ่มขึ้นในทุกภูมิภาค ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีของการผลิต พื้นที่ปลูก และผลผลิตต่อไร่ จำแนกตามภูมิภาคที่สำคัญของโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2538

ภูมิภาค	อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของการผลิต(%)		อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของพื้นที่ปลูก(%)		อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของผลผลิตต่อไร่(%)	
	ปี พ.ศ.		ปี พ.ศ.		ปี พ.ศ.	
	2519-29	2530-38	2519-29	2530-38	2519-29	2530-38
แอฟริกา	2.6	4.1	1.3	2.2	1.3	1.9
เอเชีย	3.0	0.3	1.4	-0.9	1.7	1.2
ละตินอเมริกา	-1.2	0.0	-1.1	-0.3	-0.1	0.2

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, [www, 2546](http://www.2546)

4.1.1 การใช้ประโยชน์มันสำปะหลัง

การใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังในปัจจุบันได้เริ่มเปลี่ยนจากแนวทางที่เคยเป็นมา คือจากการที่ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหารโดยตรง มาเป็นการใช้ประโยชน์ในด้านการแปรรูปในระดับอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งถึงแม้ว่าในบางประเทศจะมีอัตราการบริโภคมันสำปะหลังโดยเพิ่มขึ้น แต่โดยภาพรวมแล้วการบริโภคและการใช้มันสำปะหลังเป็นส่วนประกอบอาหารโดยตรงในปัจจุบันเริ่มมีน้อยลง จึงมีการนำมันสำปะหลังมาใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมมากขึ้น ทั้งการใช้ในประเทศและการแปรรูปเพื่อการส่งออก ในขณะเดียวกันแนวโน้มการใช้มันสำปะหลังเป็นอาหารสัตว์ การผลิตแป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังดัดแปรเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น รวมถึงการนำมันสำปะหลัง ทั้งมันสำปะหลังหัวสด และของเสียที่เกิดจากโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานทดแทน ส่งผลให้ความต้องการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

4.1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

ในปัจจุบันพบว่าหลายประเทศได้เริ่มให้ความสนใจการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังมากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ แป้งมัน แป้งมันสำปะหลังคัดแปร การผลิตสารให้ความหวาน และการผลิตพลังงานทดแทน เป็นต้น แม้ว่าบางส่วนยังไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเพื่อเป็นอุตสาหกรรมมากนัก แต่ก็ได้มีการมีความพยายามที่จะพัฒนาร่วมกันอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้มีการตั้งเป้าหมายที่จะส่งเสริมการใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมและการร่วมมือกันในการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและเพิ่มปริมาณตามความต้องการของตลาด

4.1.3 การส่งออกและนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดโลก โดยภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมามีแนวโน้มในการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลังจำนวนมากขึ้น ถึงแม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2541 จะมีการปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลังลดลงบ้าง ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพภูมิอากาศที่ทำให้พื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมีน้อยลง และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ปริมาณการส่งออกมีปริมาณมากขึ้นเป็นลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลังในปริมาณสูงถึง 7 ล้านตัน หรือมากกว่าร้อยละ 95.89 ของปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั่วโลก รองลงมาเป็นประเทศอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศอื่นๆ ตามลำดับ ดังแสดงปริมาณการส่งออกในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดโลก ปี พ.ศ. 2538 - 2544

	หน่วย: ล้านตัน						
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544
ส่งออกทั่วโลก	5.2	5.8	6.4	4.9	6.0	6.9	7.3
ไทย	3.9	4.6	5.3	4.0	5.2	6.5	7.0
อินโดนีเซีย	0.5	0.4	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1
สาธารณรัฐประชาชนจีน (รวมการค้าได้ทุกวัน)	0.4	0.4	0.4	0.3	0.1	0	0
อื่นๆ	0.4	0.4	0.5	0.4	0.5	0.2	0.2

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, www, 2546

การนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

การนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตลาดโลกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับการส่งออก คือ มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ประเทศที่มีการปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากที่สุด ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งมีปริมาณการนำเข้าโดยเฉลี่ยมากกว่า 3 ล้านตันต่อปี รองลงมาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศอื่นๆ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดโลก ปี พ.ศ. 2538-2544

	หน่วย: ล้านตัน							
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	เฉลี่ย/ปี
นำเข้าทั่วโลก	5.2	5.8	6.4	4.9	6.0	6.9	7.3	6.07
สหภาพยุโรป ^{1/}	3.3	3.5	3.6	2.9	4.3	3.7	2.7	3.43
สาธารณรัฐประชาชนจีน (รวมการค้าได้ทุกวัน)	0.5	0.3	0.6	0.6	0.7	0.9	2.4	0.86
ญี่ปุ่น	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.6	0.6	0.39
เกาหลีใต้	0.2	0.6	0.5	0.5	0.2	0.1	0.3	0.34
อื่นๆ	0.9	1.1	1.4	0.6	0.5	1.6	1.3	1.06

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, [www, 2546](http://www.doe.go.th)

หมายเหตุ 1/ ไม่รวมการค้าระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

จากตารางที่ 5 และตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมาสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่มีการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเลย แต่มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลังลดลง

4.2 การผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น ในระยะเริ่มแรกการปลูกมันสำปะหลังมีมากทางภาคใต้ โดยนำมันสำปะหลังมาผลิตเป็นแป้งมันและสาquin เพื่อการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น ต่อมาเมื่อได้มีการผลิตเป็นอุตสาหกรรมการค้าขนาดใหญ่ จึงได้ย้ายแหล่งผลิตมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นขาดแคลนวัตถุดิบ จึงได้มีการสั่งซื้อแป้งมันสำปะหลังจากประเทศไทย ในขณะที่สภาพภูมิประเทศของชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก เป็นพื้นที่เนินลาดเอียงไม่มีแม่น้ำในการทำชลประทานจึงไม่เหมาะสมแก่การปลูกพืชชนิดอื่น ๆ แต่สามารถปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2517-2518 ได้แพร่กระจายการปลูกไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากการคมนาคมระหว่างทั้ง 2 ภาค เริ่มสะดวกมากขึ้น ประกอบกับช่วงนั้นราคาปอ ซึ่งปลูกมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มตกต่ำ คนงานชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่รับจ้างทำงานในไร่มันสำปะหลังแถบจังหวัดชลบุรี จึงนำมันสำปะหลังไปปลูกในท้องถิ่นเดิมของตนแทน ปรากฏว่ามันสำปะหลังสามารถเจริญเติบโตได้ดี เพราะมันสำปะหลังสามารถปรับตัวได้ในพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและความสมบูรณ์ต่ำ (สมาคมพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย, 2547)

พื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2532 เป็นช่วงที่มีพื้นที่การปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก และหลังจากปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา จำนวนพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง แต่ผลผลิตที่ได้รับและผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในด้านราคาเกษตรกรขายได้ มีความผันผวนไม่แน่นอน โดยราคาเฉลี่ยของมันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ต่ำที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2547 คือ ราคาเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2532 เกษตรกรขายมันสำปะหลังได้ราคา 0.54 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นปีที่มีพื้นที่ปลูกและผลผลิตมากที่สุดด้วย สำหรับราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้สูงที่สุด คือ ราคาเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2541 เกษตรกรขายมันสำปะหลังได้ราคา 1.26 บาท/กิโลกรัม มูลค่าของผลิตภัณฑ์ตามราคาที่เกษตรกรขายได้ที่มีมูลค่าสูงที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2541 มีมูลค่า 19,645 ล้านบาท และปีที่มีมูลค่าต่ำที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2537 มีมูลค่า 11,073 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่มันสำปะหลังของประเทศไทย ปี พ.ศ.2530- 2547

ปีการผลิต	พื้นที่ปลูก (1,000ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (1,000ไร่)	ผลผลิต (1,000 ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	ราคาที่ยกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	มูลค่าของผลิตภัณฑัตามที่ยกษตรกรขายได้ (ล้านบาท)
2530	8,820	-	15,255	2,026	0.90	13,730
2531	9,879	9,668	22,307	2,307	0.60	13,384
2532	10,136	9,957	24,264	2,437	0.54	13,102
2533	9,562	9,297	20,701	2,227	0.64	13,248
2534	9,323	8,960	19,705	2,199	0.83	16,355
2535	9,323	9,066	20,356	2,245	0.77	16,674
2536	9,100	8,988	20,203	2,248	0.66	13,334
2537	8,817	8,642	19,091	2,209	0.58	11,073
2538	8,093	7,782	16,217	2,084	1.15	18,650
2539	7,885	7,676	17,388	2,265	0.98	17,040
2540	7,907	7,690	18,084	2,352	0.71	12,840
2541	6,694	6,527	15,591	2,389	1.26	19,645
2542	7,200	6,659	16,507	2,479	0.91	15,021
2543	7,406	7,068	19,064	2,697	0.63	12,010
2544	6,018	6,557	18,396	2,805	0.69	12,693
2545	6,224	6,176	16,868	2,731	1.05	17,711
2546	6,435	6,308	19,718	3,087	0.93	18,337
2547	6,757	6,608	21,440	3,244	0.79	16,398

ที่มา : ปี พ.ศ. 2530 กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, www, 2547

ปี 2531-2547 สถิติการเกษตรของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 จนกระทั่งถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีปริมาณการปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวทั่วทั้งประเทศ ในปี พ.ศ.2545 ภาคที่มีปริมาณการปลูกรองลงมา คือ ภาคกลาง และภาคเหนือตามลำดับ สำหรับภาคใต้นั้นในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีการปลูกมันสำปะหลังเลย ในด้านของผลผลิตนั้นพบว่าโดยภาพรวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีผลผลิตสูงกว่าภาคอื่นๆ คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2547 และมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2545 – 2547 และภาคที่มีปริมาณผลผลิตรองลงมา คือ ภาคกลาง และภาคเหนือ เช่นเดียวกับพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว แต่เมื่อพิจารณาด้านผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ นั้นภาคที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงที่สุดในช่วงปี พ.ศ.2537 - 2547 คือ ภาคกลาง รองลงมาคือ ภาคเหนือ และภาคที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถึงแม้ว่าในบางปี เช่น ปี พ.ศ. 2538 และ ปีพ.ศ. 2546 ทุกภาคจะมีปริมาณผลผลิตต่อไร่ลดลง แต่แนวโน้มปริมาณผลผลิตต่อไร่โดยรวมเพิ่มขึ้นดังแสดงในตารางที่ 8 และ ตารางที่ 9

เมื่อพิจารณาในระดับจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกและมีผลผลิตมันสำปะหลังจำนวนมาก พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2547 จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด คือจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเมื่อเทียบกับพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ พื้นที่ปลูกของจังหวัดนครราชสีมา มีมากถึงร้อยละ 21.22 ในปี พ.ศ. 2545 และมีพื้นที่ปลูกเป็นร้อยละ 39.55 ของพื้นที่ปลูกรวมทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังข้อมูลในตารางที่ 10 และเมื่อพิจารณาด้านปริมาณผลผลิต ตามข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 11 พบว่าปี พ.ศ. 2543 – 2547 จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีปริมาณผลผลิตมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2547 มีปริมาณผลผลิตรวมสูงถึง 4,107,603 ตัน รองลงมาเป็นจังหวัดชัยภูมิ มีผลผลิตรวม 984,986 ตัน และจังหวัดที่มีปริมาณผลผลิตรวมน้อยที่สุด คือ จังหวัดยโสธร มีผลผลิตรวม 115,241 ตัน ในขณะที่ปริมาณผลผลิตต่อไร่ของ 9 จังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีค่าเฉลี่ยไม่เกิน 3 ตัน/ไร่ จังหวัดที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในปี พ.ศ. 2547 สูงที่สุด คือจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลผลิตเฉลี่ย 2,862 ตัน/ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดยโสธร มีผลผลิตเฉลี่ย 2,695 ตัน/ไร่ และจังหวัดที่มีพื้นที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ น้อยที่สุด คือ จังหวัดสุรินทร์ มีผลผลิตเฉลี่ย 2,357 ตัน/ไร่ สำหรับจังหวัดนครราชสีมา มีผลผลิตเฉลี่ย 2,595 ตัน/ไร่ เท่ากับจังหวัดชัยภูมิ ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 8 แสดงพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่เก็บเกี่ยว มันสำปะหลังของประเทศไทยเป็นรายภาค ปี พ.ศ.2537 – 2547

ปีการผลิต	ภาค	พื้นที่ปลูก (ไร่)					พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)				
		ตะวันออก เฉียงเหนือ	เหนือ	กลาง	ใต้	รวม	ตะวันออก เฉียงเหนือ	เหนือ	กลาง	ใต้	รวม
2537		5,462,750	1,053,616	2,300,905	-	8,817,271	5,384,455	1,033,377	2,224,013	-	8,641,845
2538		5,054,866	981,978	2,056,559	-	8,093,403	4,862,883	926,519	1,992,829	-	7,782,231
2539		4,833,334	969,244	2,083,859	-	7,886,437	4,703,323	939,349	2,033,038	-	7,675,710
2540		4,744,890	4,744,890	1,002,928	-	10,492,708	4,599,246	981,875	2,108,758	-	7,689,879
2541		3,923,822	900,435	1,869,485	-	6,693,742	3,844,822	852,328	1,830,232	-	6,527,382
2542		4,162,640	938,198	2,098,720	-	7,199,558	3,872,395	854,495	1,902,077	-	6,628,967
2543		4,219,849	1,035,380	2,150,742	-	7,405,971	4,037,690	994,247	2,036,451	-	7,068,388
2544		3,861,890	97,637	2,084,242	-	6,043,769	3,617,323	927,290	2,013,188	-	6,557,801
2545		3,339,746	885,721	1,998,397	-	6,223,864	3,314,294	876,753	1,985,329	-	6,176,376
2546		-	-	-	-	-	3,564,967	949,891	2,229,623	-	6,744,481
2547		-	-	-	-	-	3,611,050	993,938	2,297,758	-	6,902,746

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

ตารางที่ 9 แสดงผลผลิต และผลผลิตต่อไร่มันสำปะหลังของประเทศไทยเป็นรายภาค ปี พ.ศ. 2537 - 2547

ปีการผลิต	ภาค	ผลผลิต (ตัน)				ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)					
		ตะวันออก	เหนือ	กลาง	ใต้	รวม	ตะวันออก	เหนือ	กลาง	ใต้	รวม
2537		11,679,874	2,219,578	5,191,859	-	19,091,311	2,169	2,148	2,334	-	6,651
2538		9,920,829	1,887,736	4,408,813	-	16,217,378	2,040	2,037	2,212	-	6,289
2539		10,470,301	2,088,768	4,828,711	-	17,387,780	2,226	2,224	2,375	-	6,825
2540		10,533,416	2,237,543	5,312,620	-	18,083,579	2,290	2,279	2,519	-	7,088
2541		8,869,801	1,887,902	4,832,853	-	15,590,556	2,307	2,215	2,641	-	7,163
2542		9,246,397	2,134,246	5,125,982	-	16,506,625	2,388	2,413	2,695	-	7,496
2543		10,472,343	2,669,761	5,922,180	-	19,064,284	2,594	2,685	2,908	-	8,187
2544		9,829,443	2,549,433	6,016,925	-	18,395,801	2,594	2,749	2,989	-	8,332
2545		8,791,606	2,298,346	5,778,356	-	16,868,308	2,717	2,621	2,911	-	8,249
2546		8,963,365	2,355,538	6,478,588	-	17,797,491	2,514	2,480	2,906	-	7,900
2547		9,688,210	2,619,146	6,683,006	-	18,990,362	2,683	2,635	2,908	-	7,226

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

ตารางที่ 10 แสดงพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2537 -2547

จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)								
	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545
นครราชสีมา	1,905,306	1,715,886	1,719,020	1,708,878	1,512,882	1,635,213	1,650,994	1,435,335	1,320,722
ชัยภูมิ	530,634	510,137	541,574	532,584	397,831	458,313	459,451	435,171	358,051
ร้อยเอ็ด	180,058	177,337	157,307	158,671	123,079	128,953	133,935	131,506	122,221
บุรีรัมย์	255,084	223,159	211,517	214,411	181,876	196,560	199,635	191,898	173,076
กาฬสินธุ์	385,085	368,690	363,522	368,370	293,034	318,455	332,764	324,461	289,332
ศรีสะเกษ	68,168	66,753	73,503	74,238	54,889	62,165	63,254	55,082	43,566
ยโสธร	62,076	62,470	52,345	50,810	47,875	45,628	46,061	45,523	39,711
อุบลราชธานี	122,857	84,403	91,467	88,340	78,887	72,069	81,327	83,906	70,954
สุรินทร์	60,072	53,191	66,866	56,161	49,469	52,354	53,443	49,852	42,381

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

ตารางที่ 11 แสดงผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของมันสำปะหลังรายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2543 -2547

จังหวัด	ผลผลิต (ตัน)					ผลผลิตต่อไร่ (กก.)				
	2543	2544	2545	2546	2547	2543	2544	2545	2546	2547
นครราชสีมา	4,220,157	4,088,100	3,796,432	9,700,541	4,107,603	2,664	2,998	2,885	2,519	2,595
ชัยภูมิ	1,131,962	1,081,910	932,432	902,546	984,896	2,635	2,659	2,612	2,419	2,595
ร้อยเอ็ด	354,762	332,116	318,453	361,375	377,795	2,666	2,685	2,629	2,818	2,862
บุรีรัมย์	458,526	459,794	422,224	446,066	480,545	2,426	2,501	2,481	2,344	2,504
กาฬสินธุ์	914,147	819,748	741,576	793,349	792,682	2,806	2,677	2,581	2,586	2,639
ศรีสะเกษ	161,967	130,868	107,878	115,858	119,252	2,641	2,527	2,501	2,424	2,546
ยโสธร	118,709	115,853	104,476	101,911	115,241	2,687	25,710	2,652	2,397	2,695
อุบลราชธานี	192,445	194,580	165,118	178,007	195,391	2,401	2,445	2,384	2,534	2,467
สุรินทร์	120,642	113,260	95,775	100,551	134,684	2,358	2,323	2,287	2,348	2,357

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

4.2.1 ประเภทของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

การจำแนกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ขึ้นอยู่กับกระบวนการแปรรูป และกลุ่มสินค้า ซึ่งสามารถแจกแจงได้ตามลักษณะการส่งออกหลัก กระบวนการการผลิตและกระบวนการแปรรูปมันสำปะหลังก่อนการส่งออก ซึ่งผลิตภัณฑ์หลักของมันสำปะหลังสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. มันเส้น

การผลิตมันเส้นทำได้โดยการแปรรูปหัวมันสดโดยใช้เครื่องตีหัวมันเป็นชิ้นเล็ก แล้วนำไปตากบนลานซีเมนต์ประมาณ 2-3 วัน แต่ถ้าเป็นฤดูฝนจะใช้เวลาในการตากมันมากกว่าปกติ ซึ่งตามปกติแล้วการผลิตมันเส้น 1 กิโลกรัมต้องใช้หัวมันสด (มีปริมาณแป้งร้อยละ 25) 2-2.5 กิโลกรัม เมื่อแห้งดีแล้วจะต้องได้มาตรฐานความชื้นที่มีในมันเส้นประมาณร้อยละ 14 แล้วจึงทำการเก็บเพื่อส่งขายเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมมันอัดเม็ดต่อไป

2. มันอัดเม็ด

วิธีการผลิตมันอัดเม็ดทุกแห่งไม่ว่าจะใช้เครื่องจักรจากต่างประเทศหรือในประเทศจะมีกรรมวิธีการผลิตเหมือนกัน กล่าวคือ ก่อนทำการอัดจะต้องนำมันเส้นมาร่อนเพื่อให้เศษที่เป็นผงและสิ่งเจือปนต่างๆออกเสียก่อน แล้วจึงแยกมันเส้นที่มีขนาดใหญ่เกินมาตรฐานเข้าเครื่องบดชิ้นแรกให้เล็กลงก่อน ต่อจากนั้นมันเส้นที่ถูกบดแล้วจะถูกลำเลียงไปยังเครื่องอัด เมื่อถูกอัดเป็นมันอัดเม็ดแล้ว มันอัดเม็ดจะถูกพ่นน้ำเพื่อให้มีความชื้นในระดับที่เหมาะสมที่จะอัดเม็ด เมื่อออกจากเครื่องใหม่ๆ มันอัดเม็ดจะยังอุ่นและอ่อนนุ่ม ต้องส่งเข้าเครื่องที่มีพัดลมเป่าเพื่อระบายความร้อนและลดอุณหภูมิและความชื้นหลังจากนั้นมันอัดเม็ดจะมีความแข็ง เมื่อมันอัดเม็ดเย็นตัวจะถูกส่งผ่านตะแกรงร่อนเพื่อคัดมันอัดเม็ดที่ไม่ได้ขนาดออกแล้วนำไปอัดใหม่ให้ได้ขนาดที่เท่าๆกัน

มันอัดเม็ดแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดแข็ง และชนิดที่นิ่ม มันอัดเม็ดทั้งชนิดแข็งและชนิดนิ่ม จะมีรูปร่างคล้ายชอล์ก มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร และมีสีขาว บางคนเรียกว่ามันอัดเม็ดว่ามันแห้ง

3. แป้งมันสำปะหลัง

กระบวนการผลิตแป้งมันสำปะหลังแบบสัดแห้งนั้นเป็นกระบวนการผลิตแบบใหม่ที่โรงงานโดยทั่วไปใช้กันอยู่ในปัจจุบัน มีขั้นตอนการผลิต ดังนี้

3.1 การเตรียมวัตถุดิบ หัวมันสำปะหลังจะถูกล้างให้สะอาดโดยผ่านเครื่องล้างหัวมันเพื่อล้างเอาเศษดินที่ยังติดอยู่กับหัวมันออกไปกับน้ำ

3.2 การโม่หัวมันสำปะหลัง มันสำปะหลังจะถูกลำเลียงเข้าสู่เครื่องสับหัวมันให้หัวมันมีขนาดเล็กกลง ในระหว่างการโม่มีการเติมน้ำเพื่อให้สามารถโม่หัวมันได้ง่าย ในขั้นตอนนี้จะได้ของเหลวชั้นที่มีส่วนผสมของแป้ง น้ำ กากมัน และสิ่งเจือปนต่างๆ

3.3 การสกัดแป็ง ของเหลวขึ้นจากเครื่องโมจะถูกบีบเข้าสู่เครื่องแยกน้ำทิ้งที่มี โปรตีนและไขมันออกจากเนื้อแป็ง แล้วน้ำแป็งที่ได้จะเข้าสู่หน่วยสกัดแป็ง โดยจะถูกบีบเข้าสู่ เครื่องสกัดแป็งซึ่งเป็นเครื่องแยกน้ำแป็งออกจากเส้นใยและกาก โดยเครื่องนี้จะแบ่งหน้าที่ตามการ กรองออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดสกัดหยาบ และชุดสกัดละเอียด ซึ่งน้ำแป็งจะผ่านชุดสกัดหยาบก่อนเพื่อ แยกกากหยาบออก แล้วจึงเข้าสู่ชุดสกัดละเอียดเพื่อทำให้บริสุทธิ์ขึ้นโดยผ่านผ้ากรองที่มีขนาดเล็ก ลงของเครื่องสกัดละเอียด จากนั้นน้ำแป็งที่มีความบริสุทธิ์สูงจะถูกสูบจากถังพักมายังเครื่องสกัด แป็ง ซึ่งจะเหวี่ยงแยกน้ำออกจากน้ำแป็งทำให้ได้แป็งหมาดที่มีความชื้นประมาณร้อยละ 35-40

3.4 การอบแห้ง แป็งหมาดจะถูกเป่าด้วยลมร้อนอุณหภูมิ 180-200 องศาเซลเซียสจาก เตาเผาขึ้นไปบนปล่องอบแห้ง แล้วตกลงมาเข้าสู่ไซโลอบความร้อนทำให้ความชื้นหายไปบางส่วน

3.5 การบรรจุ และเก็บรักษา ทำได้โดยการบรรจุแป็งที่ได้ในกระสอบ แล้วเรียง กระสอบบนที่รองรับเป็นชั้นๆ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการทับซ้อนกันถึง 4-5 เมตร

4.2.2 การตลาดของมันเป็น้าปะหลังและผลิตภัณฑ์มันเป็น้าปะหลัง

การใช้มันเป็น้าปะหลังในประเทศไทยนั้นมีปริมาณประมาณร้อยละ 22-25 ของผลผลิตทั้งหมด ซึ่งความต้องการใช้ผลผลิตมันเป็น้าปะหลังภายในประเทศในแต่ละปี มีจำนวนน้อยมากเมื่อ เปรียบเทียบกับความต้องการใช้ภายนอกประเทศหรือการส่งออก โดยในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2544 อุปทานมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.24 และมีอัตราความต้องการการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.83 ในขณะที่ อุปสงค์ภายในประเทศมีอัตราลดลงร้อยละ 0.27 และเมื่อพิจารณาราคามันมันเป็น้าปะหลังหัวสดที่ เกษตรกรขายได้ จะเห็นได้ว่าราคาของมันมันเป็น้าปะหลังจะแปรผกผันกับปริมาณผลผลิต คือ ปีใดที่มี ปริมาณผลผลิตสูงราคาของมันมันเป็น้าปะหลังจะต่ำลง เช่น ในปี พ.ศ. 2541 มีผลผลิตมันเป็น้าปะหลัง จำนวน 15.591 ล้านตัน ราคามันมันเป็น้าปะหลังที่เกษตรกรขายเท่ากับ 1.31 บาท/กิโลกรัม ในปี พ.ศ.2542 มีปริมาณผลผลิตมันเป็น้าปะหลังจำนวน 16.507 ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2541 ทำให้ราคามันมันเป็น้าปะหลังที่เกษตรกรได้รับลดลงจากปี พ.ศ. 2541 มีราคาเท่ากับ 0.83 บาท/กิโลกรัม ซึ่งผลผลิตที่ เกษตรกรผลิตได้รวมกับสต็อกมันมันเป็น้าปะหลังต้นปีมีจำนวนเท่ากับอุปสงค์ของหัวมันสด และในปี พ.ศ.2544 พบว่าปริมาณความต้องการใช้มันมันเป็น้าปะหลังทั้งภายในและภายนอกประเทศมีอัตราเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ.2543 จำนวนมาก และทำให้ไม่มีสต็อกปลายปี พ.ศ. 2544 ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงอุปสงค์และอุปทานของมันเป็นสำปะหลังหัวสดในประเทศไทย ปี พ.ศ.2540-2544

ปี	อุปทาน (ล้านตัน)				อุปสงค์ (ล้านตัน)			
	สต็อก ต้นปี	ผลผลิต	รวม	ราคา ที่ เกษตรกร ขายได้ (บาท/กก.)	ใช้ใน ประเทศ	ส่งออก	สต็อก ปลายปี	รวม
2540	1.915	18.084	19.999	0.71	4.132	13.708	2.159	19.999
2541	2.159	15.591	17.750	1.31	3.719	13.064	0.967	17.750
2542	0.967	16.507	17.474	0.83	3.634	13.363	0.477	17.474
2543	0.477	19.049	19.526	0.61	4.035	13.706	1.800	19.526
2544	1.800	18.265	20.065	0.87	4.725	15.340	0	20.065
อัตราเพิ่ม ร้อยละ	-15.07	2.24	1.03		-0.27	3.83	-11.77	1.03

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

จากข้อมูลพื้นฐานมันสำปะหลังของประเทศไทยในปี พ.ศ.2545 และปี พ.ศ.2546 พบว่าจำนวนผู้ปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา ผลผลิตต่อไร่ของมันสำปะหลังก็มีอัตราเฉลี่ยที่สูงขึ้นเช่นกัน โดยจังหวัดที่เป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และชัยภูมิ สำหรับในภาคอื่น ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา กำแพงเพชร และ ชลบุรี ช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ จะเป็นช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก ปริมาณการใช้หัวมันสดภายในประเทศในปี พ.ศ. 2546 เท่ากับ 4.30 ล้านตัน หัวมันสด ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 ที่มีปริมาณ 4.30 ล้านตัน หัวมันสดเล็กน้อย สำหรับปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2546 เท่ากับ 5.37 ล้านตันผลิตภัณฑ์ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 ที่มีปริมาณเท่ากับ 4.24 ล้านตันผลิตภัณฑ์ จำนวน 1.13 ล้านตันผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังสามารถทำรายได้ให้กับประเทศจำนวนมากกว่า 27 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2546

ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประเภทมันเส้น ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน มันอัดเม็ด ได้แก่ สหภาพยุโรป และแป้งมันสำปะหลัง มีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ ประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน และมาเลเซีย สำหรับประเทศคู่แข่งที่สำคัญในการผลิตมันสำปะหลัง ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย และเวียดนาม

ในปี พ.ศ. 2547 เกษตรกรขายมันสำปะหลังได้ในราคา 890 บาท/ตัน ลดลงเล็กน้อยจากปี พ.ศ. 2546 ซึ่งขายได้ในราคา 1,004 บาท/ตัน เช่นเดียวกับราคาส่งออกของแป้งมันสำปะหลังที่มีราคาส่งออกในปี พ.ศ. 2546 เท่ากับ 6,863 บาท/ตัน น้อยกว่า ปี พ.ศ. 2545 ที่มีราคาส่งออกเท่ากับ 7,584 บาท/ตัน แต่ราคาส่งออกของมันอัดเม็ดในปี พ.ศ. 2546 มีราคา 2,740 บาท /ตัน ซึ่งมีราคาสูงจึ้นกว่าปี พ.ศ. 2545 ที่มีราคา 2,688 บาท/ตัน ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ข้อมูลพื้นฐานมันสำปะหลังปี พ.ศ. 2545 - 2546

รายการ	2545	2546
1 จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	484,281	491,253
2 เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ล้านไร่)	6.18	6.39
3 ผลผลิต (ล้านตัน)	16.87	19.72
4 ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	2,731	3,087
5 แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ	นครราชสีมา ชัยภูมิ ฉะเชิงเทรา กำแพงเพชร ชลบุรี	
6 ช่วงผลผลิตออกมาก	มกราคม - กุมภาพันธ์	
7 ปริมาณการส่งออก (ล้านตันผลิตภัณฑ์)	4.24	5.37
มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	22,878	27,225
8 ปริมาณการใช้ในประเทศ (ล้านตันหัวมันสด)	4.30	4.41
9 ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ	จีน	
มันเส้น		
มันอัดเม็ด	สหภาพยุโรป	
แป้งมันสำปะหลัง	ญี่ปุ่น ใต้หวัน มาเลเซีย	
10 ประเทศคู่แข่งที่สำคัญ	อินโดนีเซีย เวียดนาม	
11 ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัน)	1,004	890
12 ราคาส่งออก FOB		
มันอัดเม็ด (บาท / ตัน)	2,688	2,740
แป้งมันสำปะหลัง (บาท / ตัน)	7,584	6,863

ที่มา :สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

4.2.3 การส่งออกมันสำปะหลังของประเทศไทย

ประเทศไทยนับว่าเป็นผู้ริเริ่ม รายแรกของโลกในการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เริ่มตั้งแต่การนำกากมันที่เหลือใช้จากการทำแป้งมัน ส่งไปจำหน่ายให้แก่โรงงานผลิตอาหารสัตว์ในประชาคมยุโรป และมีการพัฒนาทางด้านการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเรื่อยมา จนกระทั่งในปัจจุบันมีการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเพื่อการส่งออกตามมาอีกมากมาย เช่น แป้งมันสำปะหลัง (Native Starch) แป้งมันสำปะหลังดัดแปร (Modified Starch) เป็นต้น จึงทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากที่สุดในโลก โดยมีสัดส่วนการตลาดมากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ (กรมวิชาการเกษตร, www, 2547) ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเฉลี่ยมากกว่าปีละ 6 ล้านตัน และมีมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยมากกว่าปีละ 23,000 ล้านบาท โดยปีที่มีปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2532 จำนวน 9,935,183 ตัน แต่ปีที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2535 มีมูลค่าการส่งออก 29,529 ล้านบาท ราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเฉลี่ยต่อตันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2547 ประมาณ 3,900 บาท/ตัน เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการส่งออก และมูลค่าการส่งออกจะเห็นว่าราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในอดีตจะมีมูลค่าต่ำกว่าปัจจุบัน และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีมูลค่า/ตันสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2541 และปี พ.ศ. 2545 ดังแสดงในตารางที่ 14

ปริมาณและมูลค่าของแต่ละผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2531-2542 มีผลิตภัณฑ์ 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทมันอัดเม็ดมีปริมาณการส่งออกมากที่สุด รองลงมาเป็นแป้งมันสำปะหลัง สำหรับมันเส้นมีปริมาณการส่งออกน้อยที่สุด หากพิจารณาด้านมูลค่ารวมของแต่ละผลิตภัณฑ์ที่มีการส่งออกก็จะพบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการส่งออก แต่หากพิจารณาในด้านราคาเฉลี่ยของการส่งออกเมื่อเทียบกับปริมาณการส่งออกแล้วจะพบว่าแป้งมันสำปะหลังจะมีราคาเฉลี่ยต่อตันมากที่สุด อีกทั้งมีแนวโน้มของปริมาณและราคาการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 14 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทย
ปี พ.ศ. 2531 – 2547

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า(ล้านบาท)
2531	8,155,230	22,291
2532	9,935,183	25,004
2533	8,190,641	24,369
2534	7,080,192	24,814
2535	9,094,059	29,529
2536	7,330,178	21,659
2537	5,657,489	18,748
2538	4,070,516	18,253
2539	4,623,444	20,567
2540	5,425,047	22,386
2541	4,138,563	22,225.82
2542	5,318,632	23,068.65
2543	4,680,547	20,386.92
2544	5,991,559	25,726.90
2545	4,237,720	22,878.44
2546	5,370,391	27,224.68
2547*	5,704,118	25,516.13
เฉลี่ย	6,176,677	23,215.56

ที่มา : ปี 2531 - 2540 กรมศุลกากร (วิทยานิพนธ์ของ วลี สุภฤกษ์รัตน์, 2542)

ปี 2541 - 2547 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

หมายเหตุ * ปริมาณและมูลค่าเดือน มกราคม - กันยายน

ตารางที่ 15 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2531 - 2542

ปี	มันเส้น			มันอัดเม็ด			แป้งมันสำปะหลัง		
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัน)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัน)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย (บาท/ตัน)
2531	312,460	368	1,177.75	7,334,446	19,307	2,632.37	508,324	2,616	5,146.32
2532	130,201	212	1,628.25	9,185,466	21,505	2,341.20	619,516	3,287	5,305.75
2533	210,814	359	1,702.92	7,318,368	19,856	2,713.17	661,459	4,154	6,280.06
2534	113,205	212	1,872.71	6,269,225	19,628	3,130.85	697,762	4,974	7,128.51
2535	237,204	407	1,715.82	8,093,753	23,693	2,927.32	763,102	5,429	7,114.38
2536	85,098	115	1,351.38	6,588,869	17,000	2,580.11	656,211	4,544	6,924.60
2537	13,460	40	2,971.77	4,714,610	12,119	2,570.52	929,419	6,589	7,089.38
2538	184,909	637	3,444.94	3,039,236	6,929	2,279.85	846,371	7,987	9,436.76
2539	4,002	16	3,998.00	3,724,686	12,344	3,314.10	894,756	8,207	9,172.33
2540	68,208	181	2,653.65	4,216,039	11,816	2,802.63	1,140,800	10,389	9,106.77
2541	161,759	587	3,628.86	3,187,213	10,868	3,409.88	770,854	10,501	13,622.6
2542	197,567	599	3,031.88	4,071,559	11,807	2,899.87	1,031,002	10,426	10,112.5

ที่มา : ปี 2531 - 2540 กรมศุลกากร (วิทยานิพนธ์ของ วลี ศุภฤกษ์รัตน์, 2542)

ปี 2541 - 2542 กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, www, 2547

ตารางที่ 16 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประเภทมันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังแปรรูป
ปี พ.ศ. 2543 - 2547

ปี	มันเส้น			มันอัดเม็ด		
	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า(ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย(บาท/ตัน)	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า(ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย(บาท/ตัน)
2543	34,016	94	2,770.28	3,212,869	7,605	2,396.68
2544	1,033,932	2,690.15	2,601.87	3,650,615.66	8,949.20	2,451.42
2545	1,369,032.50	4,082.81	2,982.26	1,534,998.41	4,125.61	2,687.70
2546	1,816,124.47	5,352.89	2,947.43	1,859,938.80	5,096.02	2,739.89
2547*	2,023,593.00	5,922.80	2,926.87	2,005,279.79	5,742.04	2,863.46
ปี	แป้งมันสำปะหลัง			แป้งมันสำปะหลังแปรรูป		
	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า(ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย(บาท/ตัน)	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า(ล้านบาท)	ราคาเฉลี่ย(บาท/ตัน)
2543	1,029,769	6,171	5,993.05	365,571.26	6,257.29	17,116.47
2544	862,994.59	6,304.75	7,305.67	409,922.65	7,440.41	18,150.77
2545	849,389.48	6,441.64	7,583.85	458,436.94	7,824.99	17,068.84
2546	1,084,053.00	7,439.38	6,862.56	525,514.54	8,780.04	16,707.51
2547*	744,303.85	5,248.21	7,051.17	421,226.59	6,674.91	15,846.36

ที่มา : กรมการค้าระหว่างประเทศ, www, 2547

หมายเหตุ * ปริมาณและมูลค่าเดือน มกราคม – สิงหาคม

จากตารางที่ 16 แสดงถึงปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเช่นเดียวกับ ตารางที่ 15 หากแต่มีผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นอีก 1 ชนิด คือ แป้งมันสำปะหลังแปรรูป หรือแป้งมันสำปะหลังคัดแปร และเป็นการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 พบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มันอัดเม็ดยังคงมีปริมาณการส่งออกมากที่สุด รองลงมายังคงเป็นมันเส้น แป้งมันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลังคัดแปร(แปรรูป) ตามลำดับ แต่มูลค่าการส่งออกของแป้งมันสำปะหลังคัดแปร(แปรรูป)มีมูลค่าสูงที่สุด และมีราคาเฉลี่ยต่อตันสูงมากเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังประเภทอื่น รองลงมาเป็นแป้งมันสำปะหลังที่ถึงแม้จะมีแนวโน้มลดลง ปริมาณการส่งออกก็ยังคงมีจำนวนมาก แต่มูลค่าและราคาก็มีแนวโน้มลดลงกว่าช่วงปี พ.ศ. 2531-2542 สำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทมันเส้นและมันอัดเม็ดนั้นมีราคาเฉลี่ยต่อหน่วยไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ปริมาณการส่งออกของมันเส้นในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนน้อยมาก ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกมีมูลค่าลดลงตามไปด้วย ซึ่งมันอัดเม็ดก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกของมันเส้นและมันอัดเม็ดก็เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากนับแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ. 2547 มีปริมาณการส่งออกมันเส้นและมันอัดเม็ดมากกว่า 2 ล้านตัน มีมูลค่าส่งออกมากกว่า 5 พันล้านบาท

4.2.4 แนวโน้มการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547) พยากรณ์ในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2547 ว่าการผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548 (ปีการเพาะปลูก 2547/48) พื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คาดว่าจะมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั่วประเทศประมาณ 6.695 ล้านไร่ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2547 เพิ่มขึ้นประมาณ 87,139 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.32 ทั้งนี้เนื่องจากราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ในปี พ.ศ. 2547 (ปีการเพาะปลูก 2546/2547) ที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ดี ประกอบกับมันสำปะหลังเป็นพืชที่ดูแลรักษาง่ายและให้ผลตอบแทนที่น่าพอใจ จึงเป็นผลทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาปลูกมันสำปะหลังแทนพืชอื่นๆมากขึ้น เช่นเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหันมาปลูกมันสำปะหลังแทนอ้อยโรงงานและข้าวโพดอาหารสัตว์ เป็นต้น ผลผลิตมันสำปะหลังจะเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2548 โดยเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ร้อยละ 22.42 และ 22.05 ของผลผลิตทั่วประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www., 2547) คาดว่าจะได้ผลผลิตมันสำปะหลังรวมทั้งประเทศประมาณ 22.192 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นจำนวน 752,022 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.51 ด้านผลผลิตต่อไร่ก็มีอัตราเพิ่มขึ้นเช่นกัน คาดว่าจะได้ประมาณ 3,315 กิโลกรัม เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา เพิ่มขึ้น 71 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 2.19 ดังแสดงในตารางที่ 17 และ ตารางที่ 18

ตารางที่ 17 แสดงการพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังระดับประเทศและระดับภาค ปี พ.ศ. 2547 - 2548

ประเทศ/ภาค	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)		
	2547	2548	%
รวมทั้งประเทศ	6,608,363	6,695,502	1.32
ภาคเหนือ	886,243	882,238	- 0.45
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,615,706	3,738,512	3.40
ภาคกลาง	2,106,414	2,074,752	- 1.50

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

ตารางที่ 18 แสดงการพยากรณ์ปริมาณผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังระดับประเทศและภาค ปี พ.ศ. 2547 – 2548

ประเทศ/ภาค	ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)		
	2547	2548	%	2547	2548	%
รวมทั้งประเทศ	21,440,487	22,192,509	3.51	3,244	3,315	2.19
ภาคเหนือ	2,819,217	2,902,062	2.94	3,181	3,289	3.40
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11,399,574	12,221,154	7.21	3,153	3,269	3.68
ภาคกลาง	7,221,696	7,069,293	- 2.11	3,428	3,407	- 0.61

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2547

จากตารางที่ 17 และตารางที่ 18 สามารถสรุปผลการพยากรณ์เกี่ยวกับแนวโน้มการผลิตมันสำปะหลังในแต่ละภาคได้ดังนี้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคาดว่าจะมีพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังประมาณ 3.738 ล้านไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เก็บเกี่ยวกับปี พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา ปรากฏว่า เพิ่มขึ้น ประมาณ 122,806 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.40 พื้นที่เพิ่มขึ้น ผลผลิต คาดว่าจะได้ผลผลิตประมาณ 12.221 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้น 821,580 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.21 ซึ่งเพิ่มขึ้นตามเนื้อที่การเก็บเกี่ยวผลผลิตต่อไร่ คาดว่าจะได้ประมาณ 3,269 กิโลกรัม เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ.2547 จำนวน 116 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 3.68 โดยผลผลิตต่อไร่ในภาพรวมเพิ่มขึ้น

ภาคเหนือ คาดว่าจะมีพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังประมาณ 0.882 ล้านไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เก็บเกี่ยวกับปี พ.ศ.2547 ปรากฏว่า ลดลง ประมาณ 4,005 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.45 ด้านผลผลิตคาดว่าจะได้ผลผลิตมันสำปะหลังประมาณ 2.902 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2547 ที่

ผ่านมารับผลผลิตเพิ่มขึ้น 82,845 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.94 โดยผลผลิตในภาพรวมเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อไร่คาดว่าจะได้ประมาณ 3,289 กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2547 จำนวน 108 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 3.40 โดยผลผลิตต่อไร่ในภาพรวมเพิ่มขึ้น

ภาคกลาง คาดว่าจะมีพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังประมาณ 2.075 ล้านไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เก็บเกี่ยวกับปี พ.ศ.2547 ปรากฏว่าลดลงประมาณ 31,662 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.50 ด้านผลผลิตคาดว่าจะได้ผลผลิตมันสำปะหลังประมาณ 7.069 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2547 ลดลง 152,403 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.11 โดยผลผลิตในภาพรวมลดลงหลายทุกจังหวัด ซึ่งลดลงตามพื้นที่การเก็บเกี่ยวที่ลดลง สำหรับผลผลิตต่อไร่คาดว่าจะได้ประมาณ 3,407 กิโลกรัม ลดลงจากปี พ.ศ. 2547 จำนวน 21 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 0.61 โดยผลผลิตในภาพรวมเพิ่มขึ้น

ทว่าหลังจากสิ้นปี พ.ศ. 2547 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (www.2548) ได้ปรับลดผลการพยากรณ์ปริมาณพื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ลง เนื่องจากผลผลิตมันสำปะหลังเสียหายจากภาวะภัยแล้งในช่วงปี พ.ศ.2547 ทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังที่เกษตรกรได้รับมีปริมาณลดลงจากที่ได้ประมาณการไว้ และข้อมูลล่าสุดที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้พยากรณ์ผลผลิตมันสำปะหลังปีเพาะปลูก 2547/2548 และ 2548/49 (ปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549) ประจำเดือนมีนาคม พ.ศ.2548 ดังแสดงในตารางที่ 19 และตารางที่ 20 ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่าปี พ.ศ. 2548 พื้นที่เก็บเกี่ยวรวมทั้งประเทศประมาณ 6.33 ล้านไร่ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เก็บเกี่ยวมากที่สุดประมาณ 3.4 ล้านไร่ ภาคกลางมีพื้นที่เก็บเกี่ยวประมาณ 2.0 ล้านไร่ และภาคกลางมีพื้นที่เก็บเกี่ยวประมาณ 0.84 ล้านไร่ สำหรับปี พ.ศ.2549 คาดว่าจะมีพื้นที่เก็บเกี่ยวรวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2548 ร้อยละ 1.76 ด้านผลผลิตรวมทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2548 คาดว่าจะได้รับประมาณ 16.98 ล้านตัน โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลผลิตรวมประมาณ 9.2 ล้านตัน ภาคกลางมีผลผลิตรวมประมาณ 5.5 ล้านตัน และภาคกลางมีผลผลิตรวมประมาณ 2.2 ล้านตัน สำหรับปี พ.ศ.2549 คาดว่าจะมีผลผลิตรวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ 7.46 ด้านผลผลิตต่อไร่ในปี พ.ศ. 2548 คาดว่าจะได้รับประมาณ 2.6 ตัน/ไร่ โดยภาคที่มีผลผลิตต่อไร่มากที่สุด คือ ภาคกลาง รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง สำหรับปี พ.ศ.2549 คาดว่าจะมีผลผลิตต่อไร่รวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2548 ร้อยละ 5.59 ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงการพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังระดับประเทศและระดับภาค
ปี พ.ศ. 2548 - 2549

ประเทศ/ภาค	พื้นที่เก็บเกี่ยว (1,000 ไร่)		
	2548	2549	% +/-
รวมทั้งประเทศ	6,330.399	6,441.864	1.76
ภาคเหนือ	849.903	873.285	2.75
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,473.749	3,513.063	1.13
ภาคกลาง	2,006.747	2,055.516	2.43

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2548

ตารางที่ 20 แสดงการพยากรณ์ปริมาณผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังระดับประเทศ
และภาคปี พ.ศ. 2548 - 2549

ประเทศ/ภาค	ผลผลิต (1,000 ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)		
	2548	2549	% +/-	2548	2549	% +/-
รวมทั้งประเทศ	16,977.464	18,246.374	7.47	2,682	2,832	5.59
ภาคเหนือ	2,229.222	2,470.549	10.83	2,623	2,829	7.85
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9,203.086	9,851.202	7.04	2,649	2,804	5.85
ภาคกลาง	5,545.156	5,924.623	6.84	2,763	2,882	4.31

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, www, 2548

สำหรับราคามันสำปะหลัง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (www, 2548) คาดว่าราคาที่เกษตรกรขายได้จะสูงขึ้นถึงกิโลกรัมละ 1.00 – 2.00 บาท เนื่องจากปี พ.ศ.2547 - 2548 เกิดภาวะภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทั้งภายในประเทศและส่งออก

4.3 สภาพทั่วไปของ การผลิต และการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

4.3.1 การผลิตมันสำปะหลังของจังหวัดนครราชสีมา

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2543 – 2546 มีจำนวนพื้นที่ปลูก 1,428,098 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา, www, 2547) และใน ปีเพาะปลูก 2546-2547 (พ.ศ. 2547) มีพื้นที่ปลูกจำนวน 1,516,398 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 1,490,903 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 3,336 กิโลกรัม ผลผลิตรวม 4,973,652 ตัน พื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว เพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.41 และ 3.27 ตามลำดับ สำหรับผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 25.48 และผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.18 (พาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา, CD-ROM, 2546) ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงการเพาะปลูกมันสำปะหลังจังหวัดนครราชสีมาปีการเพาะปลูก 2545/46-2546/47

รายการ	ปีการเพาะปลูก		เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	2545/46 (พ.ศ. 2546)	2546/47 (พ.ศ. 2547)	
พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	1,452,407	1,516,398	4.41
พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	1,443,771	1,490,903	3.27
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	3,339	3,339	0
ผลผลิตรวม (ตัน)	4,820,751	4,973,652	3.18

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา, CD-ROM, 2546

อำเภอที่มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลังในฤดูการผลิต 2545/2546 (ปีพ.ศ. 2546) มากที่สุด ได้แก่ อำเภอบรรพตพิสัย รองลงมาคืออำเภอหนองบุญมาก ด้านขุนทด เสิงสาง สีแก้ว และโชคชัย ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 22

ช่วงเวลาที่ทำการเพาะปลูกมันสำปะหลังตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกันยายน ของปีถัดไป โดยช่วงเดือนที่มีการปลูกมากที่สุด ได้แก่ เดือนมีนาคม ถึงเดือน กรกฎาคม สำหรับด้านการเก็บเกี่ยว นั้น เกษตรกรจะทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตมันสำปะหลังในช่วงเดือนธันวาคม ถึง เดือนเมษายน มากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 22 แสดงอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 6 อันดับแรกของจังหวัดนครราชสีมา ปีการเพาะปลูก 2545/2546

อำเภอ	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ร้อยละของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังทั้งจังหวัด
ครบุรี	256,141	16.90
หนองบุญมาก	203,870	13.45
ด่านขุนทด	181,342	11.96
เสิงสาง	170,871	11.27
สีคิ้ว	154,383	10.18
โชคชัย	78,000	5.15

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา, www, 2547

ตารางที่ 23 แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่เก็บเกี่ยว และผลผลิตเฉลี่ยจำแนกเป็นรายเดือนปีการเพาะปลูก 2545/2546

เดือน	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ตุลาคม 2545	24,814	40,189	3,190
พฤศจิกายน 2545	36,865	88,944	3,202
ธันวาคม 2545	44,068	300,116	3,311
มกราคม 2546	31,377	241,456	3,237
กุมภาพันธ์ 2546	56,130	260,178	3,359
มีนาคม 2546	194,406	186,077	3,460
เมษายน 2546	389,814	177,930	3,480
พฤษภาคม 2546	395,992	79,851	3,310
มิถุนายน 2546	168,123	37,704	3,348
กรกฎาคม 2546	103,205	31,026	3,363
สิงหาคม 2546	34,779	27,027	3,252
กันยายน 2546	36,825	20,405	3,177
รวม	1,516,398	1,490,903	3,336

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา, www, 2547

4.3.2 การตลาดมันสำปะหลังของจังหวัดนครราชสีมา

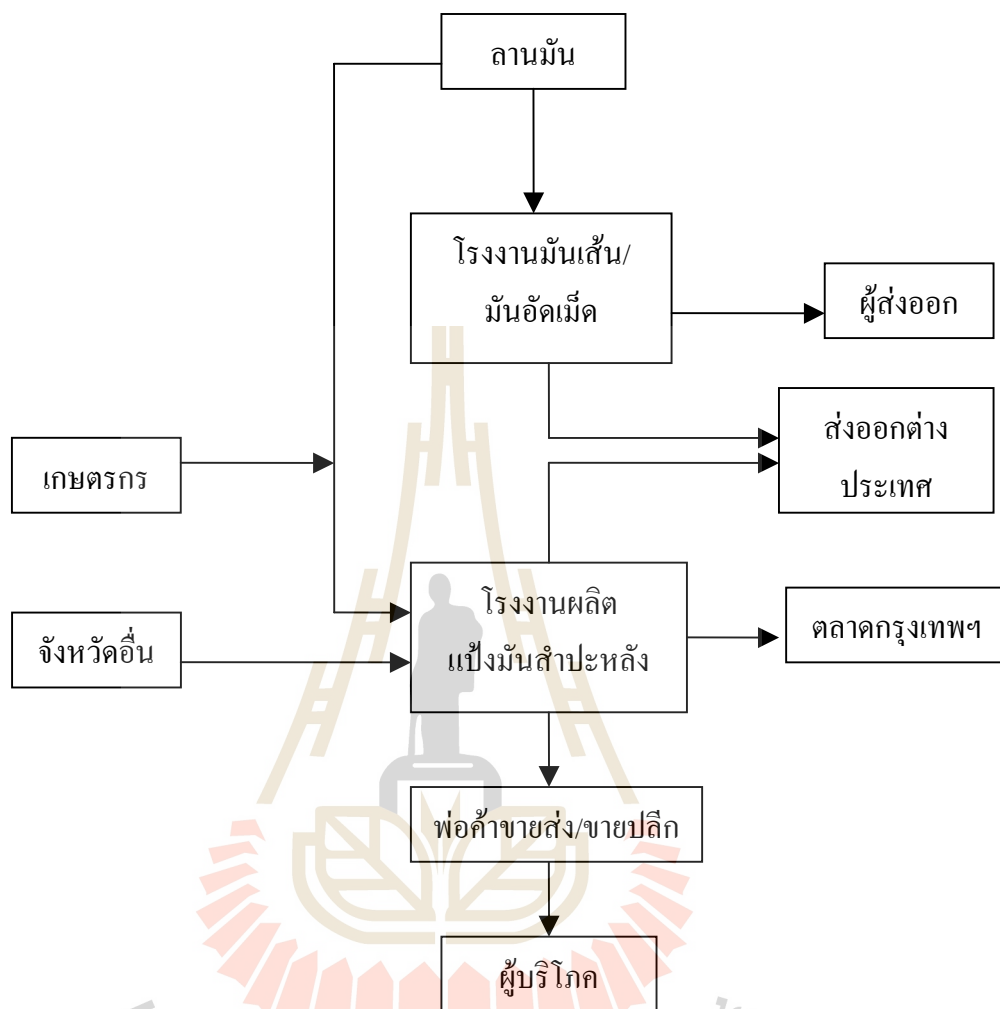
ในด้านราคามันสำปะหลังของจังหวัดนครราชสีมา(สำนักงานพาณิชย์จังหวัด,CD-ROM, 2546) ในปี พ.ศ. 2545 ราคาหัวมันสด ณ ลานมัน มีราคาเฉลี่ย 1.17 บาทต่อกิโลกรัม มูลค่าสูงกว่าปี พ.ศ. 2544 ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 23.16 ในขณะที่ราคารับซื้อ ณ โรงแป้งสำหรับมันสำปะหลังหัวสด แป้ง 25% ราคาเฉลี่ย 1.19 บาทต่อกิโลกรัม สูงกว่าปี พ.ศ. 2544 ร้อยละ 10.18 สำหรับปี พ.ศ. 2546 ราคามันสำปะหลังหัวสดคละ ณ ลานมัน กิโลกรัมละ 1.08 บาท ราคารับซื้อ ณ โรงแป้งสำหรับมันสำปะหลังหัวสดที่มีเชื้อแป้ง 25 % กิโลกรัมละ 1.15 บาท ซึ่งมีอัตราลดลงจากปี พ.ศ. 2545 ร้อยละ 7.69 และ 3.36 ตามลำดับ

ศูนย์กลางตลาดรับซื้อมันสำปะหลังส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอเมือง สีคิ้ว ดำเนินขุทศนครบุรี เสิงสาง หนองบุญมาก เนื่องจากในเขตอำเภอเหล่านี้จะมีลานมันกระจายอยู่ทั่วไป แต่ในปี พ.ศ. 2546 มีลานมันเปิดรับซื้อน้อย เพราะเกษตรกรจะนำไปจำหน่ายให้กับโรงแป้งมันสำปะหลัง เนื่องจากโรงงานแป้งมันสำปะหลังได้เข้าร่วมโครงการแทรกแซงมันสำปะหลังกับรัฐ จำนวน 12 แห่ง รับซื้อในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด แต่สำหรับอำเภอเมือง สีคิ้ว พิมาย หนองบุญมาก นอกจากจะมีลานมันแล้ว ยังมีโรงงานแป้งมันสำปะหลังคอยรับซื้อหัวมันสดที่ออกสู่ตลาด โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา มีโรงงานแป้งมันสำปะหลัง 15 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง 6 แห่ง จึงนับว่าเป็นศูนย์กลางการรับซื้อมันสำปะหลังที่สำคัญ สำหรับมันเส้นตลาดสำคัญอยู่ในอำเภอเมืองเช่นเดียวกัน เพราะมีโรงงานอัดมันเม็ดในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา 19 แห่ง ในปีพ.ศ. 2546 การซื้อขายมันเส้นมีน้อยมากเพราะราคาไม่จูงใจ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, CD-ROM, 2546)

4.3.3 วิธีการตลาดมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา

จากข้อมูลของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2546 พบว่าวิธีการตลาดของ มันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมาจะเริ่มจากเกษตรกรภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังหัวสด และนำมาจำหน่ายให้แก่ลานมัน หรือโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง หลังจากนั้นลานมันซึ่งเป็นผู้รับซื้อรายย่อยจะนำมันสำปะหลังหัวสดจำหน่ายหรือมาแปรรูปเป็นมันเส้น ก่อนนำมาจำหน่ายให้แก่โรงงานมันเส้นหรือโรงงานมันอัดเม็ด เพื่อนำมาแปรรูปเป็นมันเส้นคุณภาพและมันสำปะหลังอัดเม็ด ส่งต่อไปยังผู้ส่งออกรายใหญ่ หรือส่งออกไปยังต่างประเทศ สำหรับโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังจะนำมันสำปะหลังหัวสดที่รับซื้อจากเกษตรกรมาแปรรูปเป็นแป้งมันสำปะหลังดิบ (Native Starch) หรือแป้งมันสำปะหลังดัดแปร (Modified Starch) เพื่อจำหน่ายภายในประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศต่อไป

วิธีการตลาดมันสำปะหลัง

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา, CD-ROM, 2546

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในการศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ได้ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 9 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ศักยภาพทางการผลิตของมันสำปะหลังหัวสดและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง
3. ศักยภาพทางการตลาดของมันสำปะหลังหัวสดและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง
4. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตหรือความต้องการขายและความต้องการซื้อมันสำปะหลังหัวสด
5. สภาพการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง
6. แนวโน้มทางด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด
7. ปัญหาและอุปสรรคในด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง
8. แนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ค้าคนกลางหรือผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สามารถสรุปข้อมูลทั่วไปแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้ ดังต่อไปนี้

5.1.1 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามมีสัดส่วนของเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอครบุรี หนองบุญมาก ขามทะเลสอ เสิงสาง และด้านขุนทด ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 250 คนมีอายุระหว่าง 36 – 46 ปี มากกว่าร้อยละ 40 และมีอายุมากกว่า 66 ปี ร้อยละ 0.8 โดยที่เกษตรกรร้อยละ 45.2 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 1.6 มีระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี (ตารางที่ 1 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 70.4 และไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 29.6 เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับมันสำปะหลัง คิดเป็นร้อยละ 53.2 และมีเกษตรกรผู้ที่เคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับมันสำปะหลังคิดเป็นร้อยละ 46.8 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 250 คน (ตารางที่ 2 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 81.2 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 250 คน เป็นผู้ปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพหลัก และจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 เป็นผู้ปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพรอง โดยมีอาชีพหลักแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มอาชีพ คือ ทำนา ทำไร่(ข้าวโพด, อ้อย) รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3 ภาคผนวก ข)

การลงทุนปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 45.2 อยู่ระหว่าง 1,000-1,500 บาท/ไร่ และมีเกษตรกรที่ลงทุนมากกว่า 3,000 บาท/ไร่ ร้อยละ 15.2 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 250 คน (ตารางที่ 4 ภาคผนวก ข)

การปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่จำนวน 123 รายใช้เงินทุนส่วนตัว และแหล่งเงินทุนในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร/นิคมการเกษตร กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายทุน และญาติผู้ใกล้ชิด โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 5- 6 บาท/ปี อัตราที่เกษตรกรเสียดอกเบี้ยน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1 – 4 บาท/ปี และอัตราดอกเบี้ยสูงสุด คือ ร้อยละ 11 – 12 บาท/ปี (ตารางที่ 5 ภาคผนวก ข)

5.1.2 ผู้ประกอบการลานมัน

ผู้ประกอบการลานมันจากจำนวนทั้งหมด 26 ราย อยู่ในอำเภอเสิงสางมากที่สุดจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.9 และตั้งอยู่ในอำเภอโชคชัย น้อยที่สุดจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.8 ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่มีเงินทุนจดทะเบียนระหว่าง 1,000,001 - 3,000,000 บาท จำนวน 13 ราย โดยมีผู้ประกอบการที่มีเงินทุนจดทะเบียนมากที่สุดระหว่าง 300,000,001 - 500,000,000 บาท จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.7 และผู้ประกอบการที่มีเงินทุนจดทะเบียนน้อยที่สุดระหว่าง 200,001 - 500,000 บาท จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.8 ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 46.2 เป็นผู้ส่งเสริมให้มีการปลูกมันสำปะหลังและเป็นทั้งผู้รับซื้อมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมันที่เป็นผู้รับซื้อเพียงอย่างเดียวร้อยละ 38.5 และผู้ประกอบการลานมันที่เป็นทั้งผู้ผลิตมันสำปะหลังและผู้รับซื้อร้อยละ 15.4 และผู้ประกอบการลานมันทั้งหมด เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 1 ภาคผนวก ค)

5.1.3 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด 14 ราย อยู่ในบริเวณอำเภอเมืองมากที่สุด ร้อยละ 35.7 ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด รองลงมาเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในอำเภอครบุรี สีคิ้ว ขามทะเลสอ โขกชี บัวใหญ่ สูงเนิน และพิมาย ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 7.1 มีจำนวนเงินทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 5,000,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินทุนจดทะเบียนน้อยที่สุด และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 7.1 มีจำนวนเงินทุนจดทะเบียนระหว่าง 300,000,001 - 500,000,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินทุนจดทะเบียนมากที่สุด ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่ร้อยละ 71.4 มีเงินทุนจดทะเบียนระหว่าง 10,000,001 - 300,000,000 บาท ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 50.0 มีกิจการประเภทโรงงานมันอัดเม็ด รองลงมาเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังที่มีกิจการประเภทโรงงานแป้งมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลัง คือเป็นโรงงานที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลังทุกชนิดจำนวนตามลำดับ สำหรับการรวมกลุ่ม ผู้ประกอบการทั้งหมด 14 ราย เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 1 ภาคผนวก ง)

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 57.14 เป็นผู้ประกอบการที่มีการผลิตมันอัดเม็ด รองลงมาเป็นผู้ประกอบการที่มีการผลิตมันเส้นอาหารสัตว์ ร้อยละ 42.86 แป้งมันสำปะหลัง ร้อยละ 35.71 และแป้งมันสำปะหลังคัดแปร ร้อยละ 27.43 ตามลำดับ (ตารางที่ 2 ภาคผนวก ง)

5.2 ศักยภาพการผลิตมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง

5.2.1 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ในการปลูกและเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.2 มีการจ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยวบางส่วนและทำเองบางส่วน แต่มีเกษตรกรอีกจำนวนร้อยละ 23.2 ที่มีการจ้างแรงงานทั้งหมด (ตารางที่ 6 ภาคผนวก ข)

ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลังประมาณ 1 - 20 ไร่ และเกษตรกรไม่ถึงร้อยละ 1.3 ที่ปลูกมันสำปะหลัง 100 ไร่ขึ้นไป เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ของตนเอง (ดังแสดงในตารางที่ 7 และตารางที่ 8 ภาคผนวก ข)

พื้นที่ที่เกษตรกรส่วนใหญ่เช่าเพื่อปลูกมันสำปะหลังทั้งในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547 มีค่าเช่า 200 – 300 บาท/ไร่ และค่าเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่สูงสุดมีค่าเช่า 1,500 บาท/ไร่ (ตารางที่ 9 ภาคผนวก ข)

ในด้านการเลือกพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังนั้นพบว่าเกษตรกรร้อยละ 84 เลือกใช้พื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ดีเท่ากับมันสำปะหลัง รองลงมาเป็นพื้นที่ที่ว่างจากการปลูกพืชอื่น ร้อยละ 11.2 และเป็นพื้นที่ที่ทำการปลูกสลับกับพืชอื่นๆที่ปลูกอยู่ ร้อยละ 4.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 14 ภาคผนวก ข)

พันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.2 รองลงมาเป็นพันธุ์ ระยอง 90 ระยอง 81 ห้วยบง และระยอง 5 ตามลำดับ (ตารางที่ 15 ภาคผนวก ข) และเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้มันสำปะหลังพันธุ์เดิมที่มีอยู่แล้วมาเป็นท่อนพันธุ์ในการปลูกมันสำปะหลังรุ่นต่อไป ซึ่งเหตุผลสำคัญที่เกษตรกรร้อยละ 61.5 เลือกพันธุ์มันสำปะหลังที่นำมาปลูก คือ มีท่อนพันธุ์อยู่แล้ว ไม่ต้องหาซื้อใหม่ (ตารางที่ 16 และตารางที่ 17 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรร้อยละ 18.4 ที่มีการเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลัง เพราะเห็นว่าพันธุ์ใหม่ที่น่ามาปลูกน่าจะให้ผลผลิตมากกว่าพันธุ์เดิม (ตารางที่ 18 และตารางที่ 19 ภาคผนวก ข) และเกษตรกรร้อยละ 81.6 ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลัง เนื่องจากเห็นว่าพันธุ์ที่ได้อยู่แล้ว ไม่ต้องซื้อหรือลงทุนเพิ่ม (ตารางที่ 18 และตารางที่ 20 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรร้อยละ 86 ไม่ได้รับการสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังจากหน่วยงานราชการและเอกชน แต่มีเกษตรกรร้อยละ 12.4 ได้รับการสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังจากหน่วยงานราชการ และเกษตรกรร้อยละ 1.6 ได้รับการสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังจากหน่วยงานเอกชน (ตารางที่ 21 ภาคผนวก ข) โดยพันธุ์มันสำปะหลังที่ได้รับการสนับสนุนมากที่สุด คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 รองลงมาเป็นพันธุ์ห้วยบง และพันธุ์ระยอง 72 ตามลำดับ(ตารางที่ 22 ภาคผนวก ข)

ในการปลูกมันสำปะหลัง 1 รุ่น ใช้ระยะเวลามากกว่า 8 เดือน (ตารางที่ 23 ภาคผนวก ข) เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน ของทุกๆปีและจะเลือกเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ (ตารางที่ 24 ภาคผนวก ข) เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม (ตารางที่ 25 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังร้อยละ 39.2 ได้รับผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ย 2.1 – 3.0 ตัน/ไร่ โดยจำนวนผลผลิตเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับน้อยที่สุด คือ 1.0 – 2.0 ตัน/ไร่ และจำนวนผลผลิตเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับมากที่สุด คือ 6.1 – 7.0 ตัน/ไร่ (ตารางที่ 26 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรร้อยละ 62.4 ทราบว่ามันสำปะหลังสามารถนำไปเป็นวัตถุดิบสำหรับแปรรูปแปรงมันสำปะหลังมากที่สุด รองลงมาเป็นการผลิตอาหารสัตว์ ผลิตพลังงานเชื้อเพลิง ผลสุรส ปุ๋ย/ยาฆ่าแมลง ภาชนะใส่ของ กาว และกลูโคส ตามลำดับ แต่ยังมีเกษตรกรร้อยละ 37.6 ที่ไม่ทราบว่า

มันสำปะหลังที่ตนเองปลูกสามารถนำไปทำประโยชน์อะไรได้บ้าง (ตารางที่ 34 และตารางที่ 35 ภาคผนวก ข) และเกษตรกรร้อยละ 67.2 ที่ไม่ทราบว่ารัฐบาลมีนโยบายอะไรบ้างเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง และมีเกษตรกรร้อยละ 32.8 ทราบนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง ซึ่งนโยบายที่เกษตรกรร้อยละ 75.6 คือ นโยบายรับจำนำผลผลิตและการพุงราคา (ตารางที่ 34 และตารางที่ 36 ภาคผนวก ข) โดยแหล่งข้อมูลข่าวสารการผลิตมันสำปะหลังนั้นเกษตรกรทราบจากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลและเกษตรอำเภอ โทรทัศน์ และก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหลัก (ตารางที่ 37 ภาคผนวก ข)

5.2.2 ผู้ประกอบการลานมัน

ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 34.6 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดเฉลี่ย 3,001 – 5,000 ตัน/ปี ปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 500 – 1,000 ตัน/ปี และปริมาณการรับซื้อเฉลี่ยมากที่สุด คือ 10,001 – 50,000 ตัน/ปี (ตารางที่ 2 ภาคผนวก ค)

ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 38.5 มีปริมาณในการผลิตมันเส้นเฉลี่ยปีละประมาณ 1,801 – 2,000 ตัน/ปี-ซึ่งปริมาณเฉลี่ยในการผลิตมันเส้นน้อยที่สุดคือ 100 – 500 ตัน/ปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.5 และ ปริมาณเฉลี่ยในการผลิตมันเส้นมากที่สุด คือ 8,400 ตัน/ปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.8 (ตารางที่ 3 ภาคผนวก ค)

ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 46.2 มีปริมาณการรับซื้อหัวมันสดประมาณ 4,001 – 5,000 ตัน ในขณะที่ในการเพาะปลูก 2546/2547 ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 38.5 มีปริมาณการรับซื้อหัวมันสดประมาณ 1,001 – 3,000 ตัน ลดลงจากปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาสภาพภูมิอากาศแปรปรวน ทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง (ตารางที่ 5 ภาคผนวก ค)

5.2.3 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ โรงงานมันอัดเม็ด ซึ่งจะมีการผลิตและจำหน่ายมันเส้นและมันอัดเม็ดเพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งหมายรวมถึงแป้งมันสำปะหลังคัดแปรด้วย และ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ซึ่งมีการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังทุกชนิด ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังคัดแปร (ตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 ภาคผนวก ง)

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังส่วนใหญ่ร้อยละ 35.7 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปีการเพาะปลูก 2545/2546 ที่ผ่านมา 100,001 – 300,000 ตัน เช่นเดียวกันกับปี

การเพาะปลูก 2546/2547 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่รับซื้อมันสำปะหลังหัวสด 100,001 – 300,000 ตัน ปริมาณน้อยที่สุดที่มีการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในปีการเพาะปลูก 2545/2546 คือน้อยกว่า 50,000 ตัน เช่นเดียวกับปีการเพาะปลูก 2546/2547 และปริมาณการรับซื้อมากที่สุดในปีการเพาะปลูก 2545/2546คือ 800,000 ตัน แต่ในปีการเพาะปลูก 2546/2547 มีปริมาณการรับซื้อมากที่สุดที่ 300,001 – 500,000 ตัน (ตารางที่ 3 ภาคผนวก ง)

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่ร้อยละ 35.7 มีกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังประมาณ 100,001 – 300,000 ตัน/ปี โดยผู้ประกอบการร้อยละ 21.4 มีกำลังการผลิตมันเส้น 20,000 – 30,000 ตัน/ปี ผู้ประกอบการร้อยละ 14.3 มีกำลังการผลิตมันเส้น 40,001 – 50,000 ตัน/ปี และผู้ประกอบการร้อยละ 7.1 มีกำลังการผลิตมันเส้น 100,000 ตัน/ปี ผู้ประกอบการร้อยละ 14.3 มีกำลังการผลิตมันอัดเม็ด 30,001 – 40,000 ตัน/ปี (ตารางที่ 9 และ ตารางที่ 10 ภาคผนวก ง)

ผู้ประกอบการจำนวน 5 ราย มีกำลังการผลิตแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ยประมาณ 90,000 ตัน/ปี และผู้ประกอบการที่มีการผลิตแป้งมันสำปะหลังคัดแปรจำนวน 3 ราย มีกำลังการผลิตแป้งมันสำปะหลังคัดแปรเฉลี่ยประมาณ 79,333 ตัน/ปี (ตารางที่ 11 ภาคผนวก ง)

5.3 ศักยภาพทางการตลาดของมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง

5.3.1 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

การจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดนั้น เกษตรกรร้อยละ 67.2 จำหน่ายผลผลิตให้กับโรงงานมันอัดเม็ดหรือโรงแป้ง ซึ่งเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง รองลงมาจำหน่ายให้กับลานมันใกล้สถานที่ปลูก และผู้รับซื้อทั่วไปตามลำดับ (ตารางที่ 30 ภาคผนวก ข) สำหรับผู้รับซื้อที่เกษตรกรนำผลผลิตไปจำหน่ายนั้น เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 50 จำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อรายเดียวและเป็นเจ้าประจำ แต่จำนวนเกษตรกรผู้จำหน่ายให้กับผู้รับซื้อมากกว่า 1 รายและเป็นขาจรมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเกษตรกรเลือกจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อที่ให้ราคาสูงเป็นหลัก และเหตุผลรองลงมาในการเลือกสถานที่จำหน่าย คือ ใกล้สถานที่ปลูก ไม่ต้องขนส่งไกล (ตารางที่ 31 และตารางที่ 32 ภาคผนวก ข)

ราคาที่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 45.6 จำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 คือ 0.8 – 1.00 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ในปีการเพาะปลูก 2546/2547 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.6 จำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในช่วงราคา 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นช่วงราคาที่สูงกว่าในปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 27 ภาคผนวก ข)

เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 60 ไม่ทราบเกณฑ์ในการกำหนดราคามันสำปะหลัง ในขณะที่เกษตรกรบางส่วนร้อยละ 31.2 ทราบว่าใช้เปอร์เซ็นต์แบ่งเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคามันสำปะหลัง และเกษตรกรร้อยละ 2.4 ทราบว่าใช้ความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคามันสำปะหลัง (ตารางที่ 33 ภาคผนวก ข)

การจำหน่ายมันสำปะหลังนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70 รับผิดชอบข้อมูลข่าวสารในด้านการจำหน่ายและราคามันสำปะหลังจากผู้รับซื้อมันสำปะหลัง และมากกว่าร้อยละ 50 ที่ทราบจากกลุ่มผู้ผลิตในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้เกษตรกรจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ไม่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่เดียวกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกำลังในการต่อรอง (ตารางที่ 38 ภาคผนวก ข)

5.3.2 ผู้ประกอบการลานมัน

ราคาซื้อขายมันสำปะหลังหัวสดในปีการเพาะปลูก 2545/2546 นั้น ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 61.5 รับผิดชอบในราคา 0.91 – 1.00 บาท/กิโลกรัม และสำหรับราคาในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปีการเพาะปลูก 2546/2547 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 38.5 รับผิดชอบในราคาดเฉลี่ยที่สูงขึ้น คือ 1.21 - 1.30 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 6 ภาคผนวก ค)

ปีการเพาะปลูก 2545/2546 ราคาต่ำสุดที่ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 61.5 รับผิดชอบ คือ ราคา 0.70 – 0.80 บาท/กิโลกรัม และราคาที่สูงที่สุดที่ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 15.4 รับผิดชอบ คือ ราคา 1.11 – 1.20 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 7 ภาคผนวก ค) ในปีการเพาะปลูก 2546/2547 ราคาที่ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 46.2 รับผิดชอบต่ำที่สุด คือ ราคา 1.30 บาท/กิโลกรัม ราคาที่สูงที่สุดที่ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 50.0 รับผิดชอบ คือ ราคา 1.50 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 8 ภาคผนวก ค)

ในการกำหนดราคามันสำปะหลังหัวสดนั้นผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 100 ใช้ราคาตลาดภายในประเทศเป็นหลักในการกำหนดราคา รองลงมาเป็นการกำหนดราคาตามปริมาณแป้ง และตามราคาตลาดโลก ตามลำดับ (ตารางที่ 12 ภาคผนวก ค)

สำหรับมันเส้นที่ใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์นั้น ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 50 จำหน่ายในราคา 3.2 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 4 ภาคผนวก ค) โดยใช้ราคาตลาดภายในประเทศเป็นหลักในการกำหนดราคาการจำหน่าย และส่งจำหน่ายต่อไปยังผู้รับซื้อรายใหญ่ภายในประเทศ เพื่อการส่งออก (ตารางที่ 12 และตารางที่ 13 ภาคผนวก ค)

5.3.3 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ปีการเพาะปลูก 2545/2546 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ร้อยละ 50 มีการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาต่ำสุด 0.81 – 1.00 บาท/กิโลกรัม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ 50 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาสูงสุด 1.01 – 1.20 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 6 ภาคผนวก ง)

ปีการเพาะปลูก 2546/2547 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ร้อยละ 42.9 มีการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาต่ำสุด 1.21 – 1.40 บาท/กิโลกรัม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 50 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาสูงสุด 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 7 ภาคผนวก ง)

สำหรับการกำหนดราคามันสำปะหลังหัวสดนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ 75 ใช้ราคาภายในประเทศเป็นหลัก รองลงมา คือใช้ราคาในตลาดโลก ปริมาณแป้ง และนโยบายรัฐบาลตามลำดับ และที่น่าสังเกต คือ มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 7.1 ใช้ราคาแป้งมันสำปะหลังที่ขายได้ในตลาดโลกมาเป็นตัวกำหนดราคาซื้อมันสำปะหลังหัวสด (ตารางที่ 12 ภาคผนวก ง)

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 28.6 จำหน่ายมันเส้นในราคาต่ำสุดเฉลี่ย 2.26 – 2.75 บาท/กิโลกรัม และมีการจำหน่ายมันเส้นในราคาสูงสุดเฉลี่ย 3.76 – 4.00 บาท/กิโลกรัม สำหรับมันอัดเม็ดนั้นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 35.7 จำหน่ายมันอัดเม็ดในราคาต่ำสุดเฉลี่ย 2.76 – 3.00 บาท/กิโลกรัม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 28.6 มีการจำหน่ายมันอัดเม็ดในราคาสูงสุดเฉลี่ย 3.01- 3.25 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 15 และตารางที่ 16 ภาคผนวก ง)

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 35.7 จำหน่ายแป้งมันสำปะหลังในราคาต่ำสุดเฉลี่ย 5.10 – 7.00 บาท/กิโลกรัม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 21.4 มีการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังในราคาสูงสุดเฉลี่ย 9.10- 11.00 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่แป้งมันสำปะหลังคัดแปรนั้นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 14.3 จำหน่ายแป้งมันสำปะหลังคัดแปรในราคาต่ำสุดเฉลี่ย 9.10 – 11.00 บาท/กิโลกรัม และมีการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังคัดแปรในราคาสูงสุดเฉลี่ย 13.10- 15.00 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 17 และตารางที่ 18 ภาคผนวก ง)

การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใช้ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตลาดโลกเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาจำหน่าย รองลงมาเป็นราคาภายในประเทศ และข้อตกลงกับผู้ซื้อสินค้า ตามลำดับ และที่น่าสังเกต คือ มีการใช้ราคาของสินค้าทดแทนในประเทศผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังด้วย (ตารางที่ 19 ภาคผนวก ง)

5.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตหรือความต้องการขาย(อุปทาน)และความต้องการซื้อมันสำปะหลังหัวสด

5.4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตหรือความต้องการขายมันสำปะหลัง

ข้อมูลจากการรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตหรือความต้องการขายมันสำปะหลังหัวสดของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังนั้น พบว่าเกษตรกรจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจปลูกมันสำปะหลัง คือ ราคาของมันสำปะหลังหัวสด เกษตรกรจำนวน 116 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.4 เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจปลูกมันสำปะหลัง คือ พื้นที่ที่มีอยู่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ดีเท่ากับมันสำปะหลัง เกษตรกรจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจปลูกมันสำปะหลัง คือ นโยบายการสนับสนุนของรัฐบาล เกษตรกรจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจปลูกมันสำปะหลังเนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพอากาศที่แห้งแล้งได้ดี ทำให้มีความเสี่ยงน้อย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจปลูกมันสำปะหลัง

ปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจเลือกปลูกมัน	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
ราคามันสำปะหลังหัวสด	126	50.4
พื้นที่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ดีเท่ากับมันสำปะหลัง	116	46.4
นโยบายสนับสนุนของรัฐบาล	15	6.0
เป็นพืชที่ทนแล้ง	8	3.2

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 – 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง 250 ราย

นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่มีการรายงานโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลจากแบบสอบถาม คือ ปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยจูงใจที่ทำให้เกษตรกรมีความต้องการในการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการเพิ่มพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง โดยหากราคามันสำปะหลังในปีที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ดี จะทำให้เกษตรกรมีความต้องการในการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น หรือมีความคาดหวังว่าจะมีการปลูกมันสำปะหลังและได้รับผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น

5.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการซื้อน้ำมันสำปะหลัง

ข้อมูลจากการรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามร่วมกับแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการลาน-มันและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง พบว่า

ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 69.2 ใช้ราคาของน้ำมันสำปะหลังหัวสดเป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ร้อยละ 53.8 ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาลร้อยละ 50 ปัจจัยด้านกำลังการผลิตและปริมาณการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรที่มีสัญญาต่อกันร้อยละ 38.5 เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังส่วนใหญ่ร้อยละ 64.3 เห็นว่าราคามันสำปะหลังหัวสดเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 57.2 ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาลร้อยละ 50 ปัจจัยด้านกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 42.9 ตามลำดับ และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.1 ไม่มีการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด เนื่องจากเป็นผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังตัดแปรรูปจากแป้งมันสำปะหลังดิบ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 25

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการลานมันและโรงงานอุตสาหกรรมในด้านความต้องการซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสดนั้น พบว่าการผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของผู้ประกอบการมีส่วนต่างของกำลังการผลิตและปริมาณที่ผลิตได้จริงพอสมควร กล่าวคือ กำลังการผลิตของลานมันและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังมีปริมาณมากกว่าปริมาณที่สามารถผลิตได้จริงพอสมควร ซึ่งหากเกษตรกรมีความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังได้มากขึ้น ความสามารถในการซื้อน้ำมันสำปะหลังเพื่อใช้ในระดับอุตสาหกรรมก็ยังคงมีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ในการพิจารณาปริมาณการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังของกลุ่มผู้ประกอบการ ยังต้องพิจารณาร่วมกับการแข่งขันในตลาดโลกและปริมาณสินค้าทดแทนผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังในตลาดโลกด้วย เนื่องจากมันสำปะหลังหัวสดเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเพื่อส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อน้ำมันสำหรับผลิตของผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

ปัจจัย	ผู้ประกอบการลานมัน		ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมฯ	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*	จำนวน(ราย)	ร้อยละ**
ราคามันสำปะหลังหัวสด	18	69.2	9	64.3
ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	14	53.8	8	57.2
นโยบายรัฐบาล	13	50.0	6	42.9
กำลังการผลิต	10	38.5	6	42.9
ปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ของเกษตรกรที่มีสัญญาต่อกัน	10	38.5	-	-
ไม่มีการรับซื้อ	-	-	1	7.1

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 – 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของผู้ประกอบการลานมันทั้งหมด 26 ราย

** ร้อยละของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด 14 ราย

5.5 แนวโน้มทางการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด

จากข้อมูลซึ่งรวบรวมโดยการสำรวจจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มทางการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด สรุปได้ดังนี้

5.5.1 แนวโน้มการผลิตมันสำปะหลังหัวสด

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 ไม่เพิ่มพื้นที่ของตนเองในการปลูกมันสำปะหลังในปีการเพาะปลูก 2547/2548 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงปลูกมันสำปะหลังประมาณ 1- 20 ไร่ เช่นเดียวกับปีการเพาะปลูก 2546/2547 แต่เมื่อมองโดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าแนวโน้มของความต้องการปลูกมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 10 และตารางที่ 11 ภาคผนวก ข) สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เช่าพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลัง คาดว่าจะเสียค่าเช่าพื้นที่ที่ปลูกเท่ากับปีการเพาะปลูก 2546/2547 คือประมาณ 200 – 300 บาท/ไร่ (ตารางที่ 12 และตารางที่ 13 ภาคผนวก ข) เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 32 คาดว่าจะได้รับผลผลิตในปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 2.1 -3.0 ตัน/ไร่ โดยภาพรวมแล้วคาดว่าจะได้ผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่เพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 28 ภาคผนวก ข)

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในปีการเพาะปลูก 2547/2548 มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังจะมีปริมาณลดลง เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ.2547 เกิดปัญหาภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังได้รับความเสียหาย ถึงแม้ว่าความจริงแล้วเกษตรกรจะคาดหวังว่าจะได้รับผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้นก็ตาม สำหรับพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในปีการเพาะปลูก 2548/2549 คาดว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปีเพาะปลูก 2547/2548 และมีผลผลิตและผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย

นอกจากนี้ในการพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยว ใช้วิธีแบบจำลองสมการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ในรูปแบบสมการถดถอยแบบเส้นตรง (Linear Regression Equation) โดยหาความสัมพันธ์ของราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรจำหน่ายได้ในปีที่ผ่านมากับพื้นที่ปลูกก่อน เพื่อพยากรณ์พื้นที่ปลูก กำหนดให้พื้นที่ปลูกเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) และราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังสมการต่อไปนี้

ระดับประเทศ

$$A = 4849.374 + 2.431P_{x-1} \dots\dots\dots(\text{สมการที่ 1})$$

$$R\text{-Squared} = 0.6014$$

$$\text{Prob (F-statistic)} = 0.0405$$

ระดับจังหวัดนครราชสีมา

$$A_{\text{Korat}} = 1125978 + 489.204P_{x-1} \dots\dots\dots(\text{สมการที่ 2})$$

$$R\text{-Squared} = 0.6212$$

$$\text{Prob (F-statistic)} = 0.0353$$

เมื่อแทนค่าราคามันสำปะหลังในปีที่ผ่านมาลงในสมการที่ 1 และสมการที่ 2 ทำให้สามารถพยากรณ์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังได้ ซึ่งผลการพยากรณ์สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แสดงการพยากรณ์พื้นที่ปลูกของมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548

	ประเทศ		นครราชสีมา	
	2547	2548	2547	2548
พื้นที่ปลูก (ไร่)	6,757,000	6,770,230	1,516,398	1,512,446
ราคา (บาท/ตัน)	790.00	-	790.00	-

หมายเหตุ ข้อมูลพื้นที่ปลูกและราคาจากตารางที่ 7 และตารางที่ 21 และจากการคำนวณ

ต่อมาจึงหาความสัมพันธ์กันของพื้นที่ปลูกกับพื้นที่เก็บเกี่ยว เพื่อพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยว โดยกำหนดให้พื้นที่เก็บเกี่ยวเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) และพื้นที่ปลูกเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังสมการต่อไปนี้

ระดับประเทศ

$$A_{\text{Harvest}} = 323.108 + 0.937A \dots\dots\dots(\text{สมการที่ } 3)$$

$$R\text{-Squared} = 0.9757$$

$$\text{Prob (F-statistic)} = 0.0000$$

ระดับจังหวัดนครราชสีมา

$$A_{\text{Harvest}} = 22458.73 + 0.9659A_{\text{Korat}} \dots\dots\dots(\text{สมการที่ } 4)$$

$$R\text{-Squared} = 0.9554$$

$$\text{Prob (F-statistic)} = 0.0000$$

เมื่อแทนค่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่พยากรณ์ได้ตามตารางที่ 26 ลงในสมการที่ 3 และสมการที่ 4 ทำให้สามารถพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังได้ ซึ่งผลการพยากรณ์สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 27

และเมื่อได้พื้นที่เก็บเกี่ยวตามสมการออกมาแล้วจึงนำมาคูณกับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ โดยการหาค่าเฉลี่ยของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2547 ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัดนครราชสีมา ตามข้อมูลในตารางที่ 7 และตารางที่ 11 ได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวดังแสดงในตารางที่ 28 แล้วจึงนำผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มาคูณกับพื้นที่เก็บเกี่ยวที่พยากรณ์ได้ตามตารางที่ 27 เพื่อพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548 ได้ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 27 แสดงผลการพยากรณ์พื้นที่เก็บเกี่ยวของมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548

	ประเทศ		นครราชสีมา	
	2547	2548	2547	2548
พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	6,608,000	6,344,029	1,490,903	1,483,330
พื้นที่ปลูก (ไร่)	6,757,000	6,770,230	1,516,398	1,512,446
ราคา (บาท/ตัน)	790.00	-	790.00	-

หมายเหตุ ข้อมูลพื้นที่ปลูกและราคาจากตารางที่ 7 และตารางที่ 21 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 28 แสดงค่าเฉลี่ยของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในช่วงปี พ.ศ.2543 – 2547

ปี พ.ศ.	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่(ตัน)	
	ระดับประเทศ	นครราชสีมา
2543	2,697	2,664
2544	2,805	2,998
2548	2,731	2,885
2546	3,087	2,519
2547	3,244	2,595
เฉลี่ย	2,913	2,732.2

หมายเหตุ ข้อมูลจากตารางที่ 7 และตารางที่ 11 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 29 แสดงผลการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548

	ประเทศ		นครราชสีมา	
	2547	2548	2547	2548
ผลผลิต (ตัน)	21,440,000	18,478,887	4,973,652	4,052,755
พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	6,608,000	6,344,029	1,490,903	1,483,330
พื้นที่ปลูก (ไร่)	6,757,000	6,770,230	1,516,398	1,512,446
ราคา (บาท/ตัน)	790.00	-	790.00	-

หมายเหตุ ข้อมูลพื้นที่ปลูกและราคาจากตารางที่ 7 และตารางที่ 21 และจากการคำนวณ

จากนั้นจึงทำการพยากรณ์ราคาของมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548 ด้วยวิธีอนุกรมเวลาแบบ Exponential Smoothing ดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 30 เพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรในการคำนวณปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2549 ต่อไป สูตรที่ใช้ในการพยากรณ์ราคา คือ

$$F_t = F_{t-1} + \alpha (D_{t-1} - F_{t-1}) \dots\dots\dots(\text{สมการที่ 5})$$

โดย F_t คือ ค่าพยากรณ์ราคา ณ เวลา t
 F_{t-1} คือ ค่าพยากรณ์ราคาเป็นเวลา $t-1$ (ปีก่อนหน้านั้น)
 α คือ ค่าคงที่ปรับเรียบมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ในที่นี้เลือกใช้ α 0.20
 เนื่องจากเป็นค่าที่ทำให้ค่า Bias และค่า Deviation ต่ำพร้อมๆกัน
 D_{t-1} คือ ข้อมูลจริงที่เวลาของงวด $t-1$

ซึ่งเมื่อแทนค่าราคาพยากรณ์ได้จากตารางที่ 30 ลงในสมการที่ 5 ทำให้สามารถคำนวณราคาพยากรณ์ของมันสำปะหลังปี พ.ศ.2548 ดังแสดงได้ดังนี้

$$\begin{aligned} F_t &= F_{t-1} + \alpha (D_{t-1} - F_{t-1}) \\ F_t &= 877 + 0.2 (863 - 877) \\ &= 859 \text{ บาท/ตัน} \end{aligned}$$

ดังนั้นราคาพยากรณ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ในปี พ.ศ. 2548 เท่ากับ 859 บาท/ตัน

เมื่อทราบราคาพยากรณ์ในปี พ.ศ. 2548 แล้วทำให้สามารถพยากรณ์ปริมาณผลผลิตในปี พ.ศ.2549 ได้ โดยใช้สมการที่ 1 ถึง สมการที่ 4 ซึ่งผลที่ได้รับแสดงให้เห็นว่าผลผลิตมันสำปะหลังระดับประเทศในปี พ.ศ. 2548 จะมีปริมาณผลผลิตจำนวน 18,478,887 ตัน ลดลงจาก 21,440,000 ตัน ในปี พ.ศ.2547 และจากผลการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตในระดับจังหวัดนครราชสีมาพบว่าในปี พ.ศ. 2548 จะมีปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังจำนวน 4,052,755 ตัน ลดลงจาก 4,973,652 ตัน ในปี พ.ศ. 2547 สำหรับในปี พ.ศ. 2549 ผลการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในระดับประเทศเท่ากับ 18,936,696 ตัน และปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในระดับจังหวัดนครราชสีมาเท่ากับ 4,141,835 ตัน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 30 แสดงข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์ราคามันสำปะหลังในปี พ.ศ.2548 โดยวิธีอนุกรมเวลาแบบ Exponential Smoothing

ปี	ราคาที่เคยตรกรขายได้(บาท/ตัน)	Ft	Dt-Ft	Dt-Ft	MADt	α 0.2	
2530	900	900	0	0	183		
2531	600	900	-300	300	87		
2532	540	840	-300	300	9		
2533	640	780	-140	140	-21		
2534	830	752	78	78	-1		
2535	770	768	2	2	0		
2536	660	768	-108	108	-22		
2537	580	746	-166	166	-51		
2538	1,150	713	437	437	47		
2539	980	801	179	179	73		
2540	710	836	-126	126	33		
2541	1,260	811	449	449	116		
2542	910	901	9	9	95		
2543	630	903	-273	273	21		
2544	690	848	-158	158	-14		
2545	1,050	817	233	233	35		
2546	930	863	67	67	41		
2547	790	877	-87	87	16		

ที่มา : จากตารางที่ 7 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 31 แสดงการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตใน ปีพ.ศ.2549 ที่ได้จากการคำนวณ

	ประเทศ			นครราชสีมา		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549
ผลผลิต (ตัน)	21,440,000	18,478,887	18,936,696	4,973,652	4,052,755	4,141,835
พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	6,608,000	6,344,029	6,501,200	1,490,903	1,483,330	1,515,934
พื้นที่ปลูก (ไร่)	6,757,000	6,770,230	6,937,969	1,516,398	1,512,446	1,546,201
ราคา (บาท/ตัน)	790	859	-	790	859	-

หมายเหตุ จากตารางที่ 29 และจากการคำนวณ

5.5.2 แนวโน้มปริมาณความต้องการซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด

จากผลการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการลานมันและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พบว่าในปีการเพาะปลูก 2547/2548 ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่ร้อยละ 38.5 คาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด จำนวน 4,001 - 5,000 ตัน ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 15.4 คาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด จำนวน 6,001 - 7,000 ตัน และผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 11.5 คาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด จำนวน 3,001 - 4,000 ตัน ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วผู้ประกอบการมีความต้องการมัน-สำปะหลังหัวสดเพิ่มมากขึ้น(ตารางที่ 9 ภาคผนวก ก)

สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังคาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสดในปีการเพาะปลูก 2547/2548 จำนวน 100,001 – 300,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังร้อยละ 21.4 คาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด จำนวน 300,001 – 500,000 ตัน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังร้อยละ 14.3 คาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด น้อยกว่า 50,000 ตัน และ 50,001 – 100,000 ตัน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังร้อยละ 7.1 คาดว่าจะรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสด จำนวน 500,001 – 700,000 ตัน และมากกว่า 1,000,000 ตัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังร้อยละ 7.1 คาดว่าจะไม่มีการรับซื้อน้ำมันสำปะหลังหัวสดเนื่องจากใช้วัตถุดิบในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง เช่น แป้งมันสำปะหลัง (ตารางที่ 4 ภาคผนวก ง)

นอกจากนี้การศึกษาเอกสารของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งพบว่ามีความต้องการเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความต้องการใช้มันเส้นคุณภาพดีเพื่อเป็นส่วนประกอบอาหารสัตว์มากขึ้น รวมทั้งอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแป้งมันสำปะหลังมีการขยายตัว และด้วยผลจากปัญหาสภาวะน้ำมันแพงและความเสียหายจากการนำเข้าน้ำมันเพื่อใช้ในในประเทศในปัจจุบัน ทำให้รัฐบาลมีการสนับสนุนให้มีการใช้พลังงานทดแทนน้ำมันเชื้อเพลิงมากขึ้น และแก๊สโซฮอล์ซึ่งเป็นส่วนผสมของน้ำมันเบนซินและแอลกอฮอล์ที่มีชื่อว่าเอทานอลอย่างจริงจัง ซึ่งเอทานอลดังกล่าวนี้สามารถผลิตได้จากมันสำปะหลังด้วยวิธีการทางชีวภาพ และจากการที่มันสำปะหลังหัวสดมีปริมาณแป้งเป็นส่วนประกอบสูงและราคาของผลผลิตไม่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลชนิดอื่นๆ เช่น อ้อย และกากน้ำตาล เป็นต้น จึงทำให้มันสำปะหลังเป็นพืชวัตถุดิบที่ดีที่สุดในการนำมาผลิตเป็น เอทานอล ซึ่งจากข้อมูลของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (www, 2548) ได้มีการรายงานว่าเป็นปัจจุบันมีโรงงานที่ขออนุญาตผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงแล้วจำนวน 24 โรงงาน ในจำนวนนี้มีโรงงานที่ผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังจำนวน 6 โรงงาน ใน 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ปราจีนบุรี ชัยภูมิ ขอนแก่น และระยอง มีกำลังการผลิตเต็มกำลังผลิตรวม (ภายในปี พ.ศ.2549) ประมาณ 1,700,00 ลิตร/วัน และใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบมากกว่า 3 ล้านตัน/วัน ซึ่งจะเพิ่มอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ความต้องการมันสำปะหลัง หัวสดขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

และจากการศึกษาข้อมูลสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งมีการรายงานผลการพยากรณ์ความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องว่ามีความต้องการเพิ่มขึ้น และมีคาดการณ์ว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังจะมีอัตราลดลงแต่ไม่มากนัก เนื่องจากผลกระทบทางด้านต้นทุนการผลิตจากราคามันสำปะหลังหัวสดที่สูงขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังของประเทศไทยมีราคาสูงกว่าคู่แข่งในตลาดโลก และสินค้าทดแทน

5.5.3 แนวโน้มการตลาดมันสำปะหลังหัวสด

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับด้านราคาของมันสำปะหลังหัวสดที่เกษตรกรคาดว่าจะจำหน่ายได้นั้น พบว่าเกษตรกรร้อยละ 34.8 คาดว่าจะจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในราคา 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาที่เท่ากับราคาสูงสุดที่เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายมันสำปะหลังได้ในปี 2546/2547 และมีเกษตรกรอีกจำนวนมากกว่าร้อยละ 40 ที่คาดว่าจะจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในราคาสูงกว่า 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม (ตารางที่ 29 ภาคผนวก ข)

ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 57.7 คาดว่าจะรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาเฉลี่ยประมาณ 1.40 บาท/กิโลกรัม(ตารางที่ 9 และตารางที่ 10 ภาคผนวก ค) และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังร้อยละ 50 คาดว่าจะรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาเฉลี่ยประมาณ 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัมใน (ตารางที่ 4 ภาคผนวก ง)

ทั้งนี้จากการพยากรณ์ราคามันสำปะหลังหัวสดที่เกษตรกรจำหน่ายได้ด้วยวิธี Exponential Smoothing ดังแสดงในตารางที่ 30 พบว่าราคาเฉลี่ยมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548 มีราคาสูงขึ้นจาก 790 บาท/ตัน (0.79 บาท/กิโลกรัม) ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 859 บาท/ตัน (0.86 บาท/กิโลกรัม) สำหรับปี พ.ศ.2549 ไม่สามารถพยากรณ์ได้เนื่องจากวิธี Exponential Smoothing ใช้สำหรับการพยากรณ์เพียงปีเดียวเท่านั้น

นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลดัชนีของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (www, 2547) พบว่ามีการคาดการณ์ราคามันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2549 ว่าจะมีราคาสูงขึ้นถึง กิโลกรัมละ 1.50 - 2.00 บาท เนื่องมาจากการแข่งขันกันซื้อวัตถุดิบของผู้ประกอบการ และการที่รัฐบาลมีการรับจํานําราคามันสำปะหลังในราคาที่สูงขึ้น

5.6 สภาพการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง

จากข้อมูลซึ่งรวบรวมโดยการสำรวจจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบสภาพการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสดและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง จากอดีต ปัจจุบัน และอนาคตสามารถสรุปภาพรวมได้ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แสดงมุมมองสภาพผลิตและการค้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

มุมมองทางการผลิต	
อดีต	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่มีการพัฒนาพันธุ์ และวิธีการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ 2. เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพมันสำปะหลังที่ปลูก และไม่ทราบถึงการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลัง 3. ปริมาณการผลิตมันสำปะหลังแปรผันตรงตามราคาตลาด เมื่อมีราคาก็มีการผลิตจำนวนมาก ทำให้เกิดภาวะสินค้าล้นตลาดได้บ่อยครั้ง 4. มีการแปรรูปมันสำปะหลังเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆจำนวนน้อย 5. ต้นทุนในการผลิตมันสำปะหลังละผลิตภัณฑ์สูงเนื่องจากเทคโนโลยีในการผลิต
ปัจจุบัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลัง และวิธีการปลูก เพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง 2. มีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การผลิต และประโยชน์ของมันสำปะหลังมากขึ้น 3. มีการพัฒนาและสนับสนุนให้มีการแปรรูปมันสำปะหลังเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆหลากหลายขึ้น
อนาคต	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาพันธุ์มันสำปะหลัง และวิธีการปลูก เพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด 2. ลดต้นทุนการผลิตโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ 3. แปรรูปมันสำปะหลังเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงมากขึ้น (Value Added)

ตารางที่ 32 (ต่อ) แสดงมุมมองสภาพการผลิตและการค้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

มุมมองทางด้านการจำหน่าย

อดีต	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการจำหน่ายแบบครบวงจร ไม่คัดเกรดของสินค้า อาศัยความสะดวกเป็นหลัก 2. สถานที่รับซื้อมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มีจำนวนน้อย
ปัจจุบัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรและผู้ประกอบการมีทางเลือกในการจำหน่ายผลผลิตมากขึ้น 2. มีการจำหน่ายโดยการวัดคุณภาพของผลผลิต 3. ผลผลิตมันสำปะหลังที่สามารถผลิตได้สามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด และเริ่มเกิดภาวะปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังหัวสดไม่เพียงพอต่อความต้องการ
อนาคต	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปริมาณความต้องการซื้อมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น 2. ตลาดและช่องทางการจำหน่ายมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ขยายตัวเพิ่มมาก

มุมมองสภาพราคา

อดีต	<ol style="list-style-type: none"> 1. มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมันสำปะหลังมีราคาต่ำ 2. ราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์แปรผันตามราคาในตลาดโลก
ปัจจุบัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มันสำปะหลังมีราคาสูงขึ้นเนื่องมาจากมีการแข่งขันกันรับซื้อของผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลังเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบในการผลิต 2. ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังมีราคาสูงขึ้นเนื่องมาจากต้นทุนวัตถุดิบมีราคาสูงขึ้น 3. ราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์แปรผันตามราคาในตลาดโลกเป็นหลัก
อนาคต	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการแข่งขันทางด้านราคาซื้อมันสำปะหลังหัวสด ให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อนำมาใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าสูงขึ้น

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ ปี พ.ศ. 2547

5.7 ปัญหาและอุปสรรคในด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง

จากข้อมูลซึ่งทำการรวบรวมโดยการสำรวจจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง หัวสดและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังสามารถสรุปได้ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 77.6 เห็นว่าสภาพดิน ฟ้า อากาศ เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการ ปลูกมันสำปะหลัง รองลงมาเป็นโรคที่เกิดในมันสำปะหลัง ต้นทุนในการผลิตสูง สภาพพื้นที่ที่จัดการ ายาก ผลผลิตที่ได้รับไม่มีคุณภาพ ผลผลิตต่ำ พันธุ์มันสำปะหลังมีไม่เพียงพอและพันธุ์มัน สำปะหลังที่มีอยู่ไม่มีคุณภาพ ขาดแคลนเงินลงทุน ขาดแคลนแรงงาน ขาดความรู้ และไม่มีพื้นที่ใน การปลูก ตามลำดับ และเกษตรกรร้อยละ 8.0 เห็นว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการปลูกมัน สำปะหลัง ดังแสดงในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแยกตามปัญหาและอุปสรรค ด้านการปลูกมันสำปะหลัง

ปัญหาและอุปสรรคด้านการปลูกมันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
สภาพดินฟ้าอากาศ	194	77.6
โรคมันสำปะหลัง	82	32.8
ต้นทุนในการผลิตสูง	62	24.8
สภาพพื้นที่ที่มีการจัดการยาก	62	24.8
ผลผลิตไม่มีคุณภาพ	33	13.2
ผลผลิตต่ำ	29	11.6
มีต้นพันธุ์มันสำปะหลัง ไม่เพียงพอ, พันธุ์มันฯไม่มีคุณภาพ	29	11.6
ขาดแคลนเงินลงทุน	18	7.2
ขาดแคลนแรงงาน	13	5.2
ขาดความรู้	3	1.2
ไม่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง	3	1.2
ไม่มีปัญหา	20	8.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง 250 ราย

เกษตรกรร้อยละ 76.8 เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการจำหน่ายมันสำปะหลัง คือ ผลผลิตมีราคาไม่เป็นที่พอใจ รองลงมาเป็นเรื่องไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ซื้อ ผลผลิตที่ได้รับไม่มีคุณภาพ ระบบการขนส่งที่ต้องมีการรอคิวเป็นเวลานาน และไม่มีรถขนส่ง มีสถานที่รับซื้อน้อย ได้รับเงินค่าผลผลิตล่าช้า ผลผลิตออกสู่ตลาดมากเกินไป จนเกิดภาวะล้นตลาด และไม่สามารถที่จะกำหนดราคาเองได้ ตามลำดับ และเกษตรกรร้อยละ 10.0 เห็นว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการจำหน่าย มันสำปะหลัง ดังแสดงในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแยกตามปัญหาและอุปสรรคด้านการจำหน่ายมันสำปะหลัง

ปัญหาและอุปสรรคด้านการจำหน่ายมันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
ราคาของผลผลิตไม่ดี(ไม่เป็นที่พอใจ)	192	76.8
ความไม่ยุติธรรมจากผู้ซื้อ	36	14.4
ผลผลิตไม่มีคุณภาพ	36	14.4
การขนส่ง/ไม่มีรถขนส่ง	25	10.0
สถานที่รับซื้อที่มีจำนวนน้อย	11	4.4
ได้รับเงินช้า	6	2.4
มันล้นตลาด	3	1.2
ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้	1	0.4
ไม่มีปัญหา	25	10.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง 250 ราย

ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 61.5 เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง คือ สภาพภูมิอากาศ รองลงมา คือความผันผวนของราคาของมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ การตลาด มีการแข่งขันสูงมาก รัฐบาลเข้าแทรกแซงราคาโดยไม่คำนึงถึงกลไกการตลาด ต้นทุนในการผลิตสูง วัตถุดิบไม่มีคุณภาพ และความไม่แน่นอนในการวัดคุณภาพผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังของผู้รับซื้อ ดังแสดงในตารางที่ 35

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังร้อยละ 50.0 เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง คือ การขาดแคลนวัตถุดิบ วัตถุดิบไม่มีคุณภาพ

รองลงมา คือ การตลาดมีการแข่งขันสูงมาก รัฐบาลเข้าแทรกแซงราคาโดยไม่คำนึงถึงกลไกการตลาด ต้นทุนในการผลิตสูง สภาพภูมิอากาศ และขาดการสนับสนุนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลังแยกตามปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

ปัญหาและอุปสรรค	ผู้ประกอบการ ลานมัน		ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมฯ	
	จำนวน	ร้อยละ*	จำนวน	ร้อยละ**
	(ราย)		(ราย)	
ขาดวัตถุดิบ	-	-	7	50.0
สภาพภูมิอากาศ	16	61.5	2	14.3
ความผันผวนของราคามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	14	53.8	-	-
การตลาด มีการแข่งขันสูงมาก	9	34.6	6	42.9
รัฐบาลเข้าแทรกแซงราคาโดยไม่คำนึงถึงกลไกตลาด	8	30.8	6	42.9
ต้นทุนในการผลิตสูง	8	30.8	2	14.3
วัตถุดิบไม่มีคุณภาพ	6	23.1	7	50.0
ความไม่แน่นอนในการวัดคุณภาพของผู้รับซื้อ	2	7.7	-	-
ขาดการสนับสนุนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา			1	7.1

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของผู้ประกอบการลานมันทั้งหมด 26 ราย

** ร้อยละของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด 14 ราย

5.8 แนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากมัน- สำปะหลัง

จากปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการผลิตและจำหน่ายมันสำปะหลัง พบว่าบางปัญหาเกิดจากปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่บางปัจจัยสามารถนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังของเกษตรกรได้ กล่าวคือ

5.8.1 การผลิตมันสำปะหลัง ควรมีการสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ ให้ความรู้แก่เกษตรกร เกี่ยวกับการผลิต การใช้พันธุ์และท่อนพันธุ์ที่มีคุณภาพ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง ตลอดจนการจัดการเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการผลิต และเป็นพื้นฐานในการผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพที่เพียงพอต่อความต้องการ และสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ต่อไป

5.8.2 การตลาดมันสำปะหลัง ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรเกี่ยวกับวิถีทางการตลาด และกลไกการตลาด เพื่อให้เกษตรกรสามารถเลือกสถานที่จำหน่าย และช่วงเวลาในการจำหน่าย เพื่อให้ได้ราคาเป็นที่น่าพอใจ และไม่เกิดปัญหาสินค้าล้นตลาดจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมๆกัน รวมถึงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการสร้างกำลังในการต่อรองทั้งทางด้านการผลิตและการจำหน่าย

นอกจากนี้จากการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามร่วมกับแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสดและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังพบว่า ผู้ประกอบการลานมันทั้งหมด 26 ราย และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมัน-สำปะหลังจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.9 เห็นว่าควรจะมีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้นในตลาดโลกและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.0 เห็นว่าควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังให้มีความหลากหลายมากขึ้น ดังแสดงใน ตารางที่ 36

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังแยกตาม
แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดมันสำปะหลัง

แนวทางในการพัฒนา	ผู้ประกอบการลานมัน		ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมฯ	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*	จำนวน(ราย)	ร้อยละ**
พัฒนาเทคโนโลยีการผลิต	26	100	13	92.9
พัฒนาผลิตภัณฑ์	-	-	7	50.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของผู้ประกอบการลานมันทั้งหมด 26 ราย

** ร้อยละของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด 14 ราย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

มันสำปะหลัง เป็นพืชทางการเกษตรที่เรียกว่าเป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในปัจจุบันมันสำปะหลังไทยกำลังเจริญเติบโตและก้าวขึ้นมาเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลังที่มีกำลังการผลิตเป็นลำดับที่ 3 ของโลก โดยที่ประเทศไทยสามารถผลิตมันสำปะหลังหัวสดได้มากกว่า 20 ล้านตันต่อปี มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 7 ล้านไร่ ในกว่า 37 จังหวัดทั่วประเทศ นอกจากนี้แล้ว ประเทศไทยยังเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยมีปริมาณมากกว่า 6 ล้านตันต่อปี และสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศคิดเป็นมูลค่ากว่า 20,000 ล้านบาท (สมัชชา, www, 2545)

การปลูกมันสำปะหลังมักประสบปัญหาทางการผลิตและการตลาดซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ตลอดจนส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค ด้วยวิธีการปลูกและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน มันสำปะหลังสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องในอุตสาหกรรมได้หลายชนิด ดังนั้นมันสำปะหลังจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องได้หันมาให้ความสำคัญอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันรัฐบาล โดยกระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้พยายามกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งการดำเนินงานครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ คุณภาพมาตรฐานสินค้า และการตลาดและการส่งออก ทำให้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับมันสำปะหลังมากขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาพันธุ์ การผลิต การแปรรูป การปรับปรุงสัณฐาน-อุปทาน และด้านการตลาดทั้งในและนอกประเทศ หรือแม้แต่การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลังต่อไป

การศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออก-เฉียงเหนือตอนล่าง กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีขอบเขตการศึกษาศักยภาพโดยทั่วไปทางด้านการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด และแนวโน้มทางการผลิตและการตลาด เน้นศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาโดยมีกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม และทำการศึกษาโดยการ

กลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ซึ่งแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวนตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง จำนวน 250 ราย
2. กลุ่มพ่อค้าคนกลางหรือกลุ่มผู้ประกอบการลานมัน จำนวน 26 ราย
3. กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง จำนวน 14 ราย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ (1) เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพทางการผลิตและการตลาด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของมันสด (2) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิต (Production Function) และการตลาดของมันสำปะหลังหัวสด และ (3) เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มทางการผลิตและการตลาด ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการปรับตัวและกลยุทธ์ในการผลิตและการตลาด

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การศึกษานี้ได้ทำการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากประชากรกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง พื้นที่เพาะปลูก ราคามันสำปะหลังหัวสดและผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง และปริมาณและมูลค่าการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ โดยการศึกษารายการจากหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยอาศัยวิธีการทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายในรูปอัตราส่วนหรือร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตาราง นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์วิธีสมการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) ในรูปสมการถดถอยแบบเส้นตรง (Linear regression equation) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติเพื่อพยากรณ์แนวโน้มของการผลิตมันสำปะหลัง โดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างราคาเกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมาและพื้นที่ปลูก โดยพยากรณ์ราคาด้วยวิธี Exponential Smoothing หลังจากนั้นจึงหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว เมื่อได้พื้นที่เก็บเกี่ยวแล้วจึงนำมาคูณกับผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย เพื่อให้ได้ค่าพยากรณ์ผลผลิตมันสำปะหลัง (ปริมาณความต้องการขาย) นอกจากนี้ได้ทำการประมาณการแนวโน้มทางการผลิตและการตลาด ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับตัวและกลยุทธ์ในการผลิตและการตลาดจากข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมได้ ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้เป็น 6 ประเด็น ดังนี้

6.1.1 ศักยภาพด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

เกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 มีพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลังประมาณ 1 - 20 ไร่ เกษตรกรจำนวนไม่มากนักที่ปลูกมันสำปะหลังจำนวน 100 ไร่ขึ้นไป และเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ของตนเอง ในขณะที่พื้นที่ที่เกษตรกรเช่าเพื่อปลูกมันสำปะหลังมีค่าเช่าประมาณไร่ละ 200 - 300 บาท/ไร่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่เกษตรกรเลือกใช้คือพื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ดีเท่ากับมันสำปะหลัง และเกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมควร และจะเลือกเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปลูกมันสำปะหลัง 1 ไร่ ใช้ระยะเวลามากกว่า 8 เดือน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนในการผลิตมันสำปะหลังต่อไร่จำนวน 1,000 - 1,500 บาท/ไร่ และพื้นที่ที่เกษตรกรเลือกปลูกมันสำปะหลังเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ผลผลิตดีเท่ากับมันสำปะหลัง

พันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 และเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้มันสำปะหลังพันธุ์เดิมที่มีอยู่แล้วมาเป็นต้นพันธุ์ในการปลูกมันสำปะหลังรุ่นต่อไป เนื่องจากเห็นว่าเป็นพันธุ์ที่ดีอยู่แล้ว ไม่ต้องซื้อหรือลงทุนเพิ่ม และเกษตรกรส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ไม่ได้รับการสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เกษตรกรบางส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลังเพราะเห็นว่าพันธุ์ใหม่ที่น่ามาปลูกน่าจะให้ผลผลิตมากกว่าพันธุ์เดิม ในการปลูกและเก็บเกี่ยวนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.2 จ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยวบางส่วนและทำเองบางส่วน แต่มีเกษตรกรอีกจำนวนร้อยละ 23.2 ที่มีการจ้างแรงงานทั้งหมด และ เกษตรกรส่วนมากได้รับผลผลิตเฉลี่ย 3 ตัน/ไร่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2547 พบว่าผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ของประเทศไทยไม่เกินกว่า 3 ตันต่อไร่ ในขณะที่พื้นที่ปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมีจำนวนไม่แตกต่างจากเดิม แต่ความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสดเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากมันสำปะหลังสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง แป้งมันสำปะหลังคัดแปร และสารให้ความหวาน เป็นต้น

เกษตรกรทราบข้อมูลข่าวสารการผลิตมันสำปะหลังจากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลและเกษตรอำเภอ โทรทัศน์ และกานัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนประมาณร้อยละ 37.6 ที่ไม่ทราบว่ามันสำปะหลังที่ตนเองปลูกสามารถนำไปทำประโยชน์อะไรได้บ้าง และเกษตรกรอีกร้อยละ 67.2 ไม่ทราบว่ารัฐบาลมีนโยบายอะไรบ้างเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดมันสำปะหลัง โดยนโยบายที่เกษตรกรทราบส่วนใหญ่ คือ นโยบายรับจำนำผลผลิตและการพยุงราคา

ด้านการจำหน่ายมันสำปะหลังนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้กับโรงงานมันอัดเม็ดหรือ โรงแป้งซึ่งเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สำหรับผู้รับซื้อที่เกษตรกรส่วนใหญ่นำผลผลิตไปจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อรายเดียวและเป็นเจ้าประจำ แต่จำนวนเกษตรกรผู้จำหน่ายให้กับผู้รับซื้อ มากกว่า 1 รายและเป็นขจร มีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก

เนื่องจากเกษตรกรเลือกจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อที่ให้ราคาสูงเป็นหลักและเหตุผลรองลงมา คือ ใกล้เคียงสถานที่ปลูก ไม่ต้องขนส่งไกล โดยราคาที่เกษตรกรร้อยละ 45.6 จำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 คือ 0.8 – 1.00 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ในปี 2546/2547 เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในราคา 1.41 – 1.60 บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงกว่าในปีที่ผ่านมา โดยราคาดังกล่าวแตกต่างจากที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดการณ์ไว้ในปี พ.ศ. 2546 ว่าราคาผลผลิตมันสำปะหลังน่าจะใกล้เคียงกับปีการเพาะปลูก 2545/2546 และอาจเกิดภาวะสินค้าล้นตลาดในช่วงเวลาเกี่ยวเกี่ยวพร้อมกับเกิดภาวะราคาสินค้าตกต่ำ เนื่องจากการคาดการณ์ในสภาพภูมิอากาศปกติ แต่ในช่วงเวลาที่ทำการสำรวจนั้น ผลจากการศึกษาที่ได้รับเป็นผลกระทบจากปัญหาภัยแล้งและฝนทิ้งช่วง

เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 66.4 ไม่ทราบเกณฑ์ในการกำหนดราคามันสำปะหลัง ในขณะที่เกษตรกรบางส่วน ประมาณร้อยละ 31.2 ทราบว่าใช้เปอร์เซ็นต์แบ่งเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคามันสำปะหลัง และเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 2.4 ทราบว่าใช้ความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคามันสำปะหลัง การจำหน่ายมันสำปะหลังของเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการจำหน่ายและราคามันสำปะหลังจากผู้รับซื้อมันสำปะหลังร้อยละ 70 และมากกว่าร้อยละ 50 ที่ทราบจากกลุ่มผู้ผลิตในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้เกษตรกรจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ไม่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่เดียวกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกำลังในการต่อรอง

6.1.2 ศักยภาพการผลิตและการตลาดของกลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

มันสำปะหลัง

ผู้ประกอบการลานมันในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มีปริมาณในการผลิตมันเส้นเฉลี่ยปีละประมาณ 1,801 – 2,000 ตัน/ปี และส่วนใหญ่มีปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดประมาณ 3,001 – 5,000 ตัน/ปี โดยในปี พ.ศ.2546 ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่มีปริมาณการรับซื้อหัวมันสด 4,001 – 5,000 ตัน ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2547 ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่มีปริมาณการรับซื้อหัวมันสด 1,001 – 3,000 ตัน ซึ่งลดลงจากปีที่ผ่านมา

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ โรงงานมันอัดเม็ด ซึ่งจะมีการผลิตและจำหน่ายมันเส้นและมันอัดเม็ดเพื่อนำไปเป็นอาหารสัตว์ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งหมายรวมถึงแป้งมันสำปะหลังดัดแปรด้วย ผู้ผลิตและผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังมีการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังทุกชนิด ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังดัดแปร

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่ร้อยละ 35.7 รับซื้อ มันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546 จำนวน 100,001 – 300,000 ตัน ไม่แตกต่างจากปี พ.ศ.2547 ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 42.9 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดจำนวน 100,001 – 300,000 ตัน แต่โดยภาพรวมของปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี 2546 ของผู้ประกอบการทั้ง 14 ราย มีปริมาณการรับซื้อรวมในปี พ.ศ. 2546 มากกว่าปริมาณการรับซื้อรวมในปี พ.ศ.2547 เนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2547 มีปริมาณน้อย

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่มีกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังประมาณ 100,001 – 300,000 ตัน/ปี โดยผู้ประกอบการที่มีการผลิต มันเส้นจำนวน 6 ราย มีกำลังการผลิตมันเส้นเฉลี่ยประมาณรายละ 43,333 ตัน/ปี ผู้ประกอบการที่มีการผลิตมันอัดเม็ดจำนวน 7 ราย มีกำลังการผลิตมันอัดเม็ดเฉลี่ยประมาณรายละ 63,930 ตัน/ปี ผู้ประกอบการที่มีการผลิตแป้งมันสำปะหลังจำนวน 5 ราย มีกำลังการผลิตแป้งมันสำปะหลังเฉลี่ยประมาณรายละ 90,000 ตัน/ปี และผู้ประกอบการที่มีการผลิตแป้งมันสำปะหลังคัดแปรจำนวน 3 ราย มีกำลังการผลิตแป้งมันสำปะหลังคัดแปรเฉลี่ยประมาณรายละ 79,333 ตัน/ปี ซึ่งปริมาณผลิตภัณฑ์ ที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังสามารถผลิตได้นั้น โดยภาพรวมแล้วสามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด

ด้านราคาในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546 นั้น ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่จะรับซื้อในราคา 1.00 บาท/กิโลกรัม โดยราคาต่ำสุดที่ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 42.3 รับซื้อต่ำสุด คือ 0.80 บาท/กิโลกรัม และราคาที่ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่รับซื้อสูงที่สุด คือ 1.20 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ในปี พ.ศ.2547 ผู้ประกอบการส่วนใหญ่รับซื้อในราคาเฉลี่ยที่สูงขึ้น คือ 1.30 บาท/กิโลกรัม โดยเท่ากับราคาต่ำสุดที่ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 46.2 รับซื้อต่ำสุด คือราคา 1.30 บาท/กิโลกรัม และราคาที่ผู้ประกอบการลานมันส่วนใหญ่รับซื้อสูงที่สุด คือ 1.50 บาท/กิโลกรัม ซึ่งในการกำหนดราคามันสำปะหลังหัวสดนั้นผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 100 ใช้ราคาตลาดภายในประเทศเป็นหลักในการกำหนดราคา

สำหรับมันเส้นอาหารสัตว์นั้น ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 50 จำหน่ายในราคาเฉลี่ยประมาณ 3.2 บาท/กิโลกรัม โดยใช้ราคาตลาดภายในประเทศเป็นหลักในการกำหนดราคาการจำหน่าย และส่งจำหน่ายต่อไปยังผู้รับซื้อรายใหญ่ภายในประเทศ เพื่อการส่งออก

ในปี พ.ศ. 2546 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 50 มีการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในช่วงราคาต่ำสุด 0.81 – 1.00 บาท/กิโลกรัม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ 50 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในช่วงราคาสูงสุด 1.01 – 1.20 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2547 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 42.9 มีการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในช่วงราคาต่ำสุด 1.21 – 1.40 บาท

/กิโลกรัม และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 50 รับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในช่วงราคาสูงสุด 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม ซึ่งในการกำหนดราคามันสำปะหลังหัวสดนั้นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ 75 ใช้ราคาภายในประเทศเป็นหลัก รองลงมา คือใช้ราคาในตลาดโลก ปริมาณแป้งในมันสำปะหลังหัวสด และนโยบายรัฐบาลตามลำดับ และที่น่าสังเกต คือ มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 7.1 ใช้ราคาแป้งมันสำปะหลังที่ขายได้ในตลาดโลกมาเป็นตัวกำหนดราคา รับซื้อมันสำปะหลังหัวสด

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังร้อยละ 28.6 จำหน่ายมันเส้นในช่วงราคาต่ำสุด 2.26 – 2.75 บาท/กิโลกรัม และมีการจำหน่ายมันเส้นในช่วงราคาสูงสุด 3.76 – 4.00 บาท/กิโลกรัม สำหรับมันอัดเม็ดผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 35.7 จำหน่ายมันอัดเม็ดในช่วงราคาต่ำสุด 2.76 – 3.00 บาท/กิโลกรัม และมีการจำหน่ายมันอัดเม็ดในช่วงราคาสูงสุด 3.01- 3.25 บาท/กิโลกรัม

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง จำหน่ายแป้งมันสำปะหลังในช่วงราคาต่ำสุด 5.10 – 7.00 บาท/กิโลกรัม และมีการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังในช่วงราคาสูงสุด 9.10- 11.00 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่แป้งมันสำปะหลังดัดแปรผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังดัดแปรในช่วงราคาต่ำสุด 9.10 – 11.00 บาท/กิโลกรัม และมีการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังดัดแปรในช่วงราคาสูงสุด 13.10- 15.00 บาท/กิโลกรัม

สำหรับการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใช้ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตลาดโลกเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคา การจำหน่าย รองลงมาเป็นราคาภายในประเทศ และข้อตกลงกับผู้ซื้อสินค้า ตามลำดับ และที่น่าสังเกต คือ มีการใช้ราคาของสินค้าทดแทนในประเทศผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังด้วย

6.1.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการซื้อ (อุปสงค์) และความต้องการขาย (อุปทาน) น้ำมันสำเร็จรูป

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 50 เนื่องมาจากจากราคามันสำปะหลังหัวสด และพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังและความต้องการขายมันสำปะหลังด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการซื้อมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พบว่าร้อยละ 57 ของกลุ่มเป้าหมายนี้ได้รับผลกระทบจากราคามันสำปะหลังหัวสด และ ราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ตามลำดับ

6.1.4 แนวโน้มทางการผลิตและการตลาดของน้ำมันสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์

6.1.4.1 แนวโน้มการผลิต

ในปี พ.ศ.2547 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ 60 ไม่มีการเพิ่มพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลังเมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2546 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงปลูกมันสำปะหลังประมาณ 1- 20 ไร่ เช่นเดียวกับปี พ.ศ.2546 และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงคาดว่าจะได้รับผลผลิตในปี พ.ศ.2548 จำนวน 3 ตัน/ไร่ เช่นเดิม แต่โดยภาพรวมแล้วมีความคาดหวังว่าจะได้ผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่เพิ่มมากขึ้น

จากการพยากรณ์โดยใช้แบบจำลองสมการกำลังสองน้อยที่สุด(Ordinary Least Squares) ในรูปแบบสมการถดถอยแบบเส้นตรง(Linear Regression Equation) พบว่าผลผลิตมันสำปะหลังระดับประเทศในปี พ.ศ. 2548 จะมีปริมาณผลผลิตจำนวน 18,478,887 ตัน ลดลงจาก 21,440,000 ตัน ในปี พ.ศ.2547 และจากผลการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตในระดับจังหวัด นครราชสีมาพบว่าในปี พ.ศ. 2548 จะมีปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังจำนวน 4,052,755 ตัน ลดลงจาก 4,973,652 ตัน ในปี พ.ศ. 2547 สำหรับในปี พ.ศ. 2549 ผลการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในระดับประเทศเท่ากับ 18,936,696 ตัน และปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในระดับจังหวัดนครราชสีมาเท่ากับ 4,141,835 ตัน

6.1.4.2 แนวโน้มการตลาด

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 34.8 คาดว่าจะจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดได้ในราคา 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเท่ากับกับราคาสูงสุดที่เกษตรกรส่วนใหญ่ขายมันสำปะหลังได้ในปี พ.ศ.2547 และมีเกษตรกรอีกจำนวนมากกว่าร้อยละ 40 ที่คาดว่าจะขายมันสำปะหลังหัวสดได้ในราคาสูงกว่า 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม

ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 38.5 คาดว่าจะรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 5,000 ตัน และผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 57.7 คาดว่าจะรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด ในราคาเฉลี่ยประมาณ 1.40 บาท/กิโลกรัม

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่คาดว่าจะยังคงรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดประมาณ 100,001 – 300,000 ตันในปี พ.ศ.2548 เนื่องมาจากข้อจำกัด ใน ด้านกำลังการผลิต ส่วนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังร้อยละ 50 คาดว่าจะรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในราคาเฉลี่ยประมาณ 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัมในปี พ.ศ.2548

และจากการพยากรณ์ราคามันสำปะหลังหัวสดที่เกษตรกรจำหน่ายได้ด้วยวิธี Exponential Smoothing พบว่าราคาเฉลี่ยมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2548 มีราคาสูงขึ้นจาก 790 บาท/ตัน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 859 บาท/ตัน

นอกจากนี้จากการพยากรณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (www, 2547) พบว่าราคามันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2549 จะมีราคาสูงถึง 1.50 - 2.00 บาท/กิโลกรัม เนื่องมาจากการแข่งขันกันซื้อวัตถุดิบของผู้ประกอบการ และการที่รัฐบาลมีการรับจํานําราคามันสำปะหลังในราคาที่สูงขึ้น และจากข้อมูลของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน (www, 2548) ที่มีการรายงานว่าปัจจุบันมีโรงงานที่ขออนุญาตผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังจำนวน 6 โรงงาน มีกำลังการผลิตเต็มกำลังผลิตรวม (ภายในปี พ.ศ.2549) ประมาณ 1,700,00 ลิตร/วัน และใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบมากกว่า 3 ล้านตัน/วัน ซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ความต้องการมันสำปะหลังหัวสดขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

6.1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและจำหน่ายมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมากกว่าร้อยละ 77 เห็นว่าปัญหาที่สำคัญในการผลิตมันสำปะ- หลัง คือ สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถควบคุมได้ และรองลงมา คือ โรคที่เกิดขึ้นในมันสำปะหลัง และสภาพพื้นที่ที่จัดการยาก ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังและคุณภาพมันสำปะหลัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตสูง ซึ่งเป็นผลมาจากวัตถุดิบต่างๆที่ใช้ในการผลิตมีราคาเพิ่มสูงขึ้น และการขาดแคลนแรงงานที่ทำให้ต้องจ้างแรงงานในการผลิตแพงขึ้น ในขณะที่ผลผลิตที่เกษตรกรได้รับมีปริมาณต่ำและขาดคุณภาพ อีกทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนพันธุ์มันสำปะหลังและพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ ขาดแคลนพื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลัง ขาดแคลนเงินทุน และขาดความรู้ในการปลูก และการพัฒนาปริมาณและคุณภาพของผลผลิต สำหรับปัญหาในด้านการจำหน่ายมันสำปะหลัง เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

มากกว่าร้อยละ 75 เห็นว่าปัญหาที่สำคัญในการจำหน่ายมันสำปะหลัง คือ ราคาของผลผลิตไม่เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากผลผลิตไม่มีคุณภาพ และมีสินค้าในตลาดมากเกินไปเกินความต้องการ และสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 14.4 เห็นว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้รับซื้อผลผลิต และได้รับเงินผลตอบแทนต่ำ แต่เนื่องจากมีสถานที่รับซื้อจำนวนไม่มาก ประกอบกับมีปัญหาในเรื่องของการขนส่งผลผลิต จึงทำให้ไม่สามารถเลือกผู้รับซื้อได้ตามที่ต้องการ

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลังของผู้ประกอบการลานมันนั้น พบว่าปัญหาที่ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 61.5 ประสบมากที่สุด คือ สภาพภูมิอากาศ เนื่องจากการผลิตมันเส้นอาหารสัตว์ต้องอาศัยสภาพอากาศในการแปรรูปมันสำปะหลังให้แห้งเป็นมันเส้น นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องของความผันผวนของราคามันสำปะหลังหัวสดและผลิตภัณฑ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการแข่งขันในด้านการรับซื้อสูงมาก และรัฐบาลเข้าแทรกแซงราคาโดยไม่คำนึงถึงกลไกการตลาด ประกอบกับวัตถุดิบที่รับซื้อไม่มีคุณภาพ ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น และเมื่อนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในการ วัตถุดิบคุณภาพสินค้าของผู้รับซื้อรายต่อไป

เมื่อพิจารณาในมุมมองของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง พบว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาที่สำคัญในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง คือ ปัญหาด้านการขาดแคลนวัตถุดิบ และวัตถุดิบไม่มีคุณภาพ อันเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศ ประกอบกับการตลาดที่มีการแข่งขันสูงในด้านการรับซื้อวัตถุดิบและรัฐบาลเข้าแทรกแซงราคาโดยไม่คำนึงถึงกลไกการตลาด ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น นอกจากนี้ยังขาดการสนับสนุนในการพัฒนา รับฟัง และแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐบาล

6.1.6 แนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์

การพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังที่มีปริมาณผลผลิตต่อไร่ และเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ประกอบกับการให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในด้านการปลูก การดูแล การจัดการเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิต และการตลาด เป็นสิ่งที่รัฐบาล หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเพื่อพัฒนาความสามารถในการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศจำนวนมาก

นอกจากนี้ผู้ประกอบการลานมันร้อยละ 100 และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังส่วนใหญ่เห็นว่าจะมีการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

6.2 วิจารณ์ผลการศึกษา

ในอดีตที่ผ่านมาพบว่าปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ที่เกษตรกรได้รับมีจำนวนน้อยกว่าในปัจจุบัน แต่พื้นที่ในการผลิตและเก็บเกี่ยวมีจำนวนมากกว่า เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการพัฒนาความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยเทคโนโลยีและวิธีการผลิตในปัจจุบัน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังนอกเหนือจากการบริโภคโดยตรงหลายรูปแบบ โดยมันสำปะหลังหัวสดมีศักยภาพในการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อการใช้ทั้งในและนอกประเทศได้หลากหลายชนิด ผลิตภัณฑ์หลักๆ ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังตัดแปร ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งทอ กาว และอุตสาหกรรมอาหารเป็นต้น นอกจากนี้ มันสำปะหลังยังสามารถนำไปผลิตเป็นสารให้ความหวานแทนน้ำตาล และพลังงานทดแทนพลังงานเชื้อเพลิง ซึ่งรัฐบาลให้การสนับสนุนการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อใช้เป็นแหล่งพลังงานทดแทนภายในประเทศ หากมองในด้านความต้องการใช้มันสำปะหลังปริมาณมากในปัจจุบันแล้ว ผลผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้นั้นยังไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการใช้ที่เพิ่มมากขึ้นในช่วง 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ดังนั้นการที่เกษตรกรสามารถผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยประมาณ 3 ตัน/ไร่ ในพื้นที่ที่จำกัดระยะเวลาการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวไม่แตกต่างจากเดิม และยังคงอาศัยสภาพภูมิอากาศในการปลูกเป็นหลัก จึงต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรเพื่อให้สามารถผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อความต้องการใช้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สำหรับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อปริมาณการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร คือ ราคาของมันสำปะหลังในปีที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง กล่าวคือ เกษตรกรจะมีการเพิ่มพื้นที่ปลูกหากราคาของมันสำปะหลังในปีที่ผ่านมาสูงใจ และเมื่อเพิ่มพื้นที่ปลูกแล้วก็จะส่งผลถึงพื้นที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมันสำปะหลังที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหากมีผลผลิตมันสำปะหลังจำนวนมากออกมาในช่วงเวลาเดียวกัน จะส่งผลกระทบต่อราคามันสำปะหลัง และการผลิตในปีต่อไป

สำหรับการจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดนครราชสีมาจะนำผลผลิตที่ได้รับจำหน่ายให้กับสถานที่ที่ให้ราคาสูงเป็นหลัก ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 เกษตรกรจำหน่ายมันสำปะหลังได้ในราคาเฉลี่ย 1.41 – 1.60 บาท/กิโลกรัม (หัวมันสด) และเป็นราคาที่สูงมากที่สุดในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังที่เกษตรกรได้รับต่ำ โดยได้รับผลกระทบจากปัญหาสภาพภูมิอากาศแปรปรวน และปัญหาภัยแล้ง ประกอบกับปริมาณความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสดเป็นวัตถุดิบในการผลิตของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังเพิ่มปริมาณมากขึ้น และจำนวนผู้ประกอบการที่ต้องการมันสำปะหลังเพื่อนำไปแปรรูป

เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆมีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน จึงเกิดภาวะการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบการผลิต ในส่วนนี้เกษตรกรจะได้ประโยชน์จากการเสนอราคามันสำปะหลังที่สูงขึ้น หากแต่ในทางกลับกัน เมื่อปริมาณผลผลิต มีจำนวนมากเกินกว่าความต้องการเกษตรกรจะได้รับการเสนอราคาต่ำลง ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของการจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสดของเกษตรกร

สำหรับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการลานมัน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง คือ ราคามันสำปะหลังหัวสด ในขณะที่การกำหนดราคารับซื้อมันสำปะหลังหัวสดใช้ราคาตลาดภายในประเทศเป็นหลัก ซึ่งปัญหาหลักในการผลิตของผู้ประกอบการลานมัน คือ ปัญหาด้านสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากในการผลิตมันเส้นต้องอาศัยสภาพอากาศในการผลิตเป็นสำคัญ และปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เกี่ยวกับมันสำปะหลัง คือ ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ ซึ่งผู้ประกอบการไม่สามารถวางแผนปริมาณของวัตถุดิบที่จะเข้าสู่ระบบการผลิตได้อย่างแน่นอนในแต่ละช่วงเวลา และฤดูกาลเกี่ยวเกี่ยว ดังนั้นการพยากรณ์ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตสำคัญล่วงหน้าในแต่ละปี จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวางแผนการผลิตและกลยุทธ์รองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ของผู้ประกอบการ

6.3 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการขาย (Demand) คือ ราคาของมันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมา พื้นที่ปลูก และมูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านราคาของมันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ที่มีผลกระทบต่อความต้องการขาย เป็นผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของราคา และการสะท้อนราคามันสำปะหลังของประเทศไทยของนรินทร์ เขยเกษ และจากรายงานสถานการณ์การผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่พบว่าความไม่แน่นอนของราคาทำให้เกิดความไม่แน่นอนของผลผลิต และราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรที่เกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมา เป็นปัจจัยจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มพื้นที่เกี่ยวเกี่ยว ซึ่งมีผลต่อปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังในปีถัดไป เนื่องจากเมื่อราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี จะเป็นปัจจัยจูงใจให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้นและมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2548 การผลิตมันสำปะหลังและผลผลิตมันสำปะหลังจะมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มของราคาเพิ่มขึ้น ซึ่งแตกต่างจากผลของการศึกษาในด้านแนวโน้มของพื้นที่การผลิตมันสำปะหลัง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2548 เกษตรกรส่วนใหญ่คาดว่าจะปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่เท่าเดิม แต่มีความคาดหวังว่าจะได้รับผลผลิตต่อไร่

จำนวนมากขึ้น เนื่องมาจากในปี พ.ศ. 2546 และปี พ.ศ. 2547 เกิดภาวะสภาพภูมิอากาศแปรปรวน ฝนทิ้งช่วง ส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังในปี พ.ศ. 2547 ที่เกษตรกรได้รับไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับการคาดการณ์ในด้านปริมาณความต้องการมันสำปะหลังหัวสดนั้น ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลังมีความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสด เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆมากขึ้น เป็นไปในทิศทางเดียวกับการคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เนื่องจากปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น แต่ในปี พ.ศ. 2549 คาดว่าปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังจะลดลงเล็กน้อย เนื่องจากราคาผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังของประเทศไทยสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากสภาพภูมิอากาศทำให้ผลผลิต มันสำปะหลังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทำให้ต้องรับซื้อมันสำปะหลังซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตในราคาที่สูง ส่งผลให้ต้นทุนสูงตามมา สำหรับแนวทางในการพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์นั้นทั้งจากผลการศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าควรที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ซึ่งควรจะมีการพัฒนาให้สามารถแปรรูปได้หลากหลายมากขึ้น

6.4 ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วพบว่าในอดีตที่ผ่านมาปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ที่เกษตรกรได้รับมีจำนวนน้อยกว่าในปัจจุบัน แต่พื้นที่ในการผลิตและเก็บเกี่ยวมีจำนวนมากกว่า เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการพัฒนาความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยเทคโนโลยีและวิธีการผลิตในปัจจุบัน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังนอกเหนือจากการบริโภคโดยตรงหลายรูปแบบ โดยมันสำปะหลังหัวสดมีศักยภาพในการแปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อการใช้ทั้งในและนอกประเทศได้หลากหลายชนิด ผลิตภัณฑ์หลักๆได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังตัดแปรรูป ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ ลิงทอ กาว และอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ มันสำปะหลังยังสามารถนำไปผลิตเป็นสารให้ความหวานแทนน้ำตาล และพลังงานทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงจากน้ำมัน ซึ่งรัฐบาลให้การสนับสนุนทางการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อใช้เป็นแหล่งพลังงานทดแทนภายในประเทศ โดยมีหลายฝ่ายให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันมีโรงงานที่ขออนุญาตผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพื่อเป็นพลังงานทดแทนแล้วจำนวน 6 โรงงาน ใน 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ปราจีนบุรี ชัยภูมิ ของแก่น และระยอง มีกำลังการผลิตรวม (ภายในปี พ.ศ.2549) ประมาณ 1,700,00 ล้านลิตร/วัน และใช้มันสำปะหลังมากกว่า 3 ล้านตัน/วัน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, www,

2548) ซึ่งจะส่งผลให้ความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสดเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตเพิ่มขึ้นจำนวนมาก

หากมองในด้านปริมาณความต้องการใช้มันสำปะหลังหัวสดเป็นวัตถุดิบในการผลิตของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลังที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และจำนวนผู้ประกอบการที่ต้องการมันสำปะหลังเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ผลผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้จึงไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการใช้ที่เพิ่มมากขึ้นในช่วง 2 – 3 ปีที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าผลผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้ทั้งหมดสามารถจำหน่ายเข้าสู่ระดับอุตสาหกรรมได้ทั้งหมดเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ภายใต้อุปสรรคด้านพื้นที่ ระยะเวลาการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว และสภาพภูมิอากาศ ให้สามารถผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อความต้องการใช้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ และภาวะการแข่งขันทางการส่งออกราคาที่สูงกว่าคู่แข่งเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบการผลิต ดังเช่นที่ผู้ประกอบการธุรกิจมันสำปะหลังกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน และหากในอนาคตอันใกล้นี้ โรงงานผู้ผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังแล้วเสร็จและสามารถผลิตได้เต็มกำลังการผลิต ปริมาณความต้องการใช้มันสำปะหลังจะเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ซึ่งหากไม่มีการพัฒนาทางการผลิตมันสำปะหลังหัวสดให้มีประสิทธิภาพแล้ว อาจส่งผลในด้านการขาดแคลนวัตถุดิบของอุตสาหกรรมต่างๆที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบหลักจำนวนมาก

หากพิจารณาในด้านของราคามันสำปะหลังพบว่าในปัจจุบันราคามันสำปะหลังขยับตัวสูงขึ้นมาก เป็นผลมาจากความต้องการใช้มันสำปะหลังที่เพิ่มมากขึ้นนั่นเอง ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง แต่จะส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นของอุตสาหกรรมต่างๆที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบ และส่งผลต่อเนื่องถึงผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังที่จะต้องมียุทธศาสตร์ราคาสูงขึ้น และเมื่อนำไปจำหน่ายในตลาดโลก ก็จะไม่สามารถแข่งขันทางการค้าได้

ดังนั้นการพัฒนาทางการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังจึงเป็นสิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรจะทำให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง และในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาไม่ควรคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก ต้องมีการพัฒนาอย่างรักษาสมดุลทางการค้าเพื่อประโยชน์ที่เกื้อกูลกันของทุกฝ่าย และเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

จากผลการศึกษาศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ทางการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลัง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคทางการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ผลิต และผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง ซึ่งทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางและกลยุทธ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดังต่อไปนี้

รัฐบาล

1. ควรให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังและเทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลัง เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตมันสำปะหลังที่มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น และมีคุณภาพ
2. ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในด้านการผลิตและการตลาดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างฐานความรู้ที่เข้มแข็งของเกษตรกร ซึ่งเปรียบเสมือนบุคลากรสำคัญของการผลิตมันสำปะหลังของประเทศ
3. ให้การสนับสนุนการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลัง เพื่อให้มีความหลากหลาย และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก
4. พัฒนาและหาช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้มีความหลากหลายมากขึ้น ไม่ผูกขาดอยู่กับผู้ซื้อใหญ่เพียงแหล่งเดียว
5. ควรศึกษาเพื่อปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์และนโยบายของรัฐบาลที่ไม่เอื้อต่อสมดุลทางการตลาด หรือทำให้ระบบการตลาดแตกต่างจากที่ควรจะเป็น
6. ศึกษากระบวนการผลิตและการตลาดจากประเทศที่มีศักยภาพในด้านการผลิตและการตลาดมากกว่าหรือประเทศที่เป็นคู่แข่งทางการผลิตและประเทศคู่ค้ากับประเทศไทย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของคู่แข่งและคู่ค้าที่สำคัญได้

เกษตรกร

1. แสวงหาและพัฒนาความรู้ความสามารถในการผลิตมันสำปะหลัง ให้มีความสำคัญกับการใช้มันสำปะหลังพันธุ์ดี ท่อนพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นและมีผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง
2. มีการรวมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสร้างกำลังในการต่อรองทางการผลิตและการตลาด
3. ทำความเข้าใจกับระบบกลไกการตลาด การซื้อ-ขาย การกำหนดราคาสินค้าเกษตร และนโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ผู้ประกอบการ

1. พัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีการผลิตให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ หรือสินค้าใหม่ๆ ที่มีมูลค่าสูงขึ้น เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้า ซึ่งความแตกต่างนั้นจะต้องสนองกับความต้องการหรือสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าเป็นหลัก
2. การควบคุมทุกกระบวนการภายในให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต
3. รวมกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจให้มีความเข้มแข็งมากกว่าในปัจจุบัน เพื่อเป็นการสร้าง

อำนาจในการต่อรองทางการผลิตและการตลาดกับองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง และเป็นการร่วมแบ่งปันความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ตลอดจนการร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

4. พัฒนาการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังแก่เกษตรกร ซึ่งอาจมีรูปแบบที่แน่นอนของการตกลงผลิต การซื้อสินค้าล่วงหน้า เพื่อให้สามารถประมาณการปริมาณวัตถุดิบ วางแผนการดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น ได้อย่างต่อเนื่อง

รายการอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน. (2547). **สถานการณ์สินค้าเกษตร** [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.dit.go.th/agriculture/product/trend/trend_0248.html
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2547). **มันสำปะหลัง** [ออนไลน์]. ได้จาก : http://www.thaifita.com/ascn_potato1.doc
- กรมการค้าระหว่างประเทศ. (2548). บทความ/เอกสารวิชาการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง: **หนทางตลาดมันสำปะหลังแบบยั่งยืน** [ออนไลน์]. ได้จาก[http://www.dft.moc.go.th/level4Frame.asp?sPage=the_files/ \\$\\$8/level4/tapioca5.html&level4=1024](http://www.dft.moc.go.th/level4Frame.asp?sPage=the_files/ $$8/level4/tapioca5.html&level4=1024)
- กรมการค้าระหว่างประเทศ. (2548). สินค้าหลัก: **มันสำปะหลัง การผลิต 2547**[ออนไลน์]. ได้จาก : [http://www.dft.moc.go.th/level4Frame.asp?sPage=the_files/ \\$\\$8/level4/tapioca1.html& level4=1013](http://www.dft.moc.go.th/level4Frame.asp?sPage=the_files/ $$8/level4/tapioca1.html& level4=1013)
- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2548). **รายงานความก้าวหน้าแก๊สโซฮอล์: การผลิตเอทานอลในปัจจุบัน** [ออนไลน์]. ได้จาก http://www.dede.go.th/dede/fileadmin/usr/bers/gasohol_document/gasohol_ethanol_production.pdf
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2546). **มันสำปะหลัง : เนื้อที่ ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รายจังหวัด พ.ศ.2543-2545** [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.oae.go.th/statistic/yearbook/2001-02/>.
- กล้าณรงค์ ศรีรอด. (2542). เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ ฉบับที่ 5 : **การแปรรูปและการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลัง**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข (ดร.). (2540). **รายงานการวิจัยเชิงวิชาการฉบับสมบูรณ์: การผลิตและการส่งออกกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- นิตยสารโลกการค้า. (2546). **กระทรวงพาณิชย์ส่งมันเส้นคุณภาพดีบุกจีน**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 86 พฤษภาคม.
- นิรันดร์ เชยเกษ. (2543). **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเกษตร) : การวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของราคาและการสะท้อนราคาของมันสำปะหลัง ข้าวโพด ถั่วเขียว และถั่วเหลืองของไทย**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ประพัฒน์ สุพนธนา. (2541). วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจบัณฑิต) : การศึกษาแนวโน้มการขยายตลาดแป้งมันสำปะหลังแปรรูปและภาพรวมของอุตสาหกรรมปลาช่อนกระป๋องในขอมะเขือเทศกะหมึกสำเร็จรูปและอาหารขบเคี้ยว. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา. (2546). ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา [CD-ROM]. ข้อมูลการตลาดจังหวัดนครราชสีมาประจำปี 2546 : หน้า98-99 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2540). นวัตกรรมมันสำปะหลังและการแปรรูปผลิตภัณฑ์. มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย. (2547). การใช้แป้งมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบประกอบในอุตสาหกรรมอื่น [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.tapicathai.org>
- มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย. (2547). การพัฒนามันสำปะหลังในประเทศไทย [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.tapicathai.org>
- มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย. (2547). มันสำปะหลังทำอะไรได้บ้าง [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.tapicathai.org>
- วิญญา ภัทรสุข. (2545). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิราพร พงศ์อาจารย์. (2542) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วลี ศุภฤกษ์รัตน์.(2541). วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วิทยาศาสตร์(เศรษฐศาสตร์เกษตร). เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร (เศรษฐศาสตร์เกษตร) : การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา ปีการเพาะปลูก 2540/41. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. (2547). 2545 : ปีทองผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.rakbankerd.com>.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจการเกษตรมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2547). แนวโน้มการผลิต [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.oae.go.th/ECON/trend.doc>
- สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2546). รายงานคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ ประจำปี 2545-2546. นครราชสีมา.
- สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2547). รายชื่อผู้ประกอบการลานมัน [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.cassava.org/thai/index.html>
- สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2547). รายชื่อผู้ประกอบการโรงงานมันสำปะหลังอัดเม็ด [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.cassava.org/thai/index.html>.

- สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2547). รายชื่อผู้ประกอบการ
อุตสาหกรรมแป้งมัน [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.cassava.org/thai/index.html>.
- สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2547). รายชื่อผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลัง [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.cassava.org/thai/index.html>
- สมาคมพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย. (2547). การผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย
[ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.cassava.org/>
- สุดาควง เรืองรุจิระ. (2543). หลักการตลาด พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์ประกายพริก.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ.
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2547). ปีหน้ามันราคาดี สศก.เตือนเกษตรกรขูดมันให้ดู
ความต้องการของโรงงานเพื่อรักษาระดับราคาไม่ให้ตกต่ำ [ออนไลน์]. ได้จาก
<http://www.oae.go.th/index.php?op=statbook>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2547). ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร: สถิติการเกษตรของ
ประเทศไทย [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.oae.go.th/statistic/yearbook/table28>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2547). มันสำปะหลัง (Cassava)ปีเพาะปลูก 2547/48 (ปี2548)
[ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.oae.go.th/mis/predic/forecast/cassava47.html>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา. (2547). มันสำปะหลัง [ออนไลน์]. ได้จาก :
<http://www.khorat.doae.go.th/munsumpalung>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2548). มันสำปะหลัง (Cassava)ปีเพาะปลูก 2548/49 (ปี2549)
[ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.oae.go.th/mis/predict/Camr48.html>

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับ
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจังหวัดนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รายชื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจังหวัดนครราชสีมา

1. บริษัท โรงงานมันอัดเม็ดแสงอยุธยา
2. บริษัท โรงสีพัฒนานครราชสีมา
3. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหชัยพิมาย
4. ห้างหุ้นส่วนจำกัดวิชัยพืชผลสีข้าว
5. เสรีการเกษตร (2525)
6. บริษัท เลียงเฮงนครราชสีมา จำกัด
7. บริษัท เอ็ม บี ส่งเสริมการเกษตร จำกัด
8. บริษัท ทิวาย เอ็น ทรานสปอร์ต จำกัด
9. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยณรงค์อุตสาหกรรม
10. บริษัท กิจเจริญสีข้าวพืชผล จำกัด
11. บริษัท พิชัยแสงตะวัน จำกัด
12. บริษัท โคราชพืชผล จำกัด
13. บริษัท พี เอช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด
14. บริษัท ซี เค เอส สหอุตสาหกรรม จำกัด
15. บริษัท พูลมิตร จำกัด
16. บริษัท ชูยเฮงหลีราชสีมา จำกัด
17. ห้างหุ้นส่วนจำกัดราชสีมาบุญญา
18. บริษัท เซ็นทรัลแกรนด์ จำกัด
19. บริษัท เจ้าพระยาพืชไร่ จำกัด
20. บริษัท ชัยภูมิพืชผลจำกัด
21. บริษัท ไทยวา (พิมาย) จำกัด 31
22. บริษัท แป้งมันเอี่ยมเฮงอุตสาหกรรม จำกัด
23. บริษัท แป้งมันอีสาน จำกัด
24. บริษัท สงวนวงษ์ อุตสาหกรรม จำกัด
25. บริษัท คอร์น โปรดักซ์ อามาด้าส
26. บริษัท เยอเนอรัล สตาร์ช จำกัด
27. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ส่งเสริมอิมพอร์ตเอ็กซ์พอร์ต

ที่มา : สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2545

ภาคผนวก ข

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	146	58.4
หญิง	104	41.6
รวม	250	100
อำเภอ		
ครบุรี	55	22.0
หนองบุญมาก	52	20.8
ขามทะเลสอ	46	18.4
เสิงสาง	32	12.8
ด่านขุนทด	28	11.2
สีคิ้ว	15	6.0
สูงเนิน	13	5.2
โนนไทย	4	1.6
ปากช่อง	3	1.2
เทพารักษ์	2	0.8
รวม	250	100
อายุ		
18-25 ปี	43	17.2
26-35 ปี	28	11.2
36 -45 ปี	105	42.0
46-55 ปี	54	21.6
56 - 65 ปี	18	7.2
66 ปีขึ้นไป	2	0.8
รวม	250	100

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การศึกษา		
ต่ำกว่า ป.6	113	45.2
ม.6 หรือเทียบเท่า	55	22.0
ป.6 หรือ เทียบเท่า	50	20.0
ม.3 หรือเทียบเท่า	26	10.4
ปริญญาตรี	4	1.6
อนุปริญญา	2	0.8
รวม	250	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและการเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับมันสำปะหลัง

การเข้าร่วม	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
สมาชิกกลุ่มเกษตรกร		
เข้าร่วม	176	70.4
ไม่ได้เข้าร่วม	74	29.6
รวม	250	100.0
อบรมความรู้		
ไม่เคย	133	53.2
เคย	117	46.8
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามอาชีพหลักของเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพรอง

อาชีพ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ทำนา	24	51.1
ทำไร่(อ้อย,ข้าวโพด)	7	14.9
รับราชการ	4	8.5
รับจ้าง	4	8.5
ค้าขาย	4	8.5
ทำสวน	3	6.4
เลี้ยงสัตว์	1	2.1
รวม	47	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเงินลงทุนเฉลี่ยต่อไร่

เงินลงทุนเฉลี่ย(บาท/ไร่)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
1,000-1,500	113	45.2
1,501-2,000	55	22.0
2,001-2,500	28	11.2
2,501-3,000	16	6.4
มากกว่า3,000	38	15.2
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 5 แสดงแหล่งเงินทุนและอัตราดอกเบี้ยในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร

แหล่งเงินทุน	ดอกเบี้ยเงินกู้					เงินทุนส่วน ตัวไม่เสีย ดอกเบี้ย	Total
	จำนวน(ราย)						
	(บาท/ปี)	ร้อยละ 1- 4	ร้อยละ 5 - 6	ร้อยละ 7 - 8	ร้อยละ 9 - 10		
เงินส่วนตัว	0	0	0	0	0	123	123
สหกรณ์การเกษตร/ นิกมการเกษตร	1	43	26	16	6	0	92
กองทุนหมู่บ้าน	2	48	19	6	2	0	77
ธ.ก.ส.	0	37	13	5	0	0	55
นายทุน	1	6	1	0	0	0	8
ญาติใกล้ชิด	0	5	1	0	0	0	6
รวม	4	139	60	27	8	123	361

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามลักษณะการปลูกมันสำปะหลัง

ลักษณะการปลูกมันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ทำเองบางส่วนและจ้างแรงงานบางส่วน	183	73.2
จ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยวทั้งหมด	58	23.2
ปลูกและเก็บเกี่ยวเองทั้งหมด	9	3.6
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพื้นที่ของตนเองที่ใช้ปุ๋ยหมักสำหรับปลูก
ในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547

พื้นที่ตนเอง (ไร่)	ปีการเพาะปลูก 2545/2546		ปีการเพาะปลูก 2546/2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการปลูก	29	11.6	31	12.4
1 - 10	68	27.2	70	28.0
11 - 20	61	24.4	66	26.4
21 - 30	41	16.4	31	12.4
41 - 50	15	6.0	14	5.6
51 - 60	13	5.2	16	6.4
61 - 70	3	1.2	4	1.6
71 - 80	11	4.4	9	3.6
81 - 90	1	0.4	1	0.4
91 - 100	5	2.0	6	2.4
101-150	2	0.8	1	0.4
301 - 350	1	0.4	1	0.4
รวม	250	100	250	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพื้นที่เช่าที่ปลูกมันสำปะหลังในปีที่การเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547

พื้นที่เช่า (ไร่)	ปีการเพาะปลูก 2545/2546		ปีการเพาะปลูก 2546/2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการเช่าพื้นที่ปลูก	171	68.4	179	71.6
1- 10	35	14.0	32	12.8
11 - 20	28	11.2	24	9.6
21 - 30	5	2.0	4	1.6
41 - 50	5	2.0	4	1.6
51 - 60	1	0.4	1	0.4
61 - 70	1	0.4	1	0.4
81 - 90	-	-	1	0.4
91 - 100	4	1.6	3	1.2
500	-	-	1	0.4
รวม	250	100.0	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามค่าเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปีที่การเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547

ค่าเช่าพื้นที่ (บาท/ไร่)	ปีการเพาะปลูก 2545/2546		ปีการเพาะปลูก 2546/2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
200 - 300	31	39.2	27	38.0
301 - 400	12	15.2	12	16.9
401 - 500	17	21.5	14	19.7
501 - 600	1	1.3	-	-
601 - 700	7	8.9	7	9.9
701 - 800	4	5.1	5	7.0
1,000	7	8.9	5	7.0
1,500	-	-	1	1.4
รวม	79	100	71	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกร แยกตามการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังปีการเพาะปลูก 2547/2548 เมื่อเทียบกับปีการเพาะปลูก 2546/2547

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูก มันสำปะหลัง	พื้นที่ตนเอง		พื้นที่เช่า	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ปลูก	26	10.4	196	78.4
เท่าเดิม	166	66.4	20	8.0
ลดลง	40	16.0	23	9.2
เพิ่มขึ้น	18	7.2	11	4.4
รวม	250	100.0	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพื้นที่ที่คาดว่าจะปลูกมันสำปะหลังในปี การเพาะปลูก 2547/2548

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)	พื้นที่ตนเอง		พื้นที่เช่า	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีการปลูก	26	10.4	196	78.4
1- 10	73	29.2	22	8.8
11 - 20	56	22.4	15	6.0
21 - 30	37	14.8	3	1.2
41 - 50	21	8.4	6	2.4
51 - 60	14	5.6	1	0.4
61 - 70	5	2.0	2	0.8
71 - 80	10	4.0	1	0.4
81 - 90	1	0.4	-	-
91 - 100	3	1.2	4	1.6
150	2	0.8	-	-
200	1	0.4	-	-
300	1	0.4	-	-
รวม	250	100.0	250	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการเปลี่ยนแปลงค่าเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปีการเพาะปลูก 2547/2548เมื่อเทียบกับปีการเพาะปลูก 2546/2547

การเปลี่ยนแปลงค่าเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เท่าเดิม	50	92.6
เพิ่มขึ้น	3	5.5
ลดลง	1	1.9
รวม	54	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามประมาณการค่าเช่าพื้นที่ในปีการเพาะปลูก 2547/2548

ค่าเช่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (บาท/ไร่)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
200 - 300	19	35.2
301 - 400	9	16.7
401 - 500	13	24.1
601 - 700	6	11.1
701 - 800	3	5.5
1,000	3	5.5
1,300	1	1.9
รวม	54	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุผลในการเลือกพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร

เหตุผล	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
พื้นที่ปลูกพืชอื่นได้ไม่ดีเท่ามันสำปะหลัง	210	84.0
พื้นที่ว่างจากการปลูกพืชอื่น	28	11.2
ปลูกสลับกับพืชอื่นๆที่ทำการปลูกอยู่	12	4.8
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรปลูก

พันธุ์มันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
เกษตรศาสตร์ 50	148	59.2
ระยอง 90	74	29.6
ระยอง 81	50	20.0
ห้วยบง 60	18	7.2
ระยอง 5	12	4.8

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 250 ราย

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามระยะเวลาการใช้พันธุ์มันสำปะหลัง

ระยะเวลาการใช้พันธุ์มันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เป็นพันธุ์ใหม่ยังไม่เคยปลูกมาก่อน	29	11.6
ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 2 ปี	68	27.2
ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 3 ปี	51	20.4
ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 4 ปี	10	4.0
ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 5 ปี	24	9.6
ปลูกติดต่อกันมาแล้วมากกว่า 5 ปี	68	27.2
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลในการเลือกพันธุ์มันสำปะหลัง

เหตุผล	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
มีท่อนพันธุ์อยู่แล้ว ไม่ต้องซื้อ	174	61.5
มีปริมาณผลผลิตสูง	63	22.3
จำหน่ายได้ราคาดี	32	11.3
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ	8	2.8
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน	3	1.1
ได้รับการแนะนำจากเพื่อนบ้าน	2	0.7
เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	1	0.4
รวม	283	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลัง

การเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลังที่ปลูก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	204	81.6
มีการเปลี่ยนแปลง	46	18.4
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงพันธุ์
มันสำปะหลัง

เหตุผล	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
คาดว่าจะให้ผลผลิตสูง	38	82.6
เปอร์เซ็นต์แป้งดีกว่าพันธุ์เดิม	7	15.2
มีอัตราการเจริญเติบโตดีกว่า	7	15.2
ต้องการทดลองพันธุ์ใหม่	3	6.5
ทำตามคำแนะนำของเกษตรตำบล/อำเภอ	1	2.2

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนเกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงพันธุ์มันสำปะหลังทั้งหมด 46 ราย

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลที่เกษตรกรไม่เปลี่ยนแปลงพันธุ์
มันสำปะหลัง

เหตุผลที่ไม่เปลี่ยนพันธุ์มันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
พันธุ์เดิมคืออยู่แล้ว	156	76.5
เป็นพันธุ์ที่หาได้ง่าย/ไม่มีพันธุ์มันที่ต้องการเพียงพอ	36	17.6
ไม่มีเงินทุนในการซื้อพันธุ์ใหม่	17	8.3
ไม่มีพื้นที่ที่ปลูกเพิ่มเติม	1	0.5

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการได้รับสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลัง

หน่วยงานที่สนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการสนับสนุน	215	86.0
หน่วยงานราชการ	31	12.4
หน่วยงานเอกชน	4	1.6
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามพันธุ์มันที่ได้รับการสนับสนุน

พันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุน	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เกษตรศาสตร์ 50	24	63.2
ห้วยบง	10	26.3
ระยอง 72	4	10.5
รวม	38	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามระยะเวลาการปลูกมันสำปะหลัง 1 รุ่น

ระยะเวลาการปลูก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
8-10 เดือน	108	43.2
11-12 เดือน	139	55.6
มากกว่า 12 เดือน	3	1.2
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเดือนที่เกษตรกรทำการปลูกและเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง

เดือน	ปลูก		เก็บเกี่ยว	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
มกราคม - กุมภาพันธ์	21	8.4	148	59.2
มีนาคม - เมษายน	208	83.2	85	34.0
พฤษภาคม - มิถุนายน	58	23.2	15	6.0
กรกฎาคม - สิงหาคม	8	3.2	5	2.0
กันยายน - ตุลาคม	10	4.0	21	8.4
พฤศจิกายน - ธันวาคม	27	10.8	59	23.6

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามเหตุผลในการเลือกช่วงเวลาในการปลูกและเก็บเกี่ยว

เหตุผล	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
สภาพอากาศเหมาะสม	204	75.0
คาดว่าจะได้ผลผลิตในปริมาณมาก	37	13.6
คาดว่าผลผลิตออกสู่ตลาดแล้วราคาคดี	31	11.4
รวม	272	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามผลผลิตที่ได้รับในปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547

ผลผลิตที่ได้รับ (ตัน/ไร่)	ปีการเพาะปลูก 2545/2546		ปีการเพาะปลูก 2546/2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ปลูก	9	3.6	11	4.4
1.0 - 2.0	62	24.8	80	32.0
2.1 - 3.0	98	39.2	102	40.8
3.1 - 4.0	56	22.4	39	15.6
4.1 - 5.0	15	6.0	10	4.0
5.1 - 6.0	8	3.2	3	1.2
6.1 - 7.0	2	0.8	5	2.0
รวม	250	100	250	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามราคามันสำปะหลังหัวสดที่ขายได้ใน
ปีการเพาะปลูก 2545/2546 และปีการเพาะปลูก 2546/2547

ราคาจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสด (บาท/กิโลกรัม)	ปีการเพาะปลูก 2545/2546		ปีการเพาะปลูก 2546/2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
0.8-1.00	114	45.6	4	1.6
1.01-1.20	92	36.8	15	6.0
1.21-1.40	29	11.6	54	21.6
1.41-1.60	7	2.8	144	57.6
1.61-1.80	-	-	26	10.4
1.81-2.00	-	-	1	0.4
ไม่ปลูก	8	3.2	6	2.4
รวม	250	100.0	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับใน
ปีการเพาะปลูก 2547/2548

ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ(ตัน/ไร่)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ปลูก	57	22.8
1.0 - 2.0	40	16.0
2.1 - 3.0	80	32.0
3.1 - 4.0	51	20.4
4.1 - 5.0	13	5.2
5.1 - 6.0	7	2.8
6.1 - 7.0	2	0.8
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามราคามันสำปะหลังหัวสดที่คาดว่าจะจำหน่ายได้ในปีการเพาะปลูก 2547/2548

ราคาจำหน่ายมันสำปะหลังหัวสด (บาท/กิโลกรัม)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ปลูก	37	14.8
0.8-1.00	6	2.4
1.01-1.20	1	0.4
1.21-1.40	15	6.0
1.41-1.60	87	34.8
1.61-1.80	49	19.6
1.81-2.00	50	20.0
มากกว่า 2.00	5	2.0
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามสถานที่จำหน่ายมันสำปะหลัง

สถานที่จำหน่าย	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
โรงงานอัดเม็ดหรือโรงแป้ง	168	67.2
ลานมัน ใกล้ที่ปลูก	106	42.4
ผู้รับซื้อ	3	1.2

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการจำหน่ายให้ผู้รับซื้อในแต่ละปี

ผู้รับซื้อมันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
จำนวนผู้รับซื้อ		
รายเดียว	128	51.2
มากกว่า 1 ราย	122	48.8
รวม	250	100
ประเภทผู้รับซื้อ		
เจ้าประจำ	142	56.8
ขจร	108	43.2
รวม	250	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามปัจจัยหรือเหตุผลในการเลือกสถานที่นำมันสำปะหลังไปจำหน่าย

ปัจจัยหรือเหตุผล	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ให้ราคาสูง	160	64.0
ใกล้ที่ผลิต ไม่ต้องขนส่งไกล	96	38.4
เชื่อถือได้ ยุติธรรมในการชั่งและประเมินราคา	73	29.2
ได้รับเงินเร็ว	44	17.6
ไม่มีเงื่อนไขในการซื้อ-ขายยุ่งยาก	15	6.0
มีสัญญาหรือเงื่อนไขต่อกัน	1	0.4

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการรับทราบเกณฑ์การกำหนดราคามันสำปะหลัง

เกณฑ์การกำหนดราคามันสำปะหลัง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ทราบเกณฑ์การกำหนดราคามันสำปะหลัง	166	66.4
ทราบเกณฑ์การกำหนดราคามันสำปะหลัง		
- เปอร์เซ็นต์แป้ง	78	31.2
- ความต้องการของตลาด	6	2.4
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 34 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามการรับทราบเกี่ยวกับประโยชน์ของมันสำปะหลังและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

การรับทราบ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ประโยชน์ของมันสำปะหลัง		
ทราบ	156	62.4
ไม่ทราบ	94	37.6
รวม	250	100.0
นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับมันสำปะหลัง		
ไม่ทราบ	168	67.2
ทราบ	82	32.8
รวม	250	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามประ โยชน์ของมันสำปะหลังที่เกษตรกร
ทราบ

ประโยชน์ของมันสำปะหลังที่เกษตรกรทราบ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
แป้งมันสำปะหลัง	130	52.0
ผลิตอาหารสัตว์	71	28.4
ผลิตพลังงานเชื้อเพลิง	34	13.6
ผงชูรส	28	11.2
ปุ๋ย/ยามาแมลง	5	2.0
ภาชนะใส่ของ	3	1.2
กาว	2	0.8
กลูโคส	1	0.4

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแยกตามนโยบายรัฐบาลเกี่ยว
กับมันสำปะหลังที่เกษตรกรทราบ

นโยบายเกี่ยวกับมันสำปะหลังที่เกษตรกรทราบ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
รับจํานําผลผลิต/พุงราคา	62	75.6
การพัฒนาผลิตภัณฑ์	19	23.2
การให้ความรู้เรื่องการผลิตและการตลาด	4	4.9

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังแยกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เกษตรตำบล/อำเภอ	151	60.4
โทรทัศน์	108	43.2
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	107	42.8
พัฒนาชุมชน	54	21.6
วิทยุ	40	16.0
หนังสือพิมพ์	30	12.0
เพื่อนบ้าน	12	4.8
ข่าวสารเกษตรและอินเทอร์เน็ต	2	0.8

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 38 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรแยกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจำหน่ายและราคามันสำปะหลัง

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ผู้รับซื้อมันสำปะหลัง	175	70.0
กลุ่มผู้ผลิตในพื้นที่เดียวกัน	144	57.6
เกษตรตำบล/อำเภอ/พัฒนาชุมชน	100	40.0
วิทยุ/โทรทัศน์	81	32.4
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	61	24.4
หนังสือพิมพ์	16	6.4

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 -2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ภาคผนวก ค

กลุ่มผู้ประกอบการน้ำมัน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการตามแยกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
อำเภอ		
เสิงสาง	7	26.9
ด่านขุนทด	6	23.1
สีคิ้ว	5	19.2
ขามทะเลสอ	3	11.5
ปากช่อง	2	7.7
ปักธงชัย	2	7.7
โชคชัย	1	3.8
รวม	26	100.0
เงินทุนจดทะเบียน(บาท)		
200,001 - 500,000	1	3.8
500,001 - 1,000,000	3	11.5
1,000,001 - 3,000,000	13	50.0
3,000,001 -5,000,000	7	26.9
300,000,001 -500,000,000	2	7.7
รวม	26	100.0
ประเภทของกิจการ		
เป็นผู้ส่งเสริมให้มีการผลิตและรับซื้อ	12	46.2
เป็นผู้รับซื้อเพียงอย่างเดียว	10	38.5
เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้รับซื้อ	4	15.4
รวม	26	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการน้ำมันแยกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการมันสำปะหลังฯ		
เข้าร่วม	26	100.0
ไม่ได้เข้าร่วม	0	0
รวม	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการน้ำมันแยกตามปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด

ปริมาณการรับซื้อเฉลี่ย(ตัน/ปี)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
500 - 1,000	2	7.7
1,001 - 3,000	4	15.4
3,001 - 5,000	9	34.6
5,001 - 8,000	6	23.1
8,001 - 10,000	1	3.8
10,001 - 50,000	4	15.4
รวม	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปริมาณเฉลี่ยในการผลิตมันเส้น

ปริมาณการผลิตมันเส้นเฉลี่ย(ตัน/ปี)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
100 - 500	3	11.5
1,000 - 1,200	3	11.5
1,401 - 1,600	4	15.4
1,601 - 1,800	3	11.5
1,801 - 2,000	10	38.5
มากกว่า 2,000	3	11.4
รวม	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาจำหน่ายมันเส้น

ราคาจำหน่ายมันเส้น(บาท/กิโลกรัม)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
3.0	7	26.9
3.2	13	50.0
3.5	6	23.1
รวม	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปริมาณการรับซื้อ
มันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546 และปี พ.ศ.2547

ปริมาณการรับซื้อ(ตัน)	ปี พ.ศ.2546		ปี พ.ศ.2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
500 - 2,000	3	11.5	8	30.8
2,001 - 4,000	4	15.4	10	38.5
4,001 - 6,000	12	46.2	-	-
6,001 - 8,000	-	-	4	15.4
8,001 - 10,000	1	3.8	1	3.8
10,001 - 12,000	2	7.7	1	3.8
18,001 - 20,000	1	3.8	-	-
25,000 - 35,000	-	-	2	7.6
มากกว่า 35,000	3	11.4	-	-
รวม	26	100	26	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาเฉลี่ยในการรับซื้อ
มันสำปะหลังหัวสดในปีที่ปี พ.ศ.2546 และปี พ.ศ.2547

ราคาซื้อขายเฉลี่ย (บาท / กิโลกรัม)	ปี พ.ศ.2546		ปี พ.ศ.2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
0.81 - 0.90	5	19.2	-	-
0.91 - 1.00	16	61.5	-	-
1.01 - 1.10	5	19.2	-	-
1.11 - 1.20	-	-	8	30.8
1.21 - 1.30	-	-	10	38.5
1.31 - 1.40	-	-	8	30.8
รวม	26	100	26	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาสูงสุดและราคาต่ำสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546

ราคารับซื้อมันสำปะหลังหัวสด (บาท/กิโลกรัม)	ต่ำสุด		สูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
0.70 - 0.80	16	61.5	-	-
0.81 - 0.90	4	15.4	1	3.8
0.91 - 1.00	6	23.1	3	11.5
1.01 - 1.10	-	-	7	26.9
1.11 - 1.20	-	-	11	42.3
1.21 - 1.30	-	-	4	15.4
รวม	26	100.0	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาสูงสุดและราคาต่ำสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2547

ราคารับซื้อมันสำปะหลังหัวสด (บาท/กิโลกรัม)	ต่ำสุด		สูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
1.00	1	3.8	-	-
1.10	3	11.5	-	-
1.20	10	38.5	-	-
1.30	12	46.2	5	19.2
1.40	-	-	8	30.8
1.50	-	-	13	50.0
รวม	26	100.0	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามการคาดการณ์ปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2548

ปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด(ตัน)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
1,500 - 2,000	2	7.7
2,001 - 3,000	1	3.8
3,001 - 4,000	3	11.5
4,001 - 5,000	10	38.5
6,001 - 7,000	4	15.4
10,000	1	3.8
12,000	1	3.8
30,000	1	3.8
40,000	1	3.8
50,000	1	3.8
55,000	1	3.8
รวม	26	100

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามราคาซื้อขายเฉลี่ยในปี พ.ศ.2548

ราคาซื้อขายเฉลี่ย(บาท/กิโลกรัม)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
1.30	11	42.3
1.40	15	57.7
รวม	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด

ปัจจัย	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
ราคาของมันสำปะหลังหัวสด	18	69.2
ราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	14	53.8
นโยบายรัฐบาล	13	50.0
ปริมาณการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร	10	38.5
กำลังการผลิต	10	38.5

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการลานมันที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 26 ราย

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามเกณฑ์การกำหนดราคามันสำปะหลังหัวสด

เกณฑ์การกำหนดราคาซื้อ	มันสำปะหลังหัวสด		มันเส้น	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
ตามราคาตลาดในประเทศ	26	100	24	92.3
ตามปริมาณแป็ง	11	42.3	-	-
ตามราคาตลาดโลก	8	30.8	18	69.2

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการลานมันที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 26 ราย

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการลานมันแยกตามสถานที่จำหน่ายมันเส้น

สถานที่จำหน่าย	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ผู้รับซื้อภายในประเทศเพื่อการส่งออก	26	100.0
ต่างประเทศ	0	0
รวม	26	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ภาคผนวก ง

กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
อำเภอ		
เมือง	5	35.7
ครบบุรี	2	14.3
สีคิ้ว	2	14.3
ขามทะเลสอ	1	7.1
โชคชัย	1	7.1
บัวใหญ่	1	7.1
สูงเนิน	1	7.1
พิมาย	1	7.1
รวม	14	100
เงินทุนจดทะเบียน(บาท)		
น้อยกว่า 5,000,000	1	7.1
5,000,001 - 10,000,000	2	14.3
10,000,001 - 50,000,000	5	35.7
100,000,001 - 300,000,000	5	35.7
300,000,001 - 500,000,000	1	7.1
รวม	14	100

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามข้อมูลทั่วไป

ประเภทกิจการ		
โรงงานมันอัดเม็ด	7	50.0
โรงงานแป้งมันสำปะหลัง	6	42.9
ผู้ผลิตและผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง	1	7.1
รวม	14	100
การเข้าร่วมเป็นสมาชิก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เข้าร่วม	14	100.0
ไม่ได้เข้าร่วม	0	0
รวม	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามประเภทผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
มันอัดเม็ด	8	57.14
มันเส้น	6	42.86
แป้งมันสำปะหลัง	5	35.71
แป้งมันสำปะหลังคัดแปร	3	27.43

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด

14 ราย

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546 และ ปี พ.ศ.2547

ปริมาณการรับซื้อ (ตัน/ปี)	ปี พ.ศ.2546		ปี พ.ศ.2547	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการรับซื้อ	2	14.3	1	7.1
น้อยกว่า 50,000	3	21.4	2	14.3
50,001 - 100,000	1	7.1	3	21.4
100,001 - 300,000	5	35.7	6	42.9
300,001 - 500,000	1	7.1	2	14.3
500,001 - 700,000	1	7.1	-	-
มากกว่า 700,000	1	7.1	-	-
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามการคาดการณ์ปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2548

ปริมาณการรับซื้อ (ตัน/ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการรับซื้อ	1	7.1
น้อยกว่า 50,000	2	14.3
50,001 - 100,000	2	14.3
100,001 - 300,000	4	28.6
300,001 - 500,000	3	21.4
500,001 - 700,000	1	7.1
มากกว่า 1,000,000	1	7.1
รวม	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของผู้ประกอบการ

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ราคามันสำปะหลังหัวสด	9	64.3
ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	8	57.2
กำลังการผลิต	6	42.9
นโยบายรัฐบาล	6	42.9
ไม่มีการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด	1	7.1

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด 14 ราย

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2546

ราคารับซื้อ (บาท/กิโลกรัม)	ราคาต่ำสุด		ราคาสูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการรับซื้อ	2	14.3	2	14.3
0.81 - 1.00	7	50.0	-	-
1.01 - 1.20	5	35.7	8	57.1
1.21 - 1.40	-	-	3	21.4
1.41 - 1.60	-	-	1	7.1
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดในปี พ.ศ.2547

ราคาซื้อ (บาท/กิโลกรัม)	ราคาต่ำสุด		ราคาสูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการรับซื้อ	1	7.1	1	7.1
0.81 - 1.00	3	21.4	-	-
1.01 - 1.20	4	28.6	-	-
1.21 - 1.40	6	42.9	5	35.7
1.41 - 1.60	-	-	7	50.0
1.61 - 1.80	-	-	1	7.1
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามราคาที่เคยคาดว่าจะมีการรับซื้อในปี พ.ศ.2548

ราคาที่เคยคาดว่าจะรับซื้อ(บาท/กิโลกรัม)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการรับซื้อ	1	7.1
1.01 - 1.20	2	14.3
1.21 - 1.40	4	28.6
1.41 - 1.60	7	50.0
รวม	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับมันสำปะหลัง แยกตามกำลังการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง

กำลังการผลิต (ตัน/ปี)	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 50,000	2	14.3
50,001 - 100,000	3	21.4
100,001 - 300,000	5	35.7
300,001 - 500,000	3	21.4
มากกว่า 1,000,000	1	7.1
รวม	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการผลิตมันเส้นอาหารสัตว์ และมันอัดเม็ด

ปริมาณการผลิต (ตัน/ปี)	มันเส้น		มันอัดเม็ด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการผลิต	8	57.1	7	50.0
20,000 - 30,000	3	21.4	-	-
30,001 - 40,000	-	-	2	14.3
40,001 - 50,000	2	14.3	1	7.1
50,001 - 60,000	-	-	1	7.1
70,001 - 80,000	-	-	1	7.1
80,001 - 85,000	-	-	1	7.1
มากกว่า 85,000	1	7.1	1	7.1
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการผลิตแป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังตัดแปร

ปริมาณการผลิต (ตัน/ปี)	แป้งมันดิบ		แป้งตัดแปร	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการผลิต	9	64.3	11	78.6
18,000	-	-	1	7.1
45,000	1	7.1	-	-
60,000	1	7.1	-	-
100,000	1	7.1	1	7.1
120,000	1	7.1	1	7.1
125,000	1	7.1	-	-
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามเกณฑ์การประเมินราคามันสำปะหลังหัวสด

เกณฑ์การประเมินราคา	จำนวน(ราย)	ร้อยละ*
ไม่มีการรับซื้อ	1	7.1
ราคาในประเทศ	11	78.6
ราคาตลาดโลก	8	57.2
ปริมาณแป้ง	7	50.0
นโยบายรัฐบาล	4	28.6
ราคาแป้งมันสำปะหลังแปรรูปที่ขายได้ในตลาดโลก	1	7.1

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด

14 ราย

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการจำหน่ายมันเส้นและมันอัดเม็ด

ปริมาณการจำหน่าย (ตัน/ปี)	มันเส้น		มันอัดเม็ด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการผลิต	8	57.1	7	50.0
20,000 - 30,000	3	21.5	-	-
30,001 - 40,000	-	-	2	14.3
40,001 - 50,000	2	14.3	1	7.1
50,001 - 60,000	-	-	1	7.1
70,001 - 80,000	-	-	1	7.1
80,001 - 90,000	-	-	1	7.1
90,001 - 100,000	1	7.1	1	7.1
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามปริมาณการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง และแป้งมันสำปะหลังคัดแปร

ปริมาณการจำหน่าย (ตัน/ปี)	แป้งมันสำปะหลัง		แป้งมันสำปะหลังคัดแปร	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการผลิต	9	64.3	11	78.6
18,000	-	-	1	7.1
45,000	1	7.1	-	-
100,000	2	14.3	1	7.1
120,000	1	7.1	1	7.1
125,000	1	7.1	-	-
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายมันเส้น

ราคามันเส้น (บาท/กิโลกรัม)	ราคาต่ำสุด		ราคาสูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการซื้อ-ขาย	8	57.1	8	57.1
2.26 - 2.5	2	14.3	0	0
2.51 - 2.75	2	14.3	0	0
2.76 - 3.00	1	7.1	2	14.3
3.01 - 3.25	0	0.0	1	7.1
3.26 - 3.50	1	7.1	1	7.1
3.76 - 4.00	0	0.0	2	14.3
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายมันอัดเม็ด

ราคามันอัดเม็ด (บาท/กิโลกรัม)	ราคาต่ำสุด		ราคาสูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการซื้อ-ขาย	7	50.0	7	50.0
2.51 - 2.75	1	7.1	0	0
2.76 - 3.00	5	35.7	0	0
3.01 - 3.25	0	0.0	4	28.6
3.26 - 3.50	1	7.1	1	7.1
3.51 - 3.75	0	0.0	1	7.1
4.26 - 4.50	0	0.0	1	7.1
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลัง

ราคาแป้งมันสำปะหลัง (บาท/กิโลกรัม)	ราคาต่ำสุด		ราคาสูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการผลิต	9	64.3	9	64.3
5.1 - 7.0	5	35.7	0	0
7.1 - 9.0	0	0.0	2	14.3
9.1 - 11.0	0	0	3	21.4
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดในการจำหน่ายแป้งมันสำปะหลังคัดแปร

ราคาแป้งมันสำปะหลังคัดแปร (บาท/กิโลกรัม)	ราคาต่ำสุด		ราคาสูงสุด	
	จำนวน(ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการผลิต	11	78.6	11	78.6
9.1 - 11.0	2	14.3	1	7.1
13.1 - 15.0	1	7.1	2	14.3
รวม	14	100.0	14	100.0

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของโรงงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลังแยกตามเกณฑ์การประเมินราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

เกณฑ์การประเมินราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ราคาในตลาดโลก	12	85.7
ราคาภายในประเทศ	10	71.4
ข้อตกลงกับผู้ซื้อสินค้า	1	7.1
ราคาของสินค้าทดแทน	1	7.1

ที่มา : จากการสำรวจปี พ.ศ. 2547 - 2548 และจากการคำนวณ

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

* ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด

14 ราย

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ชุดที่ 1 สำหรับเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด นครราชสีมา
2. อายุผู้ให้ข้อมูล
 18-25 ปี 26-35 ปี
 36-45 ปี 46-55 ปี
 55-65 ปี 66 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
 อื่นๆ (ระบุ).....
4. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตร
 ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก
5. การเข้าร่วมอบรมความรู้ทางการเกษตร
 ไม่เคยเข้าร่วมอบรม เคยเข้าร่วมอบรม ครั้ง
6. การปลูกมันสำปะหลังเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพรองของท่าน หากเป็นอาชีพรอง อาชีพหลักของท่านคืออะไร
 อาชีพหลัก
 อาชีพรอง อาชีพหลักคือ.....

7. แหล่งเงินทุนในการปลูกมันสำปะหลังของท่าน
- เงินทุนส่วนตัว ญาติใกล้ชิด
- นายทุน สหกรณ์การเกษตร/นิคมการเกษตร
- กองทุนหมู่บ้าน ธนาคาร.....
- อื่นๆ (ระบุ).....
8. มูลค่าการลงทุนมันสำปะหลังในแต่ละรุ่นประมาณเท่าใด
- 1,000 – 1,500 บาท/ไร่ 1,501 – 2,000 บาท/ไร่
- 2,001 – 2,500 บาท/ไร่ 2,501 – 3,000 บาท/ไร่
- มากกว่า 3,000 บาท/ไร่ อื่นๆ (ระบุ).....
9. ดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับการลงทุนปลูกมันสำปะหลัง
- ร้อยละ 5 - 6 ร้อยละ 7 - 8
- ร้อยละ 9 - 10 ร้อยละ 11 - 12
- อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพด้านการผลิตมันสำปะหลัง

1. พื้นที่ทำการปลูกมันสำปะหลัง

ปีการเพาะปลูก	จำนวนพื้นที่ปลูก(ไร่)		อัตราค่าเช่า (บาท/ไร่)	ผลผลิตที่ได้รับ / คาดว่า จะได้รับ(ตัน)
	พื้นที่ของตนเอง	พื้นที่เช่า		
ปีที่ผ่านมา				
ปีปัจจุบัน				
ปีต่อไป				

2. เพราะเหตุใดท่านจึงปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าว
- พื้นที่ทำการปลูกไม่สามารถปลูกพืชอื่นๆ ได้ดีเท่ากับมันสำปะหลัง
- พื้นที่ทำการปลูกเป็นพื้นที่ที่ว่างจากการปลูกพืชอื่น
- อื่นๆ(ระบุ).....
3. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านตัดสินใจเลือกปลูกมันสำปะหลัง คือ
- ราคาดันมันสำปะหลังที่ขายได้ พื้นที่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้
- นโยบายการสนับสนุนของรัฐบาล โควตาเพาะปลูกกับบริษัทเอกชน
- อื่นๆ.....

4. ท่านใช้ระยะเวลาเท่าใดในการปลูกมันสำปะหลังจนถึงเก็บเกี่ยวแต่ละรุ่น

8-10 เดือน

11-12 เดือน

อื่นๆ.....

5. ช่วงเวลา (เดือน) ที่ท่านปลูกและเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง และพันธุ์มันสำปะหลังที่ท่านปลูก คือ

ปลูกครั้งที่/ แปลงที่	เดือนที่ทำการปลูก	เดือนที่เก็บเกี่ยว

6. พันธุ์มันที่ใช้อยู่ในปัจจุบันใช้เพาะปลูกติดต่อกันมาแล้วกี่ปี

เป็นพันธุ์ใหม่ที่ยังไม่เคยปลูกมาก่อน

ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 2 ปี

ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 3 ปี

ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 4 ปี

ปลูกติดต่อกันมาแล้ว 5 ปี

ปลูกติดต่อกันมาแล้วมากกว่า 5 ปี

อื่นๆ(ระบุ).....

7. เพราะเหตุใดจึงเลือกช่วงเวลา (เดือน) ในการปลูกดังกล่าว

เป็นช่วงเวลาที่สภาพอากาศเหมาะสม

เป็นช่วงเวลาที่คาดว่าจะได้ผลผลิตในปริมาณมาก

เป็นช่วงเวลาที่คาดว่าเมื่อผลผลิตออกสู่ตลาดจะได้ราคาดี

อื่นๆ(ระบุ).....

8. ท่านได้รับการสนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือไม่

ไม่ได้รับการสนับสนุน

ได้รับการสนับสนุน

พันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุน	หน่วยงานที่สนับสนุน

9. เหตุผลของท่าน ในการเลือกพันธุ์มันสำปะหลังเพื่อนำมาปลูก คือ

เป็นพันธุ์ที่มีอยู่แล้ว ไม่ต้องซื้อท่อนพันธุ์ใหม่

เป็นพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

เป็นพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน

เป็นพันธุ์ที่มีปริมาณผลผลิตสูง

เป็นพันธุ์ที่จำหน่ายได้ราคาดี

อื่นๆ (ระบุ).....

10. การใช้พันธุ์มันสำปะหลังในการเพาะปลูกมีการเปลี่ยนแปลงการใช้พันธุ์ทุกปีหรือไม่
- ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพราะ.....
- มีการเปลี่ยนแปลง เพราะ.....
11. ในการปลูกมันสำปะหลังท่านปลูกโดยวิธีใด
- ปลูกและเก็บเกี่ยวเองทั้งหมด จ้างแรงงานในการปลูกและเก็บเกี่ยวทั้งหมด
- ทำเองบางส่วนและจ้างแรงงานบางส่วน อื่นๆ (ระบุ)
12. ท่านทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมันสำปะหลังจากทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน เกษตรตำบล / เกษตรอำเภอ
- พัฒนาชุมชน วิทยุ
- โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
- อื่นๆ
13. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของมันสำปะหลังหรือไม่
- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของมันสำปะหลังเลย
- มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของมันสำปะหลัง (โปรดระบุประโยชน์ของมันสำปะหลังที่ท่านทราบ)
-
-
14. ท่านทราบนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังหรือไม่
- ไม่ทราบ
- ทราบ (โปรดระบุเท่าที่ท่านทราบ).....
-
-
15. ปัจจุบันท่านประสบปัญหาทางการปลูกมันสำปะหลังในเรื่องใดบ้าง
- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพด้านการตลาดมันสำปะหลัง

1. ในท้องถิ่นของท่านมีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังหรือไม่
 - ไม่มี
 - มี ได้แก่.....
2. เมื่อท่านเก็บเกี่ยวผลผลิตมันสำปะหลังแล้ว ท่านนำไปจำหน่ายที่ใด
 - มีผู้มารับซื้อที่ไร่
 - ผู้ให้แหล่งเงินทุน
 - อื่นๆ (ระบุ).....
 - ลานมันใกล้กับสถานที่ที่ปลูก
 - โรงงานมันอัดเม็ดหรือโรงแปง
3. ในแต่ละปีขายมันสำปะหลังให้กับผู้รับซื้อที่ราย
 - รายเดียว เพราะ.....
 - มากกว่าหนึ่งรายประมาณ.....รายเพราะ.....
4. ผู้รับซื้อเป็นเจ้าประจำหรือไม่
 - เจ้าประจำติดต่อกันมานานแล้วประมาณ.....ปี
 - ขจร
 - อื่นๆ (ระบุ).....
5. ปัจจัยหรือเหตุผลในการเลือกสถานที่ที่จะนำผลผลิตไปจำหน่าย
 - ให้ราคาสูง
 - มีสัญญาหรือเงื่อนไขต่อกัน
 - ไม่มีเงื่อนไขในการซื้อ-ขายยุ่งยาก
 - อื่นๆ (ระบุ).....
 - ใกล้สถานที่ผลิต ไม่ต้องขนส่งไกล
 - ได้รับเงินเร็ว
 - เชื่อถือได้ ยุติธรรมในการชั่งและประเมินราคา
6. ราคาผลผลิตมันสำปะหลังหัวสดในรอบปีที่ผ่านมา ปีปัจจุบันและที่คาดว่าจะได้รับในปีต่อไป

รอบการผลิต	ราคาขาย / ราคาที่คาดว่าจะได้รับ (บาท / กก.)
ปีที่ผ่านมา	
ปีปัจจุบัน	
ปีต่อไป	
7. ท่านทราบหรือไม่ว่าในการกำหนดราคาของมันสำปะหลังว่าจะสูงหรือดำนั้น ใช้เกณฑ์อะไรในการกำหนด
 - ไม่ทราบ
 - ทราบ ใช้เกณฑ์.....

8. ท่านทราบหรือไม่ว่าราคาของน้ำมันสำปะหลังในตลาดปัจจุบันเป็นอย่างไร
- ไม่ทราบ
- ทราบ (ระบุ).....
9. แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจำหน่ายหรือราคามันสำปะหลังของท่านคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน หนังสือพิมพ์
- เกษตรตำบล / เกษตรอำเภอ / พัฒนาชุมชน วิทยุ / โทรทัศน์
- จากกลุ่มผู้ผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่เดียวกัน ผู้รับซื้อมันสำปะหลัง
- อื่นๆ (ระบุ).....
10. ปัญหาที่ท่านพบในการผลิตและการจำหน่ายมันสำปะหลัง คือ
- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ชุดที่ 2 สำหรับผู้ประกอบการลานมัน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและสถานประกอบการ

1. หน่วยงาน / บริษัท.....
 ผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง.....
2. สถานที่ตั้ง
3. เงินทุนจดทะเบียน

☐ น้อยกว่า 200,000 บาท	☐ 200,001 – 500,000 บาท
☐ 500,001 – 1,000,000 บาท	☐ 1,000,001 - 3,000,000 บาท
☐ 3,000,001 – 5,000,000 บาท	☐ 5,000,001 - 8,000,000 บาท
☐ มากกว่า 8,000,001 บาท (โปรดระบุ).....	
4. จำนวนที่ดินที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด.....ไร่
5. รูปแบบธุรกิจ

☐ เป็นผู้รับซื้อเพียงอย่างเดียว	☐ เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้รับซื้อ
☐ เป็นผู้ส่งเสริมให้มีการผลิตและรับซื้อ	☐ อื่นๆ.....
6. ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง หรือไม่

☐ ไม่ได้เข้าร่วม
☐ เข้าร่วม (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิต ความต้องการ และปัจจัยที่มีผลต่อการรับซื้อ

1. ปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดต่อปีประมาณกี่ตัน

3,001 – 5,000 ตัน/ปี

5,001 – 8,000 ตัน/ปี

8,001 – 10,000 ตัน/ปี

10,001 – 50,000 ตัน/ปี

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. มีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดปริมาณการรับซื้อหัวมันสด

ปริมาณการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร

ราคาของมันสำปะหลังหัวสด

ราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

นโยบายของรัฐบาล

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. ปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด ราคารับซื้อ และช่วงเวลาที่มีการรับซื้อในราคาสูงและต่ำที่สุดโดยประมาณ

ปีการเพาะปลูก	ปริมาณการรับซื้อ (ตัน)	ราคารับซื้อเฉลี่ย(บาท /กก.)	ผลผลิตราคาต่ำสุด		ผลผลิตราคาสูงสุด	
			ช่วงเวลา	ราคา	ช่วงเวลา	ราคา
ปีที่ผ่านมา						
ปีปัจจุบัน						
การคาดการณ์ในอนาคต						

4. ผลิตภัณฑ์ที่ออกจำหน่าย สัดส่วนการผลิต กำลังการผลิต ปริมาณที่จำหน่ายได้/ปี ราคาจำหน่าย และสถานที่ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	กำลังการผลิต/ปี (หน่วย.....)	ปริมาณที่ จำหน่ายได้/ปี	ราคาจำหน่าย (บาท/หน่วย.....)	สถานที่ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์
1.				
2.				
3.				

5. เกณฑ์การประเมินหรือการตั้งราคาซื้อขาย และราคาจำหน่ายมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สินค้า	ราคาซื้อ (บาท) ต่อ หน่วย.....	ราคาจำหน่าย (บาท) ต่อ หน่วย.....	เกณฑ์การประเมินราคา				หมายเหตุ
			ตามราคา ตลาดโลก	ตามราคา ตลาดใน ประเทศ	ตาม ปริมาณ แป็ง	อื่นๆ (ระบุ)	
1. มันสำปะหลังหัวสด							
2. มันเส้น							
3.							
4.							

6. ในมุมมองของธุรกิจท่านมองสภาพการค้าในอดีตของมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นอย่างไร

1) การผลิต

.....
.....

2) การจำหน่าย

.....
.....

3) ราคา

.....
.....

4) นโยบายที่มีผลกระทบ

.....
.....

7. สภาพการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันในมุมมองของท่าน

1) การผลิต

.....
.....

2) การจำหน่าย

.....
.....

3) ราคา

.....
.....

4) นโยบายที่มีผลกระทบ

.....
.....

8. ท่านคิดว่าแนวโน้มการผลิตและการตลาดของมันสำปะหลังในอนาคตจะเป็นอย่างไร

1) การผลิต

.....

2) การจำหน่าย

.....

3) ราคา

.....

4) นโยบายที่มีผลกระทบ

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

1. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

2. ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการตลาดของมันสำปะหลังควรเป็นเช่นไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้
 สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แบบสอบถามเพื่อการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง

ศักยภาพและแนวโน้มการผลิตและตลาดของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ชุดที่ 3 สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ

1. หน่วยงาน / บริษัท.....
 ผู้ให้สัมภาษณ์ / ข้อมูล..... ตำแหน่ง.....
2. สถานที่ตั้ง.....

3. เงินทุนจดทะเบียน

☐ น้อยกว่า 5,000,000 บาท	☐ 5,000,001 – 10,000,000 บาท
☐ 10,000,001 – 50,000,000 บาท	☐ 50,000,001 - 100,000,000 บาท
☐ 100,000,001 – 300,000,000 บาท	☐ 300,000,001 - 500,000,000 บาท
☐ มากกว่า 500,000,001 บาท (โปรดระบุ).....	
4. จำนวนที่ดินที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด.....ไร่
5. ประเภทของกิจการ (อาจตอบได้มากกว่า 1 รายการ)

☐ มันเส้นอาหารสัตว์	☐ โรงงานมันอัดเม็ด
☐ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง	☐ ผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง
☐ อื่นๆ (ระบุ)	
6. ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับมันสำปะหลังที่บริษัทมีการผลิตโดยใช้มันสำปะหลังหัวสดเป็นวัตถุดิบในการผลิตมีชนิดใดบ้าง

☐ มันเส้น	☐ มันอัดเม็ด	☐ แป้งมันสำปะหลัง
☐ แป้งมันสำปะหลังคัดแปร	☐ อื่นๆ(โปรดระบุ)	
7. ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวกับมันสำปะหลัง หรือไม่

☐ ไม่ได้เข้าร่วม
☐ เข้าร่วม (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตและการตลาดจากอดีตถึงปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต

ข้อความที่ 1-4 กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ถูกลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับข้อมูลที่ท่านต้องการให้

ข้อความ	ปริมาณ (ตัน/ปี)				
	น้อยกว่า 50,000	50,001 ถึง 100,000	100,001 ถึง 300,000	300,001 ถึง 500,000	มากกว่า 500,000 (โปรดระบุ)
8. ปัจจุบันปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของบริษัทท่านประมาณเท่าใด					
9. ในปีที่ผ่านมาบริษัทของท่านรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดประมาณเท่าใด					
10. ท่านคาดว่าในอนาคตบริษัทของท่านจะรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตได้มากที่สุดเท่าใด					
11. เครื่องจักรที่ท่านมีอยู่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังได้โดยใช้ปริมาณมันสำปะหลังหัวสดมากที่สุดจำนวนเท่าใด					

ข้อความที่ 12 - 16 กรุณาทำเครื่องหมาย

✓ ถูกลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับข้อมูลที่ท่านต้องการให้

ข้อความ	ราคา (บาท/กก.)								
	น้อยกว่า 0.5	0.5 ถึง 0.8	0.81 ถึง 1.00	1.01 ถึง 1.20	1.21 ถึง 1.40	1.41 ถึง 1.60	1.61 ถึง 1.80	1.80 ถึง 2.00	มากกว่า 2.00
12. ในปีที่ผ่านมา ราคาต่ำสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของบริษัทท่านเท่ากับเท่าใด									
13. ในปีที่ผ่านมา ราคาสูงสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของบริษัทท่านเท่ากับเท่าใด									
14. ในปัจจุบัน ราคาต่ำสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของบริษัทท่านเท่ากับเท่าใด									
15. ในปัจจุบัน ราคาสูงสุดในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของบริษัทท่านเท่ากับเท่าใด									
16. ในอนาคตท่านคาดว่าจะในการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดของบริษัทท่านจะเท่ากับเท่าใด									

ข้อคำถามที่ 17 ขอความกรุณาเติมข้อมูลตัวเลขลงในช่องว่าง

ข้อคำถาม	ราคาสูงสุด(บาท/กก.)	ราคาต่ำสุด(บาท/กก.)
17. ราคาสูงสุดและต่ำสุดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังแต่ละชนิดของบริษัทท่าน		
- มันเส้น		
- มันอัดเม็ด		
- แป้งมันสำปะหลัง		
- แป้งมันสำปะหลังดัดแปร		
- อื่นๆ (โปรดระบุ)		

18. ปัจจัยใดที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสด ของบริษัทท่าน
- ราคาของมันสำปะหลังหัวสด ราคาของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง นโยบายของรัฐบาล
- กำลังการผลิต อื่นๆ(โปรดระบุ).....
19. เกณฑ์การประเมินราคาการรับซื้อมันสำปะหลังหัวสดจะพิจารณาจากสิ่งใด
- ราคามันสำปะหลังหัวสดในตลาดโลก ราคามันสำปะหลังหัวสดในประเทศ
- นโยบายของรัฐบาล ปริมาณแป้ง
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....
20. เกณฑ์การประเมินราคาของผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลังจะพิจารณาจากสิ่งใด
- ราคาในตลาดโลก ราคาในประเทศ นโยบายของรัฐบาล
- ข้อตกลงกับผู้ซื้อสินค้า อื่นๆ(โปรดระบุ).....
21. ปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ปริมาณการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ราคาจำหน่าย และสถานที่ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง

ชนิดผลิตภัณฑ์	ปริมาณที่ผลิตได้ในแต่ละปี	ปริมาณที่จำหน่ายได้ในแต่ละปี	ราคาจำหน่าย	สถานที่จำหน่าย
1. มันเส้น				
2. มันอัดเม็ด				
3. แป้งมันสำปะหลัง				
4. แป้งมันสำปะหลังดัดแปร				

22. ในมุมมองของนักธุรกิจท่านมองสภาพการค้าในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ของมันสำปะหลังหัวสด ว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด อย่างไร

- 1) การผลิต.....
.....
- 2) การจำหน่าย.....
.....
- 3) ราคา.....
.....
- 4) นโยบายที่มีผลกระทบ.....
.....

23. ในมุมมองของนักธุรกิจท่านมองสภาพการค้าในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ของผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง ว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด อย่างไร

- 1) การผลิต.....
.....
- 2) การจำหน่าย.....
.....
- 3) ราคา.....
.....
- 4) นโยบายที่มีผลกระทบ.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

24. **ปัญหาและอุปสรรค**ในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

- 1)
- 2)
- 3)

25. ท่านคิดว่า**แนวทางการพัฒนา**เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการตลาดของมันสำปะหลังควรเป็นเช่นไร

-
.....
.....

ประวัติผู้เขียน

นางสาวจาวรพรรณ วีระเศรษฐกุล เกิดวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2521 ภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวจังหวัดพิจิตร หลังจากจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว ในปีการศึกษา 2539 ก็ได้เริ่มเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา(ปริญญาตรี) สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา และสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2543 ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาได้เข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานปฏิบัติการที่ฟาร์มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นระยะเวลา 3 ปี (ปีงบประมาณ 2543- 2546) และได้เริ่มเข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2546 ในขณะเดียวกันนั้นได้ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยวิจัย เกี่ยวกับโครงการวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจ้างเหมาบริการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ เป็นระยะเวลา 1 ปี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี